

HÄMEEN LIITTO
Regional Council of Häme

Innovaatiolaakson maisemakatsaus

Euroopan unionin
osarahoittama

Hämeen liitto

Innovaatiolaakson maisemakatsaus

Toimittaneet

Minna Takala, Hämeen liitto, sekä Pekka Ketola ja Tiia Rajala, Ideascout Oy

Hämeen liitto

Hämeenlinna 2025

© Hämeen liitto

ISBN: 978-952-7057-18-6

Hämeen liitto
Niittykatu 5
13100 Hämeenlinna
www.hameenliitto.fi

PunaMusta 2025

Sisällysluettelo

Esipuhe	7
Tiivistelmä	9
1 Alkusanat	10
I OSA – MUUTOKSEN TUULET	11
2 EU:n innovaatiopolitiikka – Muutos ja mahdollisuudet	11
2.1 Strategiset viitekehykset.....	11
2.1.1 New European Innovation Agenda (NEIA).....	11
2.1.2 EU Missiot.....	12
2.1.3 Uusi eurooppalainen Bauhaus – Ihmislähtöinen kehys aluekehittämiselle	12
2.1.4 Smart Planning – Fiksua suunnittelua	13
2.2 Preparatory Action for Innovation for Place-Based Transformation	14
2.2.1 Preparatory Actionin merkitys Hämeelle.....	15
2.3 Innovaatiolaaksojen älykäs erikoistuminen	16
2.4 Verkostot ja toimintaympäristöt.....	17
2.4.1 JRC – EU:n tiede- ja asiantuntijatalo alueiden tukena	17
2.4.2 ERRIN – Alueiden ääni EU:n innovaatiopolitiikassa.....	18
2.4.3 RUN-EU – Eurooppalainen korkeakoululiittouma	18
2.4.4 WCEF – Globaali foorumi kiertotalouden edelläkävijöille	19
2.5 Häme EU Office – Hämeen ääni EU:ssa.....	19
2.6 Kansainvälisiä tavoitteita Kanta-Hämeelle	20
3 Mahdollisuudet ja rahoitus EU:n ulkopuolella	21
3.1 Eurostars, Eureka ja OECD	21
3.2 USA: markkinat, innovaatiokeskittymät ja TKI-yhteistyö.....	21
3.3 Kanadan malli – Yhteistyö oppilaitosten ja yritysten välillä.....	22
3.4 Latitude59 –kasvualusta startup- ja sijoitustoiminnalle	23
3.5 YK ja globaalit kestävän kehityksen verkostot	23
3.6 Finnpartnership - mahdollisuudet Afrikassa ja Aasiassa.....	23
4 Johtopäätöksiä kansainvälisyydestä	24
4.1 Mitä EU-järjestelmät tarjoavat Kanta-Hämeelle?	24
4.2 Tillsammans! Pohjoismainen yhteistyö	25
4.3 Suurimmat mahdollisuudet: Kansainvälistymisen uusi ikkuna.....	26
4.4 Haasteet: Kapasiteetti, skaalaus ja koordinaatio	27

4.5	<i>Yllättävät EU-politiikan väylät</i>	27
II OSA – KANSALLINEN TILANNEKUVA		28
5	Suomen TKI-strategiat ja ekosysteemit	29
5.1	<i>Lippulaivaohjelmat ja kansalliset tiekartat</i>	29
5.2	<i>Pk-yritykset, mittelstand ja skaalaushaaste</i>	33
5.3	<i>Innovaatiotoiminnan verkostot ja ekosysteemisopimukset</i>	34
5.4	<i>Idea: Hämeen FutureHub –innovaatioalusta</i>	35
5.5	<i>Vaasan veri ei vapise</i>	35
6	Puolustus ja innovaatiot	37
6.1	<i>PREP – uusi avaus puolustusinnovaatioihin</i>	37
6.2	<i>EDF – Euroopan puolustusrahasto</i>	37
6.3	<i>Kaksoiskäyttökäytännöt, huoltovarmuus ja turvallisuus</i>	38
6.4	<i>Puolustus- ja turvallisuusalan TKI-hankkeet ja ekosysteemit</i>	39
6.5	<i>Puolustuksen innovaatioverkostot ja ekosysteemit</i>	40
6.5.1	DEFINE	40
6.5.2	DDE	41
6.5.3	Riihimäen veturitallit puolustusteknologian ekosysteemiksi	41
6.5.4	Nato-yhteistyö: DIANA-kiihdyttämö ja innovaatorahasto	42
6.5.5	NATO Innovation Fund	43
6.5.6	EU-yhteistyö: Euroopan puolustusrahasto ja yhteishankkeet	43
6.5.7	Alueelliset keskittymät ja toimenpiteet	44
6.6	<i>Business Finland, Sitra, TEM, STN ja Suomen Akatemia</i>	49
6.7	<i>Yliopistot ja tutkimuslaitokset – HAMKin asema ja mahdollisuudet</i>	51
6.8	<i>Kanta-Hämeen ulkopuolisella rahoituksella toteutetut hankkeet</i>	51
6.8.1	Rakennerahastojen (EAKR ja ESR+) rahoittamat hankkeet	52
6.8.2	Interreg-ohjelmien hankkeet	54
6.8.3	Horisontti Eurooppa ja muut EU-ohjelmat	55
6.8.4	Kansallisesti rahoitetut hankkeet	56
6.8.5	Muut kansainväliset rahoituslähteet	59
6.8.6	Hyödyntämättömät rahoitusohjelmat ja kehittämismahdollisuudet	59
6.8.7	Kehityshankkeita ja rahoituslähteitä	62
7	Johtopäätöksiä kansallisesta toiminnasta	63
7.1	<i>Kanta-Hämeen asema – sisäpiirissä vai ulkopuolella?</i>	63

7.2	<i>Innovaatiotoiminnan uhat ja strategiset haasteet.....</i>	63
7.3	<i>Miten pelataan kansallista peliä omilla ehdoilla?.....</i>	64
7.4	<i>Kokoaan suurempi Häme? .....</i>	65
III OSA – KANTA-HÄME		67
8	Kanta-Hämeen innovaatioympäristö.....	67
8.1	<i>Hämeen TKI-tilannekuva – alueen innovaatioperustan kartta.....</i>	67
8.1.1	<i>Biotalous – Hämeen nouseva TKI-teema.....</i>	68
8.1.2	<i>Ruoka ja maaseuturahasto – Kestävä ruokaekosysteemi.....</i>	68
8.1.3	<i>Smart Services – Älypalvelujen kehitysalusta .....</i>	68
8.1.4	<i>Smart & Sustainable Design .....</i>	68
8.2	<i>Kanta-Hämeen innovaatioympäristö: ruohonjuuritason esimerkkejä .....</i>	69
8.3	<i>Toimijat, klusterit, verkostot, ekosysteemit.....</i>	72
8.4	<i>Kehitysalustat, matchmaking ja tilat.....</i>	75
8.5	<i>Koulutus ja yrittäjyyskasvatus – innovaatiotoiminnan juuret.....</i>	76
9	Ilmiöt.....	76
9.1	<i>Toistuvat innovaatiotoiminnan ilmiöt Kanta-Hämeessä.....</i>	77
9.2	<i>EVO – luontokasvatuksen lippulaiva ja johtajuuden kohtaamispaikka .....</i>	78
9.2.1	<i>Evo on timantti – Tiedekansallispuiston mahdollisuus.....</i>	78
9.2.2	<i>Johtajatulet – Uuden johtajuuden ja yhteistyön sytyttäjä .....</i>	79
9.3	<i>Tulevaisuus .....</i>	79
10	Kanta-Hämeen innovaatiokärjet	81
10.1	<i>Alueelliset painopisteet 2025–2029 .....</i>	82
10.2	<i>Hämeen liitto - yhteistyön kiihdyttämö .....</i>	82
IV OSA – TIENVIITTOJA JA TOIMINTAMALLEJA		84
11	Mitä alueen kehittäjät ajattelevat?	84
11.1	<i>Ongelmat .....</i>	84
11.2	<i>Ratkaisuja ongelmiin.....</i>	85
11.3	<i>Mahdollisuudet.....</i>	87
11.4	<i>Unelmat .....</i>	89
11.5	<i>Johtopäätökset: Ongelmat – Mahdollisuudet - Unelmat .....</i>	90
12	Mitä kannattaa kehittää?	91
12.1	<i>Kilpajuoksu rahasta .....</i>	93

13	Kehittämisen työkaluja.....	94
13.1	<i>Innovaatioekosysteemipeli –yhteisen ymmärryksen rakentaminen .....</i>	94
13.2	<i>TKI-hankehakuvalmennus – työkalu rahoitusosaamisen vahvistamiseen .....</i>	95
13.3	<i>Radical Innovator –työkalu radikaalien innovaatioiden kehittämiseen .....</i>	96
13.4	<i>Rahalabra.....</i>	96
14	Toimintasuunnitelma ja tiekartta	96
14.1	<i>Innovaatiotoiminnan portfoliomalli .....</i>	97
14.2	<i>Strategiset painopisteet 2026–2029 .....</i>	98
14.3	<i>Vuosikello .....</i>	101
14.4	<i>Konkreettiset toimet ja aikajänne .....</i>	102
14.5	<i>Joukkuepeli: Millä kokoonpanolla viemme strategiaa käytäntöön? .....</i>	102
15	Kohti vaikuttavampaa innovaatiopolitiikkaa	103
16	Yhteenveto	105
	Liite 1: Termejä ja käsitteitä	107
	Liite 2: Hämeen innovaatioalustat.....	109
	Hakemisto	113

Esipuhe

Hämeen innovaatiolaakso syntyy ajassa, jossa Euroopan tulevaisuus kirjoitetaan uudelleen. Ilmastonmuutos, luonnonvarojen ylikulutus, väestön ikääntyminen, teknologinen murros ja geopoliittinen epävarmuus pakottavat meidät kysymään: millaisesta osaamisesta, yhteistyöstä ja rohkeudesta rakennetaan seuraavien vuosikymmenten elinvoima?

Kesäkuussa 2024 Kanta-Häme valittiin yhdeksi Euroopan unionin Regional Innovation Valley -alueista. Valinta on tunnustus Hämeen pitkäjänteiselle työlle bio- ja kiertotalouden, valmistavan teollisuuden, ruokajärjestelmien, digitaalisten ratkaisujen ja metsäisen ympäristön vastuullisen hyödyntämisen saralla.

Tämä maisemakatsaus piirtää esiin sen ekosysteemin, jonka varaan Hämeen Innovaatiolaakso rakentuu: yritysten, korkeakoulujen, julkisen sektorin, järjestöjen ja asukkaiden muodostaman verkoston. Se kokoaa yhteen maakunnan vahvuudet, avaa yhteistyön solmukohtia ja tuo näkyväksi ne paikat ja alustat, joissa uutta syntyy.

Raportti palvelee kolmea tehtävää:

- Suunnannäyttäjä: se auttaa alueen toimijoita hahmottamaan, missä olemme nyt ja mihin suuntaan Hämeen Innovaatiolaaksoa yhdessä voimme viedä.
- Kutsu kumppanuuteen: se kertoo eurooppalaisille ja kansallisille kumppaneille, ja myös meille itsellemme mihin osaamiseen Häme nojaa.
- Pohja päätöksille: se tarjoaa tietoa, jota voidaan hyödyntää maakunnan yhteistyössä, rahoitusvalmisteluissa ja innovaatiopolitiikan linjauksissa.

Hämeen Innovaatiolaakso on tapa tehdä asioita: kokeillen, yhdessä oppien ja rajat ylittäen. Se kytkee Kanta-Hämeen osaksi eurooppalaista innovaatiokarttaa – RUN-EU-yliopistoverkoston, muiden innovaatiolaaksojen rinnalle. Tämä maisemakatsaus on lähtölaukaus tulevaan. Se on kutsu jatkamaan yhteistä työtä. Innovaatiolaakso elää vain, jos sen poluilla kuljetaan – yhdessä. Toivotan sinut tervetulleeksi tutustumaan Hämeen Innovaatiolaakson maisemaan ja ennen kaikkea pohtimaan, mikä on sinun roolisi sen tulevaisuuden rakentamisessa.

Yhteistyön hengessä - Minna Takala

Projektipäällikkö – Häme Innovaatiolaakso Häme RIV -hanke

Tiivistelmä

Tämä kirja kokoaa ajantasaisen tilannekuvan Kanta-Hämeen innovaatiomaisemasta ja tarjoaa suunnan alueen tulevaisuuden kehittämiseksi.

Teos tarkastelee kansainvälisiä, kansallisia ja alueellisia innovaatiopolitiikan muutoksia ja tulkitsee niiden merkitystä Kanta-Hämeelle. Se nostaa esiin maakunnan vahvuudet, potentiaaliset kasvualueet ja kehittämistä hidastavat rakenteet, sekä antaa konkreettisia ehdotuksia siitä, miten Kanta-Häme voi rakentaa omaa rooliaan Euroopan innovaatioverkostoissa.

Kirja esittelee Hämeen Innovaatiolaakson idean: ihmisten, yritysten, koulutuksen ja kokeilujen muodostaman kokonaisuuden, jossa yhteistyö, luottamus ja rohkeus tuottavat kestäväää kilpailukykyä. Teos kokoaa yhteen alueen toimijat, kehitysalustat ja verkostot, kuvaa toistuvia innovaatioilmiöitä ja esittelee työkaluja, joilla ekosysteemiä voidaan vahvistaa. Loppuosa sisältää toimintasuunnitelman ja tiekartan vuosille 2026–2029 sekä vision siitä, miten Häme voi kasvaa kokoaan suuremmaksi vaikuttajaksi Suomessa ja Euroopassa.

Ytimessä on ajatus: Hämeen menestys syntyy kokeilujen kulttuurista, monialaisesta yhteistyöstä ja siitä, että kaikilla toimijoilla on lupa innostua ja onnistua.

1 Alkusanat

Kirja tarjoaa Hämeen innovaatiomaiseman tilannekuvan joulukuussa 2025. Samalla se on ponnahduslauta tulevaisuuden kehitykselle. Tavoitteena on tiivistää *Häme Goes into Ecosystems (HGiE)* -hankkeen aikana syntynyt ymmärrys kansainvälisestä, kansallisesta ja paikallisesta innovaatiotoiminnasta ja muuntaa se suosituksiksi ja seuraaviksi askeleiksi *Hämeen Innovaatiolaaksossa*.

Keskeiset tavoitteet:

- Kokonaiskuva innovaatiokentän nykytilasta EU:ssa, Suomessa ja alueellisesti.
- Herättää kehittäjät pohtimaan Kanta-Hämeen mahdollisuuksia uudessa innovaatiopolitiikan vaiheessa.
- Tuo esiin Hämeen erityispiirteet ja vahvuudet, sekä keinot tarttua kansainvälisiin ja kansallisiin haasteisiin omalla, rohkealla tavalla.
- Tiekartta, jonka avulla innovaatiotoimintaa voidaan viedä vaikuttavasti eteenpäin.
- Kannustus yhteistyöhön, verkostoitumiseen ja avoimuuteen.

Kirja tarjoaa tietoa kehittäjille eri organisaatioissa, työkaluja maakunnan ja kuntien innovaatiotoiminnan vahvistamiseen elinvoima- ja kehittämistehtävissä toimiville, strategisen suunnittelun ja rahoituksen tietoa kehittäjäorganisaatioille ja aluekehittäjille, tietoa tutkimuksen, koulutuksen ja elinkeinoelämän yhteistyön rakentajille TKI-verkostoissa ja menestyksen suuntaviivoja päättäjille ja vaikuttajille, jotka haluavat ymmärtää miten Kanta-Häme voi menestyä muuttuvassa maailmassa.

Innovaatiotoiminta on yksi keskeisimmistä alueellisen elinvoiman ajureista. *Miten pidämme huolta siitä, että meillä on tulevaisuus, jossa on työtä, hyvinvointia ja merkityksellistä tekemistä?* Kyse on menestymisestä omilla ehdoilla ja omilla vahvuuksilla:

- Kehittyviä kiertotalousratkaisuja ja biotalousosaamista (Forssa, Evo).
- Nousevaa teknologiaosaamista ja puolustusalan kehitystä (Riihimäki).
- Yritysaktivointimalleja, kuten Linnan Business Turnajaiset ja Rahoitusagentti.
- Monipuolinen koulutus- ja tutkimusverkosto (HAMK, Luke, HY:n Lammin biologinen asema).

Innovaatiotoiminta ei ole vain elinkeinopolitiikkaa. Se on myös kulttuurimuutosta: lupa kokeilla, lupa innostua ja ennen kaikkea lupa onnistua yhdessä.

I OSA – MUUTOKSEN TUULET

2 EU:n innovaatiopolitiikka – Muutos ja mahdollisuudet

Aiemmin EU:n innovaatiopolitiikka painottui teknologian kehitykseen ja taloudelliseen kilpailukykyyn. Painopiste on siirtynyt kohti systeemistä vaikuttavuutta, missiopohjaisia ratkaisuja ja alueellista älykkyyttä. Tämä heijastaa pyrkimystä ratkaista globaaleja ja arvopohjaisia haasteita, kuten ilmastonmuutos ja turvallisuus, alueellisten innovaatioiden kautta. Siihen liittyy myös osallisuus ja oikeudenmukaisuus sekä digitaalinen itsenäisyys.

Uuden ohjelmakauden lähestyessä EU:ssa korostuvat:

- Yhteiskunnalliset missiot ja systeeminen vaikuttavuus.
- Alueellinen erikoistuminen, vahva yhteistyö ja ekosysteemit.
- Kaksoiskäyttö ja turvallisuusnäkökulmat.
- Euroopan kilpailukyvyn palauttaminen ja strateginen itsenäisyys.

Kanta-Hämettä koskevat seuraavat aikajaksot:

- *Rakennerahastokausi 2021–2027*: painopisteenä mm. vihreä siirtymä, digitaalisuus, koulutus ja osallisuus. Hankkeet jatkuvat vuoteen 2030 asti.
- *Maakuntaohjelmakausi 2025–2029*: alueelliset prioriteetit ja toimenpiteet tarkentuvat.
- *Innovaatiopolitiikan kehys 2028–2034*: vaikutukset alkavat näkyä rakenteiden kautta jo aiemmin (2030 saakka pelataan vanhoilla teemoilla). EU:n seuraava rahoituskausi.
- *Hallitusohjelma 2027 - 2031*: valtakunnan kehittämisen teemat. Puolueiden asiantuntija- ja ohjelmatyöryhmät ovat jo aloittaneet työskentelyn, jossa tunnistetaan valtakunnallisia kehittämisen teemoja ja muotoillaan tulevia tavoitteita kaudelle.

EU:n innovaatiopolitiikka toteutuu ohjelmien, rahoitusinstrumenttien ja kehittämisteemojen kautta. Työkalut tarjoavat välineitä kansainvälistymiseen, strategiseen profilointiin ja yhteiseen kehittämiseen. Kokonaisuutena EU:n innovaatorahoitus pienenee.

2.1 Strategiset viitekehykset

2.1.1 New European Innovation Agenda (NEIA)

New European Innovation Agenda (NEIA) vahvistaa Eurooppaa globaalina innovaatiotoimijana sekä eurooppalaista kilpailukykyä ja hyvinvointia. Siinä korostuvat mm.

skaalausrahoitus, kokeilu ympäristöt, ekosysteemit, kyvykkyyksien kehittäminen ja uudistettu sääntely. NEIA:n¹ avulla voidaan rakentaa polku eurooppalaisiin verkostoihin ja rahoitukseen. Tavoitteet tukevat alueita, jotka eivät ole ekosysteemien keskuksia, mutta joilla on potentiaalia profiloitua sellaisiksi.

Keskeisiä osa-alueita ovat:

- Innovaatioystävällinen sääntely ja markkina-alue, jonka avulla vahvistetaan yhteistyötä sekä mahdollistetaan kasvu ja toiminnan nopea skaalaaminen.
- Tutkimusta, osaamista, teknologiaa ja liiketoimintaa yhdistävien innovaatioiden vahvistaminen.
- Kehittyvien ja vahvojen alueiden välisten erojen kaventaminen niin, että myös muut kuin pääkaupunkialueet voivat osallistua.

2.1.2 EU Missiot

*EU Missiot*² ovat haastepohjaisia kokonaisuuksia (esim. ilmasto, terveys, meret, älykkäät kaupungit), joissa tarvitaan monialaisia ratkaisuja. Kanta-Häme liittyi mukaan EU:n ilmastonmuutoksen sopeutumisen missioon tammikuussa 2023 ja on sitä kautta kytkeytynyt EU-tason toteuttajiin. Missio on tukenut maakunnan ilmastonmuutoksen sopeutumisen suunnitelman laatimista ja yhteistyö luo pohjaa olla mukana rakentamassa konsortioita ja hankeosaamista. Missio on tuonut mukanaan kutsuja osallistua Horizon-hakemuksiin. Parhaillaan Hämeen liitto on mukana yhdessä hakuprosessissa, jonka ensimmäisestä vaiheesta tiedot saadaan vuoden vaihteessa.

2.1.3 Uusi eurooppalainen Bauhaus – Ihmislähtöinen kehys aluekehittämiselle

Uusi eurooppalainen Bauhaus (New European Bauhaus³, NEB) yhdistää ekologisen kestävyys, esteettisen laadun ja sosiaalisen osallisuuden. Se on osa Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaa ja tuo siihen inhimillisen ja kulttuurisen ulottuvuuden. NEB pyrkii vastaamaan kysymykseen: miltä kestävä tulevaisuus näyttää ja tuntuu arjessa?

NEB yhdistää poikkihallinnollisesti vihreän siirtymän tavoitteet arkkitehtuuriin, kaupunkisuunnitteluun, oppimisympäristöihin ja kansalaisyhteiskuntaan. NEB on työkalu

---

¹ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/strategy/support-policy-making/shaping-eu-research-and-innovation-policy/new-european-innovation-agenda_en

² https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe_en

³ https://new-european-bauhaus.europa.eu/index_en

suunnittelijoille, taiteilijoille, kunnille, kehittäjille, korkeakouluille ja yrityksille. Se kytkeytyy EU-rahoituksen eri lähteisiin (mm. EAKR, LIFE, Creative Europe, Horisontti Eurooppa).

NEB tarjoaa mahdollisuuden rakentaa omaleimaista ja vaikuttavaa innovaatiokehitystä. Riihimäelle on saatu Bauhaus tukea Voimala -konseptin⁴ kehitykseen. Riihimäen veturitallien kehittämisessä voidaan hyödyntää NEB-ajattelua yhdistämällä historiallinen infrastruktuuri, puolustus- ja teknologiatoimijoiden ekosysteemi sekä käyttäjälähtöinen suunnittelu. Frush, kiertotalousteemat ja HAMK:in oppimisympäristöt voivat toimia kestävyys-, esteettikän ja yhteiskehittämisen kokeilualustoina. Malli tarjoaa keinon erottautua kansallisella ja kansainvälisellä kentällä laadukkaalla ja merkityksellisellä arjen ympäristöjen kehittämisellä.

2.1.4 Smart Planning – Fiksua suunnittelua

EU:n aluekehityspolitiikan ytimessä säilyy *Smart Specialisation for Sustainability* (S3), älykäs erikoistuminen. S3 on alueiden vahvuuksiin perustuva innovaatiostrategia, joka ohjaa rakennerahaston käyttöä kuluvalle ohjelmakaudella. Toimeenpanossa korostuu integroitu ja analyyttikkapohjainen suunnittelu, jota EU-ympäristössä kutsutaan *Smart Planning* -lähestymistavaksi.

Smart Planning on tapa hyödyntää dataa ja paikkaperustaisia analyyseja, yhdistää eri rahoituslähteitä, rakentaa strategisesti yhteensovitettuja kokonaisuuksia, ja tukea vaikuttavuutta ja ekosysteemien vahvistumista.

Tämä tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa Kanta-Hämeen profiilia EU:n innovaatiokartalla, kun kehittämistyö perustuu:

- selkeään paikkaperustaiseen analyyysiin,
- konkreettisiin kehitysalustoihin (Hämeenlinna: Evo ja PARKKI, Forssa CE, Riihimäki Defence)
- kykyyn osoittaa vaikuttavuutta ja skaalautuvuutta, ja
- innovaatiolaakson yhteiseen suuntaan ja ekosysteemin koordinaatioon.

Smart Planning -ajattelulla voidaan vahvistaa S3-strategian toteutusta Kanta-Hämeessä:

- alueellisen tiedonkeruun ja analyyssikyvykkyyden vahvistaminen,
- kehittämiskokonaisuuksien muodostaminen yksittäisten hankkeiden sijaan,

---

⁴ <https://www.voimala.info/>

- tiiviimpi, ekosysteemilähtöinen yhteismuotoilu, ja
- aktiivinen kytkeytyminen EU-ohjelmien valmisteluun.

HAMKin tutkimusverkostot, DEFINE ja Frush voidaan asemoida osaksi sekä Smart Specialisation -strategiaa että EU-missioihin kytkeytyvää Innovaatiolaakso -kokonaisuutta.

2.2 Preparatory Action for Innovation for Place-Based Transformation

Euroopan komission tutkimuslaitoksen JRC:n *Preparatory Action for Innovation for Place-Based Transformation*⁵ (PA) (2024–2026) kehittää uuden sukupolven innovaatiopolitiikkaa paikallisten ratkaisujen pohjalta. Koko Euroopan laajuisen kehittämisohjelman avulla valmistellaan seuraavaa EU:n ohjelmakautta ja vahvistetaan alueiden kykyä vastata vihreän ja digitaalisen siirtymän sekä sosiaalisen kestävyys haasteisiin.

Kehitysohjelman taustalla on oivallus, että kestävät innovaatiot syntyvät usein paikallisista lähtökohdista, vuorovaikutuksesta ja yhteisöllisestä oppimisesta. Paikkaperustainen innovaatio korostaa toimijoiden roolia kehittämisessä aktiivisina uudistajina.

Kehittämisohjelma sisältää yhteiskehittämisen malleja, kapasiteetin vahvistamisohjelmia sekä toimintamalleja, joiden avulla alueet voivat kehittää omaa muutosvoimaansa ja innovaatiokyvykkyyttään.

PA rakentuu kahdesta toisiaan täydentävästä osasta:

1. *Capacity building (2025–2026): innovaatioekosysteemin osaamisen kehittäminen.*

Tavoitteena on vahvistaa innovaatioekosysteemin johtamis- ja oppimiskyvykkyyksiä, kehittää yhteisiä menetelmiä ja prosesseja, ja rakentaa ja vahvistaa tiiviitä eurooppalaisia kumppanuuksia.

Häme osallistuu työryhmään *Achieving Circularity*, jonka partnereita ovat mm. Blekinge (SE), Emilia-Romagna (IT), Keski-Makedonia (GR), Itä-Flander (BE) ja Algarve (PT). Alueet ovat edelläkävijöitä kiertotaloudessa ja resurssiviisaudessa, mikä tekee yhteistyöstä merkittävää.

2. *Experimentation Journey (2025–2026): kokeilut ja prototyypit.* Ohjelma keskittyy konkreettisiin kokeiluihin, uudenlaisiin ratkaisuihin ja skaalautuvien toimintamallien kehittämiseen. Myös kokeiluissa yhteisenä teemana *Achieving Circularity*. Mukana ovat mm. Taalainmaa (SE), Normandia (FR), Murcia (ES) ja Itä- ja Pohjois-Suomi.

⁵ https://place-based-innovation.ec.europa.eu/projects-0/preparatory-action-2024-2026_en

2.2.1 Preparatory Actionin merkitys Hämeelle

Hämeen liiton ja toimijoiden kannattaa osallistua aktiivisesti kehitysohjelmaan ja arvioida mahdollisuuksia tuoda alueen erityispiirteet tuleviin yhteistyömuotoihin. Kanta-Häme voi asemoitua transformatiivisen innovaatiopolitiikan pilottialueeksi, vaikka virallinen status puuttuisikin.

Kanta-Hämeen neljä käynnissä olevaa kehityshanketta muodostavat yhdessä *Innovaatiolaakson Experimentation Journey -polun*:

- Forssa – *DAVE* / HAMK (kiertotalouden ekosysteemi Forssanseudulla ja resurssiviisauden pilotit).
- Riihimäki – RiiCycle *KIRITYS* / *Riihimäen kaupunki* (kiertotalouden ekosysteemikehitys).
- Hämeenlinna – *Circ-2-Zero* / HAMK & Linnan kehitys (uudet kiertotalouden liiketoimintamallit).
- Häme – Häme innovaatiolaakso RIV / Hämeen liitto

Nämä luovat rakenteen käytännön kokeilujen prototyyppialueelle. Kokeilun aikana Preparatory Action on strateginen kehys, joka

1. Nostaa Hämeen eurooppalaisen tason toimijaksi. PA kytkee maakunnan suoraan EU:n tuleviin missioihin, kuten vihreä siirtymä, resurssiviisaus, alueellinen resilienssi, huoltovarmuus ja innovaatioekosysteemien vahvistaminen.

2. Tukee Hämeen Innovaatiolaaksoa kaikilla sen ulottuvuuksilla:

Innovaatiolaakson ulottuvuus	PA-ohjelman tuki
Kokeilut ja prototyyppialue	Experimentation Journey
Skaalaus	Cross-regional learning + EU-skaalausmalli
Kansainvälistyminen	10–15 partnerialuetta
Ekosysteemin johtaminen	Capacity Building -työkalut
Kiertotalous ja kestävät ratkaisut	Achieving Circularity -työryhmä
Tiedolla johtaminen	EU-tasoinen mittaristo

3. Varmistaa jatkorahoitus- ja kumppanuuspolut 2027–2034.

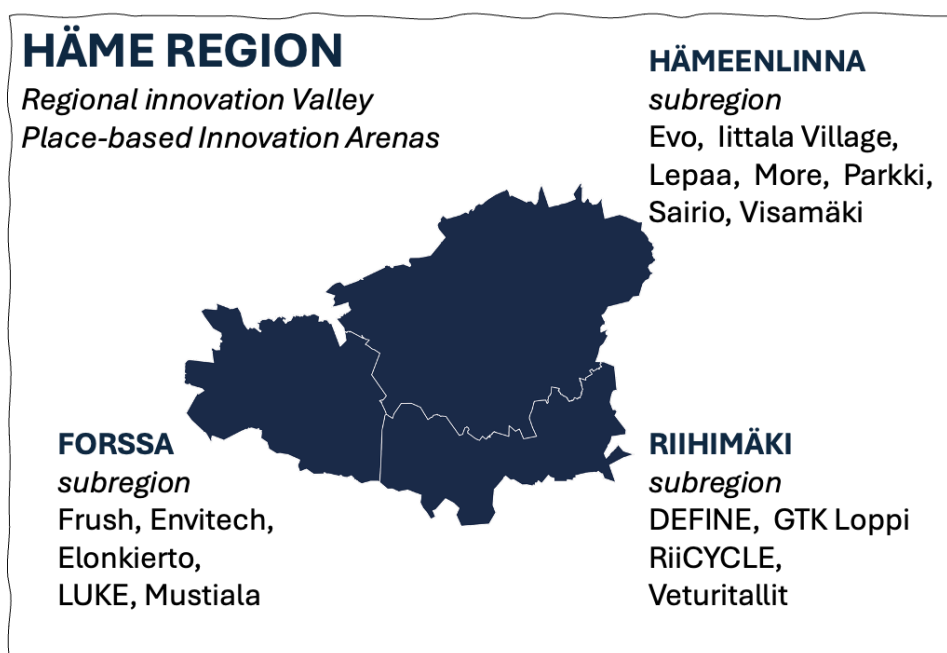
Häme saa varhaisen pääsyn kumppaniverkostoihin, mikä vahvistaa kilpailuetua. PA on lähtöteline käynnistyville ja myös tuleville rahoitusohjelmille: Horizon Europe, Interreg-ohjelmat, Digital Europe, InvestEU ja Euroopan innovaationeuvoston (EIC) instrumentit.

2.3 Innovaatiolaaksojen älykäs erikoistuminen

PA on *Innovation Valley* -kokonaisuuden valmistava vaihe ja Hämeen Innovaatiolaakson selkäranka. Se rakentaa siltaa kohti seuraavan EU-ohjelmakauden rahoitus- ja kumppanuusmahdollisuuksia. Kanta-Häme valittiin ohjelmaan yhdessä 10–15 muun Euroopan alueen kanssa. Tämä on merkittävä tunnustus maakunnan potentiaalista toimia kokeilujen, kiertotalouden ja resilienssin kehittäjänä. Hämeen liiton Hämeen Innovaatiolaakso – Häme RIV -hanke käynnistyi 2025 ja kestää 2027 loppuun. Hankkeen teemoja ovat mm. kaksoiskäyttötekniologiat, bio- ja kiertotalous ja startup yrittäjyyden vahvistaminen.

*Regional Innovation Valley*⁶ (RIV) yhdistää alueita yhteisten teemojen (digitaalinen muutos, kiertotalous, ruokaturvallisuus, terveydenhuollon parantaminen ja fossiilisten polttoaineiden vähentäminen) ympärille. Se vahvistaa eurooppalaisia innovaatiokeskittymiä ja alueiden innovaatioekosysteemejä.

Hämeen Innovaatiolaakso on osa eurooppalaista kehittämisprosessia. Se yhdistää paikkaperustaiset vahvuudet, kv-kumppanit, kokeilut, kapasiteetin kehittämisen ja skaalautuvat ratkaisut. Se vahvistaa maakunnan asemaa oppivana, avoimena ja tulevaisuuteen suuntautuneena innovaatioalueena, joka on linkki paikallisten ratkaisujen ja eurooppalaisten missioiden välillä.

⁶ <https://www.s3vanguardinitiative.eu/multipurpose-page/regional-innovation-valleys-riv-programme>

Esimerkki RIV-alueesta: Friesland, Alankomaat

Friesland on kiertotalouden ja vesiteknologian kehittäjä. Alue tekee yhteistyötä naapuriprovinssien Drenthen ja Groningenin kanssa RIV-kokonaisuutena. Alueet saivat EU:lta 4M euroa innovaatiokyvykkyyksien vahvistamiseen. Frieslandin alueella toimii Euroopan johtaviin kuuluva vesiteknologiakeskus *Wetsus* Leeuwardenissa. Se yhdistää tutkimuslaitoksia, yrityksiä ja julkisia toimijoita kehittämään ratkaisuja puhtaan veden, kierrätyksen ja infrastruktuurin haasteisiin. Frieslandissa panostetaan startup-yrityksiin ja kiihdyttämöihin, joiden avulla rakennetaan kiertotalouden ja digitalisaation liiketoimintaa. Tavoite olla Euroopan johtavia kiertotalousalueita ja paikallinen ja kv-verkottuminen ovat nostaneet keskisuuren alueen EU:n innovaatiokartalle.

2.4 Verkostot ja toimintaympäristöt

Innovaatiotoiminnan vaikuttavuus syntyy sekä omilla resursseilla että verkostoissa, joiden kautta avautuu pääsy rahoitukseen, osaamiseen, näkyvyyteen ja kehityskumppanuuksiin.

2.4.1 JRC – EU:n tiede- ja asiantuntijatalo alueiden tukena

*Joint Research Centre*⁷ (JRC) on komission tiede- ja asiantuntijaorganisaatio, joka tuottaa tutkimukseen perustuvaa tietoa, menetelmiä ja politiikkasuosituksia EU:n päätöksenteon tueksi. Aluekehittämisessä JRC: toimii sekä tiedontuottajana, menetelmäkehittäjänä että alueiden kapasiteetin rakentajana.

JRC tarjoaa työkaluja, kuten indikaattoreita, vertailuanalyysseja, arviointimittareita ja alueellisia oppimismalleja, joita voidaan hyödyntää omien strategioiden suuntaamisessa (esimerkiksi osaamisen keskittyminen, innovaatorahoituksen jakautuminen, yritysekosysteemien dynamiikka).

Kanta-Häme osallistuu Euroopan komission *Preparatory Action* -ohjelmaan. JRC vastaa kapasiteetin kehittämisosuudesta. Valmennus toteutetaan *Transforming Territories* -mallin mukaisesti, jossa kehittämisprosessi jäsennetään viiteen vaiheeseen: osallistaminen (engagement), visiointi (envisioning), koordinointi/ohjaus (orchestration), suunnittelu (design), sekä toimeenpano (implementation) ja oppiminen (learning).

JRC auttaa alueita rakentamaan omia innovaatioekosysteemejään, vahvistamaan yhteistyötä

---

⁷ https://commission.europa.eu/about/departments-and-executive-agencies/joint-research-centre_en

ja kiinnittymään eurooppalaisiin missioihin ja tunnistamamaan rahoituksen mahdollisuuksia.

Kuinka JRC-yhteistyötä voi hyödyntää Kanta-Hämeessä?

- *Rakenna paikkaperustainen analyysikyvykyys.* Hyödynnä JRC:n indikaattoreita, karttapalveluita ja analyysimalleja (Innovation Scoreboard, Smart Specialisation, ekosysteemityökalut). Luo tilannehuone, joka kokoaa datan päätöksenteon tueksi.
- *Osallistu JRC:n valmennuksiin, verkostoihin ja työpajoihin.* Käytä Transforming Territories -mallia Innovaatiolaakson prosessille Engage → Envision → Design → Implement & Learn. Rakenna alueelle JRC-syklin mukainen kehitysvuosi.
- *Hyödynnä JRC:n metodeja muutoksen johtamiseen.* Laadi Hämeelle muutospolut: mitkä asiat muuttuvat, kuka muutoksen mahdollistaa ja miten esteet poistetaan.
- *Kytke Hämeen aktiviteetit eurooppalaisiin missioihin.* Forssan, Riihimäen ja Hämeenlinnan pilotit voidaan kehystää JRC:n mallin kautta EU:n missioihin.
- *Käytä JRC:n työkaluja RIV-verkoston vaikuttavuuden arvioinnissa.* Yhtenäinen mittaristo tekee toiminnasta näkyvää ja vertailukelpoista Suomessa ja Euroopassa.
- *Valmistaudu EU:n seuraavaan ohjelmakauteen JRC:n avulla.* PA-ohjelma on luonteva siltana rahoitukseen 2027–2034. Hämeen kannattaa rakentaa partneriverkostot ja hankesuunnitelmat JRC-prosessien kautta jo nyt.

JRC tarjoaa Hämeelle EU:n menetit, ajantasaista dataa ja kv-vertaisyhteisön, joiden avulla Innovaatiolaaksoista voi rakentaa eurooppalaisen tason ekosysteemin. Yhteistyö tukee ennen kaikkea sitä, että Häme kehittää tulevaisuuttaan osana laajempaa muutosta, jossa alueet yhdessä rakentavat kestävä, oppivaa ja skaalautuvaa Eurooppaa.

2.4.2 ERRIN – Alueiden ääni EU:n innovaatiopolitiikassa

European Regions Research and Innovation⁸ (ERRIN) verkostossa on yli 120 toimijaa. Se on EU-vaikuttamisen, kumppanihaun ja yhteisten kehittämisteemojen alusta. Kanta-Häme on ERRIN-verkoston jäsen. Sen kautta Kanta-Häme pääsee mukaan yhteishankkeisiin ja prosesseihin jo valmisteluvaiheessa. ERRIN on mukana myös PA kokeiluissa fasilitaattorina.

2.4.3 RUN-EU – Eurooppalainen korkeakoululiittouma

RUN-EU verkosto⁹ on 10 korkeakoulun allianssi, jossa HAMK on mukana. Siinä rakennetaan

---

⁸ <https://errin.eu/>

⁹ <https://run-eu.eu/>

eurooppalaista korkeakouluyhteistyötä, joka yhdistää koulutuksen, tutkimuksen ja aluekehityksen. Se tarjoaa kansainvälisiä yhteiskehittämisen mahdollisuuksia, joissa opiskelijat, tutkijat, opettajat ja alueelliset toimijat työskentelevät yhdessä tulevaisuuden haasteiden ratkaisemiseksi.

Yritykset ja julkiset toimijat hyötyvät RUN-EU:n osaamissiirrosta ja kokeiluyhteistyöstä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi kv-opiskelijaprojekteja, yhteisiä TKI-hankkeita, koulutusmoduuleja sekä innovaatio- ja yrittäjyystaitojen kehittämistä uusissa ympäristöissä.

RUN InnoBoost projekti¹⁰ vahvistaa korkeakoulujen kykyä toimia innovaatiokeskuksina. Pääalueita ovat: (1) korkeakoulujen innovaatiokyvyn vahvistaminen, (2) opiskelijoiden ja asiantuntijoiden valmentaminen yrittäjyyteen ja innovaatioihin, sekä (3) alueiden yhdistäminen kv-innovaatioverkostoiksi. Hankkeessa toteutetaan mm. Bootcamp-koulutuksia, Living Lab -kehittämisympäristöjä ja mentorointiohjelmaa.

RUN-EU alustalla toimijat voivat kytkeytyä eurooppalaisiin verkostoihin, vahvistaa kv-näkyvyyttä ja rakentaa kehityspolkuja esimerkiksi bio- ja terveystalouden tai kiertotalouden aloilla. Tämä mahdollistaa maakunnalle roolin eurooppalaisissa innovaatioekosysteemeissä.

2.4.4 WCEF – Globaali foorumi kiertotalouden edelläkävijöille

*World Circular Economy Forum*¹¹ (WCEF) on Sitran käynnistämä kv-foorumi. Se tuo yhteen päättäjiä, tutkijoita ja yritysjohtajia kehittämään ratkaisuja kiertotalouden edistämiseksi. Hämeen liitto on osallistunut WCEF:n tapahtumiin. Yhdessä muiden suomalaisten toimijoiden: ministeriöiden, Business Finlandin, tutkimuslaitosten, maakuntien ja sidosryhmien kanssa on esitelty kiertotalouden edistämisen esimerkkejä ja yrityksiä.

2.5 Häme EU Office – Hämeen ääni EU:ssa

*Häme EU Office*¹² on Brysselissä sijaitseva edunvalvonta- ja asiantuntijatoimisto. Toimisto tukee maakunnan toimijoita EU-yhteistyössä ja on maakunnan ääni EU-viranomaisten ja verkostojen suuntaan. Häme EU Office tarjoaa monipuolisia palveluita:

- Ääni ja edunvalvonta Brysselissä, joka seuraa EU-päätöksentekoa, vaikuttaa ohjelmien ja linjausten sisältöön sekä nostaa esiin Kanta-Hämeen näkökulmia.

---

¹⁰ <https://innoboost.eu/>

¹¹ <https://www.sitra.fi/en/the-world-circular-economy-forum/>

¹² <https://hameenliitto.fi/en/hame-region/hame-eu-office-2/>

- Toimisto välittää tietoa EU-rahoitusohjelmista, verkostoista, rahoituspalveluista ja hankkeista sekä tarjoaa tukea hakuprosesseihin ja kumppanien löytämiseen.
- Se auttaa maakunnan toimijoita kansainvälisten kontaktien avaamisessa ja yhteistyöverkostoihin liittymisessä sekä Bryssel-vierailujen järjestämisessä.
- Brysselissä sijaitsevan toimiston tilat ovat käytettävissä maakunnan toimijoille.

Häme EU Office tarjoaa tietoa suoran EU-rahoituksen mahdollisuuksista. Se on järjestänyt koulutustilaisuuksia ja kannustanut hämäläisiä sidosryhmiä yhteistyöhön eurooppalaisten kumppaneiden kanssa. Vuonna 2025 Kanta-Häme oli mukana EU:n alueiden ja kaupunkien viikossa ohjelmaosiossa Regions strengthening the EU defence industry: Dual-use for a resilient European defence innovation ecosystem. Tilaisuus järjestettiin yhdessä Murcian (Espanja), Bretagnen (Ranska), Overijsselin (Länsi-Hollanti) ja Tapan (Viro) alueiden kanssa. Lisäksi tilaisuudessa olivat mukana Euroopan komission puolustuksen pääosasto (DG DEFIS) ja eurooppalaisten kehittämissyhtiöiden kattojärjestö EURADA.

2.6 Kansainvälisiä tavoitteita Kanta-Hämeelle

Kanta-Häme voi hyödyntää EU:n innovaatiopolitiikan murrosta. Alue on virallinen innovaatiolaakso ja se voi rakentaa profiiliaan NEIA:n viitekehyksessä.

Miten Kanta-Häme voi olla vahvemmin kansainvälisellä innovaatiokartalla?

- Hyödynnä RIV-statusta pitkäjänteisesti profiilin rakentamiseen ja osallistumiseen EU:n painopisteisiin. Kytkeydy NEIA:n tavoitteisiin, kuten syväteknologioihin, regulaation uudistamiseen ja alueiden väliseen tasapainoon.
- Kehitä osaamista hanketoimintaan, joka tähtää kansainväliseen vaikuttavuuteen. Hyödynnä Horisontti Eurooppaa, Digital Europea, EU Missioita ja EDF:aa.
- Vahvista yhteistyöverkostoja ja osaamisen liikkuvuutta osallistumalla eurooppalaisiin verkostoihin kuten RUN-EU, ERRIN ja WCEF sekä HAMKin kv- tutkimuksen rajapinnat.
- Rakenna EU:n painopisteitä tukevia kehitysalustoja ja yhteisiä kokeilu ympäristöjä, kuten DEFINE kaksoiskäyttöteknologioille, Frush-verkosto kiertotalouden kokeiluihin ja TKI-klinikat innovaatioiden skaalaamiseen.
- Kytke toimijat osaksi eurooppalaista vaikuttamistyötä ja vahvista Hämeen liiton, HAMKin ja kuntien roolia tiedon kokoajina, tulkkeina ja sparraajina kv-yhteistyössä.
- Tunnista kansainvälistymiskelpoiset ideat. Hyödynnä RIV-statuksen tuomaa uskottavuutta rahoitushauissa. Panosta skaalausvalmiuksiin ja kv-verkottumiseen.

3 Mahdollisuudet ja rahoitus EU:n ulkopuolella

Suuri osa Kanta-Hämeen innovaatioekosysteemin kv-yhteistyöstä ja rahoituksesta liittyy EU:n ohjelmiin ja verkostoihin. Kehittymisen ja kasvun kannalta on olennaista katsoa myös EU:n ulkopuolisia mahdollisuuksia, jotka voivat tuoda yrityksille, oppilaitoksille ja tutkimusorganisaatioille kasvua sekä globaalia vaikuttavuutta.

3.1 Eurostars, Eureka ja OECD

Eurostars on pk-yritysten kansainvälinen TKI-rahoitusohjelma yli 45 maalle. Se tukee markkinalähtöistä ja kansainvälistä tutkimus- ja kehitysyhteistyötä. Ohjelmaa hallinnoi *EUREKA-verkosto*, joka tarjoaa alustan monenvälisille yhteistyöhankkeille teknologian ja innovaation saralla.

Eurostars mahdollistaa yritysvetoisten projektien toteuttamisen ilman. Rahoituksen saaminen ei vaadi suurta hallintokoneistoa tai tukeutumista konsortioihin. Pk-yritykset voivat muodostaa kumppanuuksia muiden maiden organisaatioiden kanssa ja kehittää nopeasti kaupallistettavissa olevia tuotteita, palveluita tai prosesseja.

Eureka-verkosto tukee eri instrumentteja, kuten Eureka klustereita ja *Global stars* -hakuja, joissa voidaan rakentaa yhteistyötä Euroopan ulkopuolisten maiden, kuten Kanadan, Korean tai Singaporen kanssa. Tämä tekee siitä houkuttelevan yrityksille, jotka haluavat laajentaa toimintaansa globaaleille markkinoille ja tarvitsevat siihen asiantuntemusta ja verkostoja.

OECD:n ohjelmat tarjoavat alueille tietopohjaa, vertailua ja politiikkasuosituksia innovaatiopolitiikan, aluekehityksen ja TKI-investointien kehittämiseksi. OECD:n näkökulma auttaa arvioimaan esimerkiksi älykkään erikoistumisen strategioiden vaikuttavuutta ja alueiden kapasiteettia reagoida vihreän ja digitaalisen siirtymän haasteisiin.

3.2 USA: markkinat, innovaatiokeskittymät ja TKI-yhteistyö

USA on johtava innovaatiotalous. Se tarjoaa useita mahdollisuuksia suomalaisille ja hämäläisille toimijoille:

- Monet kasvuyritykset tavoittelevat USA:n markkinoita kansainvälistymisvaiheessa. Hämeen terveysteknologia- ja kiertotalousyrityksille USA tarjoaa suuria kuluttaja- ja yritysmarkkinoita, joissa pilotointi ja kaupallistaminen voivat tapahtua nopeasti.
- Suomalaiset korkeakoulut tekevät yhteistyötä mm. MIT:n, UC Berkeleyyn ja Stanfordin kanssa. HAMK voi hyötyä yhteistyöstä käytännönläheisessä teknologiakehityksessä ja oppimisympäristöjen kehittämisessä.

- Team Finlandin toimijat USA:ssa voivat auttaa alueellisia toimijoita rakentamaan suhteita sijoittajiin ja yhteistyöorganisaatioihin sekä houkutella osaamista.

3.3 Kanadan malli – Yhteistyö oppilaitosten ja yritysten välillä

Kanadan mallissa oppilaitokset ja ammattikorkeakoulut ovat rakentaneet applied research centre -mallin, jossa korkeakoulujen yhteyteen sijoitetut TK-keskukset palvelevat pk-yrityksiä. Keskuksissa voidaan ratkaista yritysten haasteita, kehittää tuotteita, testata prototyyppisiä ja hyödyntää laitteistoja ja asiantuntijuutta. Yhteistyö nopeuttaa ideoiden siirtymistä käytännön toteutukseen ja markkinoille. yhteistyömahdollisuuksia löytyy helposti.

Työhön integroitu oppiminen (WIL)

Keskeinen osa Kanadan mallia on *Work Integrated Learning (WIL)*, jossa opiskelijat osallistuvat käytännön työelämään opintojen aikana. Palkalliset harjoittelut, projektityöt ja opinnäytetyöt toteutetaan yhteistyössä yritysten kanssa. Opiskelijat kehittävät työelämässä tarvittavia taitoja ja yritykset saavat käyttöönsä osaavaa työvoimaa jo opiskeluaikana.

Rahoitusmekanismit ja kannusteet

Malli perustuu laajaan julkiseen rahoitustukeen, joka on suunnattu nimenomaan oppilaitos-pk-yritys-yhteistyön vahvistamiseen. Rahoitus mahdollistaa matalan kynnyksen kokeilut, nopean tuotekehityksen ja osaamisperustaisen kasvun. Keskeisiä rahoituslähteitä ovat:

- *NSERC* (Natural Sciences and Engineering Research Council of Canada), erityisesti College and Community Innovation Program (CCI)
- *NRC-IRAP* (Industrial Research Assistance Program)
- *Canada Foundation for Innovation* (CFI) – College Fund
- Provinssien omat ohjelmat ja verokannustimet

Oppeja Kanta-Hämeelle

Kanadan malli tarjoaa useita mahdollisuuksia Kanta-Hämeelle:

- HAMKin ja oppilaitosten roolia innovaatiokumppanina pk-yrityksille voidaan vahvistaa.
- Soveltavan tutkimuksen keskukset tai vastaavat kehitysalustat voivat auttaa yrityksiä mm. tuotetestauksessa, prototyyppien kehityksessä ja osaamiskartoituksissa.
- Työelämälähtöisen koulutuksen roolia voidaan lisätä pilotoimalla uusia WIL-käytäntöjä, esim. työharjoittelujen ja yhteiskehityshankkeiden muodossa.
- Kv-yhteistyö Kanadan oppilaitosten ja eurooppalaisten hankkeiden kanssa.

Kanta-Häme voisi profiloitua edelläkävijäksi Euroopassa soveltavassa innovaatiotoiminnassa ja oppilaitosyhteistyössä jalostamalla niistä omaa alueellista toimintamallia.

3.4 Latitude59 –kasvualusta startup- ja sijoitustoiminnalle

Latitude59 on vuosittainen kv -startup-tapahtuma Tallinnassa. Se on Itämeren alueen merkittävä kohtaamispaikakka kasvuyrityksille, sijoittajille ja teknologia-alan vaikuttajille. Tapahtuma tunnetaan kyvystään yhdistää lupaavia startupeja ja riskirahoittajia.

Latitude59:n erityispiirre on sen inhimillinen mittakaava ja toimintalähtöinen rakenne. Vaikka tapahtumaan osallistuu tuhansia kävijöitä, se säilyttää intiimin tunnelman, joka rohkaisee aitoihin kohtaamisiin ja yhteistyön käynnistymiseen. Se on portti kv-rahoitukseen.

Yritykset, tutkimusorganisaatiot ja julkiset toimijat kohtaavat matalan kynnyksen ympäristössä. Useat yhteistyöhankkeet ja investoinnit ovat saaneet alkunsa Latitude59:ssä solmituista kontakteista. Tapahtuman aikana järjestettävissä pitch-kilpailuissa on jaettu huomattavia sijoituksia lupaaville kasvuyrityksille.

Tapahtuma tukee Viron asemaa eurooppalaisena startup- ja teknologiakeskittymänä. Se houkuttelee sijoittajia osaajia Tapahtuma rakentaa Virolle modernia, kansainvälistä ja kasvuhakuista imagoa samoin kuin Slush Suomessa tai Web Summit Portugalissa.

Taitavasti toteutettu ja kansainvälisesti suunnattu tapahtuma luo näkyvyyttä, aktivoi toimijoita ja kanavoi resursseja kohti alueen kasvun ajureita. Vastaavanlainen malli voisi toimia Hämeessä, yhdistämällä tapahtumatuotanto, rahoitusinstrumentit ja kehityskumppanuudet vaikuttavaksi kokonaisuudeksi.

3.5 YK ja globaalit kestävän kehityksen verkostot

Yhdistyneiden kansakuntien innovaatiotoiminnot ja kumppanuusverkostot tarjoavat foorumeita, joiden kautta on mahdollisuus osallistua globaaliin kehitykseen. *YK:n kehitysohjelmien* kautta on mahdollista pilotoida ratkaisuja esim. koulutuksessa, liikkuvuudessa tai resurssitehokkuudessa.

UN Global Marketplace (UNGM) on hankintakanava, jonka kautta yritykset voivat osallistua globaaleihin hankkeisiin esim. energia-, terveys-, vesi- ja infrastruktuurialoilla.

SDG-innovaatiot. Kanta-Häme voi profiloitua kestävän kehityksen tavoitteiden ratkaisijana. Esimerkiksi kiertotalousinnovaatiot voivat vastata myös kehitysmaiden tarpeisiin.

3.6 Finnpartnership - mahdollisuudet Afrikassa ja Aasiassa

Finnpartnership on ulkoministeriön rahoittama kumppanuusohjelma, jota hallinnoi *Finnfund*. Se tukee suomalaisia yrityksiä, jotka haluavat perustaa liiketoimintaa kehittyviin maihin.

- Liikekumppanuustuki tarjoaa rahoitusta esim. markkinaselvityksiin, kumppanihakuun ja pilottiprojekteihin.
- Kanta-Hämeen osaaminen esimerkiksi uusiutuvassa energiassa, maatalousteknologiassa, koulutusviennissä ja digitaalisissa oppimiskäytännöissä vastaa Afrikan ja Aasian maiden kasvaviin tarpeisiin. HAMKin aktiivista toimintaa Afrikassa on tiivistänyt *HAMK Africa Action Plan 2030*¹³.
- Alueelliset teknologiayritykset voivat hyötyä yhteistyöstä toimijoiden kanssa, jotka hakevat ratkaisuja esimerkiksi logistiikkaan, ruokaturvaan tai vesi-infrastruktuuriin.

4 Johtopäätöksiä kansainvälisyydestä

Kanta-Hämeellä on tilaisuus profiloitua eurooppalaisessa innovaatiopolitiikassa. Ohjelmat, kuten NEIA ja RIV, tarjoavat näkyvyyttä, verkostoja ja rahoituskanavia, mutta vain, jos niitä hyödynnetään strategisesti. Tässä luvussa kuvataan keskeiset mahdollisuudet, haasteet ja yllättävät havainnot, joihin alueellisen kehittämistyön kannattaa tarttua.

4.1 Mitä EU-järjestelmät tarjoavat Kanta-Hämeelle?

Julkishyödykkeet: kaikille avoimet edut

EU-järjestelmät tarjoavat *julkishyödykkeitä*, kuten tietovarantoja, vertailuindikaattoreita ja tutkimustietoa. JRC tuottaa analyysejä EU:n innovaatiopanostuksista, alueiden kehityserosta ja resilienssistä. Tiedot auttavat Kanta-Hämettä tarkastelemaan asemaansa suhteessa muihin alueisiin, tunnistamaan osaamisaukkoja ja kohdentamaan investointeja.

EU-ohjelmien kautta tarjoutuu pääsy rahoitusinstrumentteihin, jotka tukevat tutkimusta, kokeiluja ja innovaatioita kaikilla sektoreilla.

Klubihyödykkeet: rajattu osallistuminen, suuret hyödyt

Tietyt EU-järjestelmät ovat *klubihyödykkeitä*. Niihin pääsee mukaan vain rajattu määrä toimijoita, mutta osallistuminen tuo erityisiä etuja. Esimerkiksi RIV-status tuo näkyvyyttä, verkostoitumista, teemapohjaista rahoitusta ja strategista painoarvoa.

PADR ja *EDF* -järjestelmissä mukanaolo vaatii erikoistumista (esim. kaksoiskäyttö). Ne tarjoavat pääsyn puolustusrahoitukseen, testialustoihin ja turvallisuusklustereihin. *DEFINE* on

¹³ HAMK Africa Action Plan. https://www.hamk.fi/wp-content/uploads/2024/01/HAMK_Africa_esite.pdf

tuonut näyttöjä, miten alue voi asemoitua osaksi eurooppalaisia turvallisuusjärjestelmiä.

Verkostohyödykkeet: arvo kasvaa osallistumalla

Verkostohyödykkeiden arvo kasvaa, mitä enemmän niihin osallistuu alueita, organisaatioita ja asiantuntijoita. Esimerkiksi RUN-EU, ERRIN tai WCEF ovat innovaatiotoiminnan kumppaniverkostoja, joissa tieto, osaaminen ja resurssit jakautuvat osallistujien kesken.

Kanta-Häme voi kasvattaa vaikuttavuuttaan liittymällä verkostoihin aktiivisena osapuolena. Näissä ympäristöissä syntyy myös uusia projektialoitteita, konsortioita ja mahdollisuuksia osaamisen liikkuvuuteen (esim. *Erasmus+* tai *Marie Skłodowska-Curie* -ohjelmat).

Erasmus+ on EU:n koulutus-, nuoriso- ja urheiluohjelma, joka tukee oppimista ja yhteistyötä opiskelijoille, opettajille, nuorisotyöntekijöille ja organisaatioille. Tätä rahoitusta HAMK on hyödyntänyt jo todella monipuolisesti ja menestyksellisesti.

Marie Skłodowska-Curie (MSCA) on EU:n TKI-ohjelma, joka tukee tutkijoiden kv-liikkuvuutta, osaamisen kehittämistä ja tutkimusurien edistämistä kaikilla tieteenaloilla.

Paikallinen kapasiteetti ratkaisee

EU-järjestelmien hyödyntäminen ei ole automaattista. Alueen on rakennettava oma kyky yhteistyöhön ja rahoituksen hakemiseen, on tunnistettava relevantit järjestelmät ja yhteistyön mahdollisuudet, luotava omia kehitysalustoja ja osallistuttava verkostoihin.

- Tunnistetaan, mitä konkreettista kukin EU-järjestelmä tuo alueelle ja missä järjestelmissä haluamme olla kehittäjiä, missä hyödyntäjiä?
- Hybridimalleja luomalla voidaan yhdistää paikallinen kehitystyö eurooppalaisiin rahoitus- ja innovaatiojärjestelmiin.
- Panostus verkostokoordinaattoreihin, konsortio-osaamiseen ja näkyvyyteen.

EU:n innovaatiokehitykset ovat alueellisen vetovoiman tekijöitä. Ne tarjoavat identiteettiä, kansainvälisiä yhteyksiä ja mahdollisuuden olla kokoaan suurempi tulevaisuuden rakentaja. Rahoitusta voi kuitenkin saada vain aktiivisesti hakemalla.

4.2 Tillsammans! Pohjoismainen yhteistyö

Kanta-Häme voi hyödyntää Pohjoismaista yhteistyötä. Pohjoismaat jakavat yhteisiä piirteitä ja haasteita: harva asutus, ikääntyvä väestö, pitkät välimatkat, vahva julkinen sektori sekä korkea koulutustaso. Alueilla on yhteinen arvopohja, kuten avoimuus, luottamus ja

ekologinen vastuu, jotka tukevat yhteiskehittämistä ja tietoon pohjautuvaa päätöksentekoa.

Pohjoismainen ministerineuvosto (Nordic Council of Ministers) ja sen yhteistyöelin *Pohjoismaiden neuvosto* (Nordic Council) tukevat alueiden yhteistyötä ohjelmien, verkostojen ja rahoituksen avulla. *Nordic Innovation* rahoittaa ohjelmia, jotka edistävät yrittäjyyttä, kiertotaloutta, digitaalista siirtymää ja vihreää kasvua.

Kanta-Hämeelle kiinnostavia pohjoismaisia ohjelmia ja kumppaneita voivat olla esimerkiksi:

- *ROBIN (Robust Industri i Västernorrland)*, Ruotsin Västernorrlandin alueen kehittämisprojekti, joka vahvistaa pk-yritysten kykyä osallistua puolustuksen ja turvallisuuden toimitusketjuihin. ROBIN etsii kumppanuuksia Suomesta.
- *Nordic Circular Hotspot* kiertotalousverkosto, joka yhdistää eri maiden toimijoita yhteisten pilottien, politiikkasuositusten ja liiketoimintamallien kehittämiseksi.
- *Nordregio* tutkimuslaitos, joka tuottaa tietoa pohjoismaiden aluekehityksestä ja tukee faktapohjaista politiikkaa myös maakuntatasolla.

Yhteistyö vahvistaa osaamista aloilla, joilla Pohjoismailla on edelläkävijyyttä, kuten koulutus, uusiutuva energia, biotalous ja etätyöskentelyn teknologiat. Yhteishankkeet ovat ponnahduslauta myös EU-tason näkyvyydelle. Kanta-Hämeen kannattaa osallistua pohjoismaisiin ohjelmiin ja strategisten kumppanuuksien rakentamiseen esimerkiksi Ruotsin, Norjan ja Tanskan samankaltaisten alueiden kanssa. Tavoitteena ovat verkostot, joissa jaetaan hyviä käytäntöjä, skaalataan innovaatioita ja luodaan yhteisrahoitteisia hankkeita.

4.3 Suurimmat mahdollisuudet: Kansainvälistymisen uusi ikkuna

Kanta-Häme on asemoitumassa uudelleen eurooppalaisessa ja maailmanlaajuisessa kentässä. Se on mukana RIV-ohjelmassa ja useat vahvuudet, kuten bio- ja kiertotalous ja puhtaan siirtymän ratkaisut ja kokonaisturvallisuus, kohtaavat EU:n strategiset painopisteet.

Erityisen lupaavia mahdollisuuksia:

- Profiloituminen kaksoiskäyttöteknologioiden kentässä (mm. DEFINE-verkosto).
- Kiertotalouden ja resilienssin kärkiteemat, joihin liittyy JRC:n valmennus.
- EU:n missioihin osallistuminen ja hyödyntäminen
- TKI-verkostojen rakentaminen RUN-EU:n ja ERRINin kautta.
- *“Made in Häme”* - eurooppalainen identiteetti, joka perustuu osaamiseen, yhteiskehittämiseen ja pilotointikykyyn.

Kehitystoimia kannattaa kohdentaa teemoihin, joissa Kanta-Hämeellä on sekä kansallista

että eurooppalaista kilpailuetua, ei ainoastaan siihen, missä kaikki muutkin ovat mukana.

4.4 Haasteet: Kapasiteetti, skaalaus ja koordinaatio

Mahdollisuuksien hyödyntäminen vaatii kokonaisvaltaista toimintakykyä ja roolitusta.

Keskeiset pullonkaulat:

- Hankekapasiteetin organisointi kv-hankkeisiin vaatii vahvistamista.
- Toimijoilla on omia tavoitteita, joita ei ole synkronoitu. Yhteinen suunta puuttuu.
- Erityisesti pk-yrityksillä on haasteita viedä skaalautuvia innovaatioita markkinoille, vaikka TKI-aktiivisuutta olisi paljon (vrt. TEM:n raportti 8/2025¹⁴).
- Rahoituspolkujen tuntemus ja hyödyntäminen jäävät vajaiksi.

Idea: *Kanta-Hämeen innovaatiopolku* ideasta toteutukseen, sisältäen sparrauksen, partneroinnin, rahoitushaun ja skaalauksen tuen.

4.5 Yllättävät EU-politiikan väylät

EU:n innovaatiopolitiikka on arvolähtöistä ja yhteiskunnallisesti vaikuttavaa. Tästä seuraa kiinnostavia ei-teknologisia mahdollisuuksia alueille, joilla on sosiaalista pääomaa ja yhteiskehittämisen kykyä, kuten

- Osallisuuden ja oikeudenmukaisuuden innovaatiot (NEIA:n sosiaalinen ulottuvuus).
- Kulttuurin, hyvinvoinnin ja yhteiskehittämisen integrointi innovaatioalustoihin.
- Resilienssi: paikallinen kyky palautua, reagoida ja kokeilla.
- EU:n avoimet tiedon lähteet tarjoavat strategiatyön välineitä.

Kanta-Hämeen kannattaa siirtyä kohti eurooppalaista läsnäoloa.

Siihen vaaditaan:

- Selkeästi valitut vahvuusteemat ja missiot.
- Rakenteet, jotka tukevat hanketoiminnan kapasiteettia ja skaalausta.
- Kehitysalusta, joka tekee osaamisen näkyväksi kansainvälisesti.
- Kyky hyödyntää myös arvolähtöisiä, sosiaalisia ja kulttuurisia innovaation muotoja.

---

¹⁴ Innovaatioista kasvuun: Selvitys pk-yritysten innovaatiopotentialista.
<https://tem.fi/julkaisu?pubid=URN:ISBN:978-952-327-821-9>

II OSA – KANSALLINEN TILANNEKUVA

TKI-politiikka on strateginen järjestelmä sekä alati muuttuva areena, jossa maakunnat joutuvat asemoimaan itseään suhteessa valtakunnallisiin tavoitteisiin, ohjelmiin ja keskusteluihin. Peli ei ole pelkästään rahoituksen hakemista tai ohjelmiin osallistumista. Se on myös pelisilmää, kumppanuuksien ja narratiivien tunnistamista ja kykyä nousta näkyviin omalla profiililla. Kanta-Hämeen kannattaa kiinnittää huomiota seuraaviin näkökulmiin:

1. Skenaariot: Mihin suuntaan Suomi on kehittymässä? Valtakunnallisessa keskustelussa esiintyy erilaisia skenaarioita Suomen kehityksestä:

- *Keskittävän kasvun skenaario*, jossa kaupunkikeskukset vetävät investointeja ja väestönkasvua, reuna-alueiden asema heikkenee.
- *Verkostomaisen Suomen skenaario*, jossa digitaalisuus, saavutettavuus ja alueellinen erikoistuminen tukevat hajautettua kasvua.
- *Strategisen autonomian skenaario*, jossa EU:n painotusten mukaisesti korostuvat turvallisuus, huoltovarmuus ja resilienssi ja pienemmät alueet voivat nousta esiin.

2. Poliitiikan peli: Mihin kiinnitetään huomiota? Huomio keskittyy usein veturiyritysten tarpeisiin ja pääkaupunkiseudun ekosysteemeihin, lippulaivahankkeisiin, osaamiskeskittymiin, sekä geopolitiittisesti merkittäviin teemoihin: puolustusteknologia, energiasiirtymä ja digivarmuus. Kanta-Hämeen on kyettävä tuomaan omat vahvuutensa tähän keskusteluun näyttöjen, kumppanuuksien ja strategisten linjausten kautta.

3. Ismit: Mistä puhutaan, kun puhutaan tulevaisuudesta? Valtakunnallista ja eurooppalaista innovaatiokeskustelua raamittavat erilaiset "ismit", joiden kautta määrittyy, mikä on haluttavaa, rahoitettavaa ja strategisesti relevanttia. Näitä ovat esimerkiksi:

- Greenismi – vihreä siirtymä, resurssitehokkuus, ilmastoratkaisut.
- Techno-nationalismi – kyvykkyyksien ja teknologian omavaraisuus.
- Place-based-ismi – alueiden erityispiirteisiin pohjautuva kehitys.
- Security-ismi – huoltovarmuus, turvallisuusteknologiat, kaksoiskäyttö.
- Talentismi – osaajavetoisuus ja kyky houkutella lahjakkuuksia.

Vaikuttamistyöllä, verkostojen rakentamisella ja profiloitumalla alue voi pelata peliä omilla ehdoillaan ja olla kokoaan vaikuttavampi.

5 Suomen TKI-strategiat ja ekosysteemit

Innovaatioympäristöä muovaavat viime vuosien strategiset linjaukset, rahoituspäätökset ja uudet yhteistyöverkostot. TKI-toimintaan panostetaan ennätyksellisesti. Tavoitteena on nostaa TKI-menot 4 %:iin bruttokansantuotteesta. Tavoitteen tueksi on säädetty laki valtion T&K-rahoituksen kasvattamisesta asteittain vuoteen 2030 asti. Tutkimus- ja innovaationeuvosto on laatimassa 8 vuoden TKI-rahoitussuunnitelmaa yli hallituskausien.

Yritysten roolin vahvistamista innovaatiojärjestelmässä pidetään välttämättömänä, jotta investoinnit tuottavat talouskasvua. Samalla kv-rahoitusmahdollisuuksia pyritään hyödyntämään entistä paremmin. TKI-politiikan perusta on parlamentaarinen yhteistyö, pitkäjänteinen yli vaalikausien ulottuva strateginen suunnittelu sekä missiolähtöisyys, eli suurten yhteiskunnallisten haasteiden ratkominen toimijoiden yhteistyöllä.

5.1 Lippulaivaohjelmat ja kansalliset tiekartat

Suomen TKI-tiekartta – kansallinen suunta ja alueellinen mahdollisuus

Kansallinen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-toiminnan tiekartta (*TKI-tiekartta*) on valtioneuvoston hyväksymä strateginen suunnitelma. Sen tavoitteena on nostaa Suomi *maailman toimivimmaksi kokeilu- ja innovaatioympäristöksi*. Siinä painottuvat (1) osaaminen ja osaajapohjan vahvistaminen, (2) uudenlainen kumppanuusmalli tutkimuksen ja elinkeinoelämän välillä sekä (3) julkisen sektorin rooli innovaatiotoiminnan mahdollistajana.

Tiekartta tukee Kanta-Hämeen kehittämistä. Se korostaa tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden, yritysten ja julkisten toimijoiden yhteistyötä sekä innovaatioekosysteemien rakentamista. Se tarjoaa mahdollisuuden profiloitua kokeilu ympäristöjen, kaksoiskäyttö-teknologioiden ja kiertotalouden ratkaisujen kehittäjänä osana kansallista TKI-kokonaisuutta.

SITRA

Suomen itsenäisyyden juhlarahasto *SITRA* on vuodesta 2023 lähtien toiminut alueellisen TKI-yhteistyön kehittämisen vauhdittajana. *Kestävän kasvun innovaatiot* -projekti (2023–2027) tukee kaupunkiseutujen valmiuksia kehittää tutkimusorganisaatioiden ja yritysten välistä innovaatiotoimintaa sekä lisätä vaikuttavuutta ja yhteiskunnallista hyötyä.

2025 SITRA toteutti kolme merkittävää rahoitushakua. 1. ja 2. haku keskittyivät selvityshankkeisiin, joissa Innokaupungit saivat 50 000 euron suuruisen tuen

yhteistyömallien ja paikallisten TKI-kärkien tunnistamiseen. Syksyn haku kohdistui kokeiluihin, joiden avulla alueet vievät yhteistyömalleja käytäntöön kokeilutoiminnan keinoin. Piloteissa on korostunut yritysten ja korkeakoulujen vuorovaikutus, rahoitusmallien kehittäminen sekä alueellisten vahvuuksien hyödyntäminen innovaatioiden kehitysalustana.

Tähän mennessä rahoitus on kohdennettu vain Innokaupungeille¹⁵. SITRA valmistelee avointa kokeiluhakua, jonka odotetaan avautuvan alkuvuodesta 2026. Tämä tarjoaa Kanta-Hämeelle mahdollisuuden osallistua TKI-kehitystyöhön, hyödyntäen valmiita malleja, selvityspohjia ja verkostoja. Materiaalit ja ohjeistukset ovat SITRA:n verkkosivuilla¹⁶. Tuki voi toimia katalyyttinä Kanta-Hämeen profiloitumiselle vaikuttavan ja kestävänn innovaatiotoiminnan kentällä, esimerkiksi kiertotaloudessa, turvallisuudessa tai koulutuksessa.

Lippulaivat

Akatemian *tutkimuksen lippulaivaohjelma* on keskeinen toimenpide Suomen kilpailukyvyn vahvistamiseksi. Ohjelma rahoittaa pitkäjänteisesti tutkimus- ja innovaatiokeskittymiä, joilla on laaja yhteiskunnallinen ja taloudellinen vaikuttavuus.

Ohjelmassa on 14 *osaamiskeskittymää* (lippulaivaa), joiden taustaorganisaatioina on 9 yliopistoa, 6 tutkimuslaitosta sekä kumppaneita. Akatemian rahoitus on 300M€. Se mahdollistaa yhteistyön ja toiminnan laajentamisen. Lippulaivoissa yritykset, tutkimuslaitokset ja julkiset toimijat yhdistävät voimansa ratkoakseen mm. ilmaston, terveyden ja digitalisaation haasteita sekä kehittääkseen uutta liiketoimintaa.

Teemoja ovat mm. kvanttiteknologia, tekoäly, kestävä kehitys (esim. metsäekosysteemit), sekä terveys ja lääketiede. Ohjelma toteuttaa TKI-tiekarttaa, joka korostaa tutkimuksen, osaamisen ja innovaatioiden kokoamista osaamiskeskittymiksi ja ekosysteemeiksi.

HAMK ei ole mukana lippulaivaohjelmissa. HAMK voi silti hakeutua lippulaivojen kumppaniksi soveltavan tutkimuksen, kokeilu ympäristöjen ja työelämäyhteistyön näkökulmista. Yhteistyö voi rakentua esimerkiksi bio- ja kiertotalouden, tekoälyn, puurakentamisen tai metsäteknologian sovelluksiin Kanta-Hämeen innovaatioprofiilia ja kansainvälistymistavoitteita tukien.

---

¹⁵ Innokaupungit. TEM:n kanssa ekosysteemisopimuksen solmineet 16 kaupunkia, jotka saavat erityisrahoitusta ja tukea innovatiivisuuden vahvistamiseen sovituille teema-alueille

¹⁶ <https://www.sitra.fi/rahoitushaku/rahoitushaku-tki-yhteistyon-kehittaminen-kokeilujen-kautta>

Lippulaivat

- *6G Flagship*: Langattoman tietoliikenteen tutkimuskeskus. Oulun yliopisto.
- *ACCC (Atmosphere and Climate Competence Center)*: Ilmakehän ja ilmaston osaamiskeskus. Helsingin yliopisto, Ilmatieteen laitos, Itä-Suomen yliopisto, Tampereen yliopisto.
- *DIWA (Digital Waters)*: Digitaalisten vesien lippulaiva. Oulun yliopisto, Aalto-yliopisto, Ilmatieteen laitos, Ympäristökeskus, Turun yliopisto, Maanmittauslaitos.
- *EDUCA (Education for the Future)*: Tulevaisuuden oppimisen ja koulutuksen lippulaiva. Jyväskylän yliopisto, Aalto-yliopisto, Helsingin yliopisto, Turun yliopisto.
- *FAME (Finnish Advanced Mathematics for Sensing, Imaging and Modelling)*: Sovelletun matematiikan lippulaiva. Itä-Suomen yliopisto, Aalto-yliopisto, Helsingin yliopisto, Jyväskylän yliopisto, LUT-yliopisto, Oulun yliopisto, Tampereen yliopisto, Ilmatieteen laitos.
- *FCAI (Finnish Center for Artificial Intelligence)*: Suomen tekoälykeskus. Aalto-yliopisto, Helsingin yliopisto, VTT.
- *FinnCERES*: Materiaalien biotalouden osaamiskeskus. Aalto-yliopisto, VTT.
- *Finnish Quantum Flagship (FQF)*: Kvanttilippulaiva. Aalto-yliopisto, Helsingin yliopisto, Jyväskylän yliopisto, Oulun yliopisto, Tampereen yliopisto, VTT, CSC.
- *GeneCellNano*: Geeni-, solu- ja nanoteknologian osaamiskeskittymä kroonisten tautien hoitoon. Itä-Suomen yliopisto, Aalto-yliopisto, Helsingin yliopisto, Oulun yliopisto, Suomen Punaisen Ristin Veripalvelu.
- *iCAN*: Digitaalisen yksilöllistetyn syöpälääketieteen lippulaiva. Hels. yliopisto, HUS.
- *InFLAMES*: Immunologian innovaatioekosysteemi. Turun yliopisto, Åbo Akademi.
- *INVEST*: Eriarvoistumisen, interventioiden ja hyvinvointiyhteiskunnan tutkimuskeskus. Turun yliopisto, THL.
- *PREIN*: Fotoniikan tutkimuksen ja innovaatioiden lippulaiva. Tampereen yliopisto, Aalto-yliopisto, Itä-Suomen yliopisto, VTT.
- *UNITE*: Metsien, ihmisten ja koneiden vuorovaikutukseen keskittyvä lippulaiva. Itä-Suomen yliopisto, Luonnonvarakeskus, Maanmittauslaitos, Tampereen yliopisto.

Veturiohjelmat

Veturiohjelma rohkaisee yrityksiä johtamaan TKI-kokonaisuuksia. BF rahoittaa veturiyritysten hankkeita, joilla pyritään synnyttämään miljardiluokan ekosysteemejä Suomeen.

Veturiyritykset laativat omat *TKI-tiekarttansa* (missiot), joiden toteuttamiseksi ne kokoavat

ympärilleen verkoston, mukaan lukien pk-yrityksiä ja tutkimusorganisaatioita, kehittämään uutta teknologiaa ja osaamista. Näin on rahoitettu mm. vihreän siirtymän, digitalisaation ja uuden teollisuuden alueilla useita hankekokonaisuuksia.

BF rahoitti 2018–2020 erillisiä *kasvumoottori*-alustayhtiöitä (~12 kpl) noin 80 M€:lla, mikä tuki yritysveitoisten liiketoimintaekosysteemien syntyä strategisille aloille. BF tarjoaa rahoitusta innovaatioekosysteemien *orkestrointiin* ja testialustojen kehittämiseen, sekä auttaa verkottamaan kotimaisia toimijoita kansainvälisesti globaalin verkoston kautta.

Kanta-Hämeen tulee kartoittaa yhtymäpintoja ekosysteemeihin, rakentaa partnerivalmius ja etsiä mukaan ohjelmien verkostoihin, alihankintaketjuihin ja pilottihankkeisiin. Tämä loisi maakuntaan uusia yhteistyömahdollisuuksia, vahvistaisi osaamis pohjaa ja mahdollistaisi kansallisesti vaikuttavan roolin tulevaisuuden innovaatiojärjestelmässä.

Veturiyrityksiä ja niiden ekosysteemeitä

- *ABB*: Green Electrification 2035 -ekosysteemi keskittyy sähköistyksen ja digitalisaation edistämiseen teollisuuden hiilineutraaliuden saavuttamiseksi.
- *Borealis*: SPIRIT tähtää muovien kiertotalouteen ja hiilineutraaliin tuotantoon.
- *Elisan* 5G -ekosysteemi kehittää digitalisaatiota ja teollista internetiä tukevia 5G-palveluita.
- *KONE*: Älykkäiden rakennusten ekosysteemi, hyödyntää dataa ja tekoälyä rakennusten palveluiden ja käyttäjäkokemuksen kehittämisessä.
- *Meyer Turku*: NEcOLEAP-hankkeen tavoitteena on kehittää hiilineutraali risteilyaluskonsepti ja edistää kestävästä laivanrakennusta.
- *Neste*: FASTEM-hanke keskittyy nopeuttamaan uusiutuvien polttoaineiden ja kestävien liikennepolttoaineiden ratkaisujen kehittämistä.
- *Nokia*: Unlocking the 6G opportunity -hanke johtaa 6G-verkkojen teknologian kehittämistä ja siihen liittyvän ekosysteemin rakentamista.
- *Patria*: eAlliance - kehittää digitaalisia ratkaisuja ja uusia teknologioita, erityisesti liikkuvuuspalveluihin ja kaksikäyttösovelluksiin sekä siviili- että puolustuskäyttöön.
- *Ponsse*: FORTE (Future Opportunities and Technologies in Forest Environment) -ohjelma kehittää kestävä metsätalouden digitaalisia ja autonomisia ratkaisuja.
- *Sandvik*: BATCircle 2.0 -ekosysteemi keskittyy akkumineraalien ja -materiaalien kiertotalouden tehostamiseen.
- *Tietoenvy*: Teollisuuden datavetoiset ekosysteemit tavoitteena on parantaa datan

hyödyntämistä ja jakamista teollisissa arvoketjuissa.

- *Valio – Food 2.0* johtaa luontoviisaan ruokajärjestelmän ekosysteemiä. Tavoitteena on kehittää tulevaisuuden tuotteita, teknologista uudistumista ja kiertotaloutta tähdäten miljardiluokan vientiin. HAMK ja LUKE ovat mukana.
- *Wärtsilä*: ZEPHYR & AMBER-hankkeet keskittyvät merenkulun ja energia-alan dekarbonisaatioon, erityisesti vähä- ja nollapäästöisiin polttoaineisiin.

Mitä lippulaivaohjelmat ja huippututkimus tarjoavat Kanta-Hämeelle?

Lippulaivaohjelmat kokoavat yhteen huippututkimuksen, kv-verkostot ja yritysysteistyön pitkällä aikavälillä. Niissä korostuvat strateginen fokuksituminen, kriittinen massa sekä vaikuttavuus. Vaikka Kanta-Häme ei tällä hetkellä kuulu lippulaivaohjelmiin, voi alue ammentaa niistä oppeja oman TKI-toiminnan kehittämiseksi:

- Lippulaivat ovat 8-vuotisia ohjelmia, jotka rakentuvat vaiheittain. Samoin alueellisen osaamisen ja ekosysteemien kehittäminen vaatii jatkuvuutta. Esimerkiksi DEFINE tai Frush voivat kehittyä askel askeleelta kohti kansallisesti tunnustettuja toimintamalleja.
- Lippulaivojen menestys perustuu kykyyn yhdistää tutkimus, koulutus ja yritystoiminta yhteisen teeman ympärille. Kanta-Hämeen on mahdollista rakentaa omia "alueellisia lippulaivojaan", joissa HAMK, yritykset ja julkiset toimijat toimivat tiiviinä yhteisönä, vaikka muodollista statusta ei olisikaan.
- Lippulaivat tähtäävät paitsi huipputieteeseen myös taloudellisiin ja yhteiskunnallisiin vaikutuksiin. Tämä on linjassa EU:n uuden innovaatiopolitiikan kanssa. Kanta-Hämeen vahvuus voi olla soveltavassa tutkimuksessa ja käytännön kokeiluissa, jotka tuottavat paikallista hyötyä mutta kytkeytyvät laajempiin eurooppalaisiin tavoitteisiin.
- Lippulaivatoiminta on kansainvälistä. Vaikka Kanta-Häme ei ole mukana ohjelmissa, voi se kytkeytyä näihin toimijoihin verkostoitumisen, osaajavaihdon ja hankkeiden kautta, esimerkiksi RUN-EU:n ja JRC:n yhteistyöalustoja hyödyntäen.

Laatu, yhteistyö ja vaikuttavuus ratkaisevat enemmän kuin koko. Kanta-Häme voi hyödyntää lippulaivoja kehittäessään erikoistumista kokoaan suurempana innovaatiotoimijana.

5.2 Pk-yritykset, mittelstand ja skaalaushaaste

TEM:n selvitykset tuovat esiin suomalaisen pk-sektorin TKI-toiminnan vahvuuksia ja haasteita. Suomalaiset pk-yritykset ovat kansainvälisesti tarkastellen aktiivisia TK-toiminnassa, mutta innovaatioiden skaalaus markkinoille ja tuottavuusloikka jäävät vajaiksi. TEM tunnistaa keskeisimmäksi pullonkaulaksi juuri skaalaamisen ja teknologioiden

käyttöönoton, ei niinkään ideoiden puutteen.

Raporteissa nostetaan esiin keskisuuret, kasvuhakuiset *mittelstand-yritykset*, joiden rooli on Euroopan maissa keskeinen vienti- ja innovaatiotoiminnan kannalta. Suomessa tätä joukkoa halutaan kasvattaa vuoteen 2030 mennessä. Mittelstand-yrityksille tyypillisiä piirteitä ovat pitkäjänteinen kehittäminen, korkeatasoinen erikoisosaaminen ja vahva asiakasymmärrys.

Raporttien mukaan tutkimusorganisaatioiden ja yritysten yhteistyössä on hyödyntämätöntä potentiaalia. TKI-rahoituspalvelut, kuten BF:n ja ELY-keskusten instrumentit, ovat pääosin hyvin kohdennettuja, mutta niiden hyödyntäminen jää monilta yrityksiltä vähiin matalan tunnettuuden, rahoitusvalmiuksien tai heikon palveluohjauksen vuoksi.

Erityistä huomiota tulisi kiinnittää seuraaviin seikkoihin:

- Innovaatioiden skaalausrahoitus ja tuki aineettomiin investointeihin (osaaminen, järjestelmät, design).
- Matalan kynnyksen palvelupolut, jotka tukevat yrityksiä TKI-polun eri vaiheissa.
- Ulkopuolisen osaamisen hyödyntäminen, kuten yhteishankkeet tutkimusorganisaatioiden kanssa.
- Kasvuhakuinen omistajuus ja strateginen riskinotto keskisuurissa yrityksissä.

Alueellisen kehittämisen näkökulmasta tämä luo selkeän viitekehyksen: maakunnan tulisi tunnistaa omat mittelstand-yrityksensä ja rakentaa näiden ympärille osaamista, verkostoja ja rahoituspolkuja, jotka tukevat pitkäjänteistä innovointia ja kansainvälistymistä.

5.3 Innovaatiotoiminnan verkostot ja ekosysteemisopimukset

Vuonna 2021 valtio solmi 16 kaupungin (yliopisto- tai korkeakoulukaupungin) kanssa *innovaatioekosysteemisopimukset* kaupunkiseutujen osaamiskärkien kehittämiseksi. Hämeenlinna ei ole sopimuksissa mukana.

Sopimusten tarkoituksena on luoda tiiviitä *innovaatiotoiminnan verkostoja* alueille, vahvistaa kaupunkien vahvuuksia ja lisätä TKI-toiminnan vaikuttavuutta. Sopimusalueet saavat kohdennettua rahoitusta (esim. EU:n kestävän kaupunkikehityksen määrärahat 2021–2027) innovaatiohankkeisiin, joita toteutetaan kaupunkien temaattisten painopisteiden pohjalta.

Ekosysteemisopimukset kattavat suuren osan Suomea: mukana ovat mm. pääkaupunkiseutu sekä useat maakuntakeskukset pohjoisesta etelään. Alueilla on usein jo entuudestaan vahvat innovaatioalustat, kuten yliopistot tai tutkimuslaitokset ja niihin kytkeytyvää yritystoimintaa.

Innokaupungit -verkosto perustuu ekosysteemisopimuksiin. Verkosto jakaa hyviä käytäntöjä kaupunkien kesken ja rakentaa teemoja, joissa kaupunkien osaamiset yhdistetään. Sopimuksissa korostuvia teemoja ovat *kestävä kehitys ja vihreä siirtymä, digitalisaatio ja uudet teknologiat sekä terveys ja hyvinvointi*. Joihinkin teemoihin on haettu lisärahoitusta usean kaupungin yhteishankkeina.

BF sekä julkiset toimijat kuten Sitra tekevät yhteistyötä innovaatiokeskittymien kanssa. Sitra on avannut vuonna 2025 rahoitushakuja ekosysteemisopimuskaupungeille tavoitteena vauhdittaa yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyötä. Sitra on havainnut, että yritysten ja tutkimuslaitosten yhteistyön tiivistäminen on avain TKI-toiminnan lisäämiseen.

5.4 Idea: Hämeen FutureHub –innovaatioalusta

Keskisuuri tai pieni alue voi rakentaa kokoaan suuremman innovaatioalustan, joka yhdistää julkiset toimijat, yritykset ja tutkimusorganisaatiot vahvaksi ekosysteemiksi.

Hämeen FutureHub voisi olla alueellinen TKI-veturi, joka yhdistää alueen vahvuudet, kuten kiertotalouden, turvallisuus- ja puolustusteknologiat, biopohjaisen tuotannon sekä yhteiskehittämisen, eurooppalaisiin painopisteisiin ja rahoitusinstrumentteihin. Se rakentaisi siltaa paikallisten toimijoiden ja kv-verkostojen välille, ja tehtävänä olisi tarjota matalan kynnyksen testialustoja, konsortiotukea, sparrauspalveluja sekä vahvaa EU-kytkeytymistä.

FutureHubin erityisvahvuus olisi sen paikkaperustainen lähestymistapa, ketteryys ja kyky hyödyntää HAMKin TKI-rajapintoja, maakuntaliiton strategista roolia sekä kaupunkien ja kuntien sitoutumista. Se tarjoaisi alustan myös JRC:n, NEIA:n ja RIV:n mukaiseen vaikuttavuustyöhön, kokeiluihin ja dataperustaiseen kehittämiseen.

Malli vastaisi EU:n odotuksiin paikkalähtöisestä innovaatiojohtamisesta ja Kanta-Hämeen tarpeeseen luoda identiteetti ja näkyvyys kansallisessa ja kv-innovaatioarkkitehtuurissa. Se ei edellytä ekosysteemisopimustaustaista asemaa, vaan voisi olla uusi toimintatapa, joka rakentuu verkostojen, erikoistumisen ja systeemisen yhteistyön varaan.

5.5 Vaasan veri ei vapise

Vaasa on profiloitunut *EnergyVaasa* -klusterina, energiateknologian ja puhtaan siirtymän edelläkävijänä. Kaupunki sai €4,3 miljoonan EU-rahoituksen kestävän kaupunkikehityksen

hankkeeseen¹⁷. Profiloituminen luo uskottavan tarinan: “alueella tehdään suuria ratkaisuja”.

Ekosysteemimalli ja ohjelmallinen strategia

Vaasa on solminut ekosysteemisopimuksen, jossa kaupunki, yritykset, oppilaitokset ja tutkimuslaitokset yhdessä määrittävät osaamisalueet 2021-2027. Ohjelmallinen toimintatapa auttaa hakeutumaan rahoitukseen, joissa vaaditaan strategista näkökulmaa ja toteutuskykyä.

Systemaattinen rahoitushakuprosessi ja projektikanta

Vaasan kaupungin projektikanta on hyvin dokumentoitu ja avoin. Kaupungin verkkosivuilla¹⁸ on listattu ulkopuolelta rahoitettuja projekteja ja selvitetty rahoitusinstrumentteja. Valmius ja järjestelmällisyys ovat selkeä etu, kun kilpaillaan kansallisista tai Euroopan ohjelmista.

Korkea TKI-osaaminen, tutkinto- ja yrityspoikkileikkaus

Vaasa yhdistää korkeakoulut ja energiateknologiayritykset sekä tutkimus- ja kehitystoiminnan tiiviiksi verkostoksi. Yhdistelmä on usein rahoitusinstrumenteissa tärkeä kriteeri; että on osaamista, yrityksillä testausympäristö ja kyky skaalata.

Vaasa on voittanut European Green Leaf Award 2026-kategorian, mikä vahvistaa sen profiilia eurooppalaisena hiilineutraaliuden ja kestäväen kehityksen edelläkävijänä. Näkyvyys parantaa myös jatkossa hakemusten uskottavuutta.

Vaasan oppeja Kanta-Hämeelle

- Kanta-Hämeen kannattaa määritellä yksi tai kaksi selkeää veturikärkialuetta (esim. turvallisuus- ja kaksoiskäyttöteknologiat, kiertotalous) ja rakentaa niiden ympärille ekosysteemi, joka vastaa EnergyVaasa-mallia.
- Strateginen ohjelma, ekosysteemisopimus, voi olla selkeä lähtölaukaus rahoitushauissa. Kanta-Hämeen kannattaa hyödyntää samanlaisia sopimusmalleja.
- Kanta-Hämeen on hyvä ylläpitää selkeää projektirekisteriä, dokumentoida rahoitukset ja näyttää toteutukset läpinäkyvästi. Tämä lisää uskottavuutta hakemuksissa.
- Maakunnan korkeakoulu- ja tutkimuslaitosyhteistyö yritysten kanssa tulisi olla poikkileikkaavaa ja käytännönläheistä, kuten Vaasan mallissa.
- Kanta-Hämeen kannattaa pyrkiä kansainvälisiin tunnustuksiin, benchmarking-verkostoihin ja näkyvyyteen, jotta hakemusten “tarina” eroaa.

---

¹⁷ <https://www.vaasa.fi/ajankohtaista/vaasa-sai-43-miljoonan-euron-rahoituksen-kestavaan-kaupunkikehittamiseen/>

¹⁸ <https://www.vaasa.fi/hankkeet/>

Wasa Innovation Center (WIC)

Wasa Innovation Center (WIC) on laajan vaikuttamisen innovaatiotoimintaa. WIC kokoaa yrityksiä, tutkijoita ja kehittäjiä vauhdittamaan uusia ratkaisuja erityisesti energiaklusterin ja digitalisaation aloilla. Filosofiana on tunnistaa ongelmia ja yhdistää oikeat osaajat ratkaisujen kehittämiseksi, byrokratiaa minimoiden ja vaikutuksia maksimoiden. WIC:in ympärille on lyhyessä ajassa kasvanut laaja verkosto, joka ulottuu Ruotsiin, Eurooppaan ja Aasiaan. Vaasan seudun energia- ja teollisuusosaaminen kytkeytyy WIC:in kautta kansallisiin ja kv-innovaatioverkostoihin, nostaen alueen profiilia innovaatioiden kentällä. Pienemmilläkin kaupunkiseuduilla on globaalia vaikutusta, kun ne erikoistuvat ja verkottuvat tehokkaasti.

6 Puolustus ja innovaatiot

6.1 PREP – uusi avaus puolustusinnovaatioihin

Preparatory Action on Defence Innovation (PREP) on osa EU:n puolustusinnovaatio-ohjelmaa (*EUDIS*¹⁹), jonka tavoitteena on vahvistaa Euroopan puolustusteknologista kilpailukykyä ja autonomiaa. PREP tukee pk-yrityksiä, start-uppeja ja innovaatioalustoja, jotka kehittävät kaksoiskäyttöteknologioita, huoltovarmuuden ratkaisuja ja resilienssiä vahvistavia tuotteita.

PREP tarjoaa merkittäviä mahdollisuuksia erityisesti Riihimäen testausympäristöille ja yritysverkostojen kehittämiseen. DEFINE-verkoston ja veturitallien kaltaiset alustat voivat olla pohja eurooppalaiselle yhteistyölle. PREP:in kaltaiset instrumentit ovat ratkaisevia siirryttäessä yksittäisistä kehittämissankkeista laajempiin innovaatioekosysteemeihin.

6.2 EDF – Euroopan puolustusrahasto

*EU:n puolustusrahasto*²⁰ (EDF), yhteishankinnat ja tutkimusohjelmat tarjoavat yrityksille mahdollisuuksia, kunhan ne kykenevät soveltamaan ratkaisujaan kaksoiskäyttöön. Tämä tarkoittaa teknologian laajentamista turvallisuus-, huoltovarmuus- tai puolustussektoreille, esimerkiksi materiaalien, ohjelmistojen, kyberturvaratkaisujen tai datapalvelujen muodossa.

Yritykset voivat osallistua hankkeisiin ja konsortioihin, joissa niille on oma rahoitusosuus, tai kehittää ratkaisujaan testaus- ja kokeilu ympäristöissä, kuten DEFINE-verkostossa.

Menestyminen edellyttää sertifiointi- ja sääntelyosaamista, kv-kumppanuuksia sekä

---

¹⁹ https://eudis.europa.eu/index_en

²⁰ <https://www.eurahoitusneuvonta.fi/ohjelmat/puolustusrahasto>

aktiivista mukanaoloa puolustusteknologian kehitysalustoissa. Myös pienemmät yritykset voivat löytää paikkansa EU:n turvallisuus- ja resilienssipolitiikan kasvavilla markkinoilla.

6.3 Kaksoiskäyttöteknologiat, huoltovarmuus ja turvallisuus

EU:n turvallisuus- ja puolustuspolitiikan rinnalla innovaatiopolitiikassa korostuvat *kaksoiskäyttöteknologiat (dualuse)* ratkaisut, joita voidaan hyödyntää sekä siviili- että puolustustarkoituksiin. Tämä on tärkeä kehitysalue, koska:

- Uudet markkinat mahdollistavat innovaatioiden skaalauksen turvallisuus- ja puolustusaloille.
- Strateginen autonomia vähentää riippuvuutta ulkopuolisista teknologiatoimittajista.
- Turvallisuuden ja resilienssin vahvistaminen auttavat kriittisten alojen varautumisessa ja toimitusketjujen turvaamisessa.

Suomi on aktiivinen vaikuttaja EU:ssa puolustukseen liittyvien investointien alueellisen ulottuvuuden vahvistamiseksi. Tavoitteena on yhdistää turvallisuus ja alueellinen kehitys, rakentaa kokonaisturvallisuutta, ja vahvistaa osaamista, yritystoimintaa ja elinvoimaa.

Vaikuttamistyö tuottaa tulosta. Valtioneuvosto päätti 9.10.2025 muuttaa Uudistuva ja osaava Suomi -ohjelmaa. 300 miljoonaa euroa, ml. kansallinen vastinrahoitus, kohdennetaan puolustusvalmiuksien vahvistamiseen. Rahoitus tulee Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) ja sosiaalirahastosta (ESR+). Toimeenpano käynnistyy keväällä 2026.

Kyse on turvallisuuden lisäksi myös mahdollisuudesta rakentaa uusia kehitysalustoja, yritysverkostoja ja vientiä tukevaa osaamista.

Tuore EU:n *Defence Mini-Omnibus* -asetus vahvistaa kehityssuuntaa entisestään²¹. Sen myötä perinteisesti siviilikäyttöön rajattuja ohjelmia, kuten Horizon Europe, Digital Europe ja EIC Accelerator, voidaan jatkossa hyödyntää kaksoiskäyttöteknologioiden kehittämiseen ja skaalaamiseen. Tämä on merkittävä käänne EU:n rahoituspolitiikassa.

Asetus tuo kolme konkreettista muutosta:

- *Horizon Europan ja EIC Acceleratorin avautuminen dual-use-ratkaisuille* lisää tutkimus- ja kasvurahoituksen saatavuutta etenkin pk-yrityksille.
- *Ukrainan liittyminen Euroopan puolustusrahastoon* laajentaa kansainvälisen

---

²¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_2614

yhteistyön mahdollisuuksia ja lisää kysyntää robotiikan, sensorien, kyberturvan ja autonomisten järjestelmien ratkaisuihin.

- *EU:n ReArm Europe -strategia* mobilisoi merkittävän määrän julkisia ja yksityisiä investointeja Euroopan puolustusvalmiuden vahvistamiseen vuoteen 2030 mennessä.

Muutos vahvistaa kaksoiskäyttöteknologioiden kehittämistä koko EU:ssa ja luo Kanta-Hämeelle uusia mahdollisuuksia erityisesti Riihimäen robotiikan, sensorijärjestelmien ja autonomisten ratkaisujen osaamiskärjessä.

6.4 Puolustus- ja turvallisuusalan TKI-hankkeet ja ekosysteemit

Nato-jäsenyyden myötä puolustus- ja turvallisuussektorin TKI-toiminta on kiihtynyt. Valtion innovaatiopanostukset, kansainvälinen yhteistyö sekä alueelliset ekosysteemit tukevat kaksoiskäyttöteknologioiden kehittämistä.

BF käynnisti 2024 *Defense and Digital Resilience* -ohjelman, joka laajensi aiemman Digital Resilience -ohjelman kattamaan koko puolustusteollisuuden. Painopiste on digitaalisten turvallisuusratkaisujen ja kaksoiskäyttöteknologioiden vauhdittamisessa, jotta kriittisen infrastruktuurin ja maanpuolustuksen tarpeisiin voidaan vastata nopeammin.

TKI-rahoituksen kokonaisbudjetti on 120 M€. Erityisesti pk-yritysten innovaatiotoimintaa halutaan lisätä. BF toimii rahoittajana, verkottajana ja kansainvälistymisen edistäjänä. Sidosryhmät (esim. ministeriöt, *Huoltovarmuuskeskus*, *Puolustusvoimat*, *PIA ry*) odottavat ohjelmalta panostusta perinteisen ja uuden puolustusteollisuuden tukemiseen.

Ohjelmassa on rahoitettu suuryritysten Veturihankkeita. *Patria Oyj* sai puolustussektorin *eALLIANCE*:en 10 M€ BF-rahoitusta (20 M€ varattu kumppaneille). Tavoitteena on luoda digitaalisia ratkaisuja, jotka integroivat siviili-, turvallisuus- ja puolustusteknologioita turvallisemman yhteiskunnan rakentamiseksi. Hankkeen >30 kumppaniyritystä kehittävät puolustus- ja kaksoiskäyttöteknologioita. *eALLIANCE* nostaa ekosysteemin TKI-panostukset jopa 200M euroon. Missiona on myös parantaa yritysten pääsyä kansainvälisille puolustusmarkkinoille ja vauhdittaa vientiä.

Myös muut ovat suunnanneet hankkeita puolustukseen. Bittium käynnisti 2023 *Seamless and Secure Connectivity* -veturihankkeen, joka keskittyy kyberturvallisen viestinnän ratkaisuihin eri toimialoilla. BF myönsi Bittiumille 10 M€ kehitysrahoituksen. 20 M€ on varattu ekosysteemikumppaneille. Fokuksena on varmistaa 2030-luvun luotettava ja turvallinen kommunikaatio end-to-end -ympäristöissä.

Nokia on toteuttanut veturiohjelmia, jotka sivuavat kriittisen viestintäinfrastruktuurin kehitystä. *Unlocking Industrial 5G* -veturihanke kokosi yli 120 kumppania ja yli 200 M€ TKI-investointeja keskittyen teollisuuden 5G/6G-verkojen turvallisuuteen ja energiatehokkuuteen. Nokia on käynnistänyt uuden veturihankkeen, joka kehittää teollisen metaversumin sovelluksia, parantaen mm. verkkojen tietoturvaa ja energiatehokkuutta, 20M€ BF-rahoituksella (kumppaneille 50 M€).

Veturiprojektit osoittavat, että puolustus ja siviiliteknologia limittyvät. Nokian tulevat 6G-verkot ja teollisen metaversumin ratkaisut voivat tukea myös puolustuksen tarpeita (mm. koulutuksen simulointia ja suojattua viestintää).

6.5 Puolustuksen innovaatioverkostot ja ekosysteemit

Suomessa on viime vuosina muodostunut puolustusteknologian verkostoja ja ekosysteemejä, jotka kokoavat yhteen yrityksiä, tutkimuslaitoksia ja julkisia toimijoita. Tavoitteena on kuroa umpeen kuilu siviili- ja puolustusteknologian välillä sekä kehittää ketterästi uusia suorituskykyjä.

6.5.1 DEFINE

Riihimäen *Defence Innovation Network Finland*²² DEFINE kokoaa yhteen turvallisuus- ja puolustusalan yritykset, oppilaitokset, tutkimuslaitokset sekä viranomaiset. Verkoston tarkoituksena on tukea turvallisuusinnovaatioiden ja kaksoiskäyttöteknologioiden kehittämistä, vahvistaa huoltovarmuutta sekä rakentaa kv- ja TKI-kumppanuuksia.

Ohjausryhmässä ovat Puolustusvoimat, HAMK, VTT, Riihimäen, Hämeenlinnan ja Forssan kaupungit sekä yrityksistä mm. Millog Oy ja Sako Oy. Verkoston tunnuslause *Innovations for total defence and security* kuvastaa tavoitetta: koota parhaat sotilas- ja siviiliosaajat yhteen luomaan innovaatioita, jotka palvelevat yhtä aikaa puolustusta ja yhteiskuntaa.

DEFINE tarjoaa sparrausta ja asiantuntijatukea, testaus- ja kehitysympäristöjä, kansainvälisiä verkostoitumismahdollisuuksia ja räätälöityjä kehittämisohjelmia yrityksille ja oppilaitoksille. Se sai n. 800 000 € rahoituksen Sitralta, joka mahdollistaa verkoston laajentamisen valtakunnalliseksi kehitysalustaksi²³. Rahoitus on poikkeuksellisen suuri verrattuna Kanta-Hämeeseen viime vuosina kohdistettuun muuhun ulkopuoliseen kehittämisrahoitukseen. Se

---

²² <https://www.definefinland.fi/>

²³ <https://www.riihimaki.fi/tiedotteet/defin-en-toiminta-laajenee-valtakunnalliseksi-kaupunginhallitukselta-vihreaa-valoa-sitran-rahoittamalle-hankkeelle/>

nostaa hankkeen painoarvoa alueellisessa ja kansallisessa mittakaavassa. DEFINE on saanut myös Hämeen liitolta EU-osarahoitusta (EAKR) ja AKKE-rahoitusta.

DEFINE edustaa uudenlaista innovaatiotoimintaa, jossa alueellinen vahvuus, Riihimäen pitkäaikainen robotiikka- ja teknologiapanostus, yhdistyy kansallisiin turvallisuustarpeisiin ja kansainvälisiin TKI-strategioihin. Se on esimerkki siitä, miten maakunta voi profiloitua osaamisellaan ja tuoda ratkaisuja globaaleihin haasteisiin.

Vuonna 2023 DEFINE järjesti verkoston lanseeraustilaisuuden ja seminaarin DDE-verkoston kanssa. Siihen osallistui ~80 asiantuntijaa. Vuonna 2024 toteutettiin useita tapahtumia, kuten Maanpuolustus Areena, sekä Suomen ensimmäinen puolustus- ja kaksoiskäyttötekniikan startup-yrityksille suunnattu pitch-tapahtuma *Pitch DefSec Finland*, jonka toteutti FiBAN (Finnish Business Angels Network).

DEFINEn yrityskiihdyttämö *DEFINE Accelerator*. Riihimäki tarjoaa kiihdyttämön ja siihen liittyvän puolustusalan osaamisen osaksi Naton DIANA-verkostoa Suomessa.

6.5.2 DDE

Digital Defence Ecosystem (DDE) on Patrian, VTT:n ja Puolustusvoimien aloitteesta syntynyt verkosto, jota koordinoi XD Solutions Oy. DDE yhdistää puolustus- ja teknologia-alan yrityksiä sekä tutkimusorganisaatioita tavoitteenaan kehittää digitaalisia puolustusratkaisuja tulevaisuuden taistelukentälle. Missiona on vauhdittaa vientiä, yhdistää kaksoiskäyttö- ja sotilasteknologiat sekä parantaa yhteiskunnan resilienssiä.

DDE on linkki kolmen maailman välillä: *puolustus, innovaatiot ja rahoitus*. Jäsenet tekevät yhteiskehittämistä ja pilotoivat uusia tuotteita, rahoitusmahdollisuuksia etsitään aktiivisesti, ja verkostoitumista edistäviä tapahtumia järjestetään. Verkosto tukee myös Nato-yhteensopivien suorituskykyjen kehittämistä. DDE korostaa luovansa arvoa sekä Puolustusvoimille että liittolaisille. DDE:n toiminta on valtakunnallista, mutta koordinaatio keskittyy Tampereelle, mikä heijastaa Pirkanmaan asemaa alan yhtenä keskuksena.

6.5.3 Riihimäen veturitallit puolustustekniikan ekosysteemiksi

Riihimäen veturitallien alueelle on laadittu suunnitelma, joka muuttaa historiallisen ratapiha-alueen osaamiskeskittymäksi. Visiossa veturitallit yhdistävät Riihimäen asemanseudun osaksi keskustaa, muodostaen samalla teknologiapainotteisen kehitysalustan puolustus- ja turvallisuusalan sekä monialaisen innovaatiotoiminnan

tarpeisiin. Alueen vahvuuksia ovat mm.:

- Sijainti pääkaupunkiseudun ja puolustusvoimien läheisyydessä luo vetovoimaa.
- DEFINE-verkoston tuella rakennetaan kiihdyttämöä, joka keskittyy kaksoiskäyttöteknologioihin ja startup-innovaatioihin.
- Esikuvina ovat kansainvälisesti tunnetut kampusalueet kuten Tanskan teknillinen yliopisto (DTU) ja Aalto-yliopisto, joissa tutkimus, oppiminen ja yritystoiminta sulautuvat yhdeksi kehitysympäristöksi.

Hanke on edennyt toimintavaiheeseen. Se toimii samalla konkreettisena alustana Kanta-Hämeen tavoitteille kansallisen ja EU-tasaisen kokonaisturvallisuuden, innovaatiotoiminnan ja elinvoiman vahvistamiseksi.

6.5.4 Nato-yhteistyö: DIANA-kiihdyttämö ja innovaatorahasto

Suomi on *Naton DIANA (Defence Innovation Accelerator for the North Atlantic)* ohjelmassa. DIANA on Naton kiihdyttämö- ja testialustaverkosto, joka tukee kaksoiskäyttöinnovaatioiden kehittämistä jäsenmaissa. Suomeen perustetaan kiihdyttämö ja kaksi testikeskusta. Kansallinen vastuuviranomainen on Puolustusministeriö. VTT koordinoi valmistelua ministeriön kanssa. Testikeskukset ovat Espoon Otaniemessä (VTT) ja Oulun yliopiston yhteydessä. Keskuksissa yritykset ja tutkijat voivat arvioida kehittämiään konsepteja ja saada tukea jatkokehittämiseen.

Oulun 6G-keskus palvelee globaalisti DIANA-ohjelman kumppaneita ja puolustussektorin toimijoita, mahdollistaen tuotteiden ja ratkaisujen testauksen, jotka liittyvät tietoliikennetekniikan kaksoiskäyttösovelluksiin sekä puolustuksen palveluihin. Tavoitteena on edistää kriittisten sovellusalueiden kehitystä, esimerkiksi autonomisten järjestelmien viestintää yhdistämällä 6G-verkkojen viestintä- ja havainnointikyvykkyksiä.

Espoon kiihdyttämö käynnistyy 2026. Se toimii Otaniemessä yhteistyössä Aalto-yliopiston ja Helsingin yliopiston kanssa. Teemat keskittyvät tulevaisuuden kommunikaatiojärjestelmiin ja kvanttitekologiaan. 6 kuukauden intensiivinen koulutus- ja mentorointiohjelma on startup- ja pk-yrityksille, joilla on vasta vähän kokemusta puolustus- ja turvallisuusalaista. Ohjelma tarjoaa mm. koulutuksen puolustussektorin liiketoimintamahdollisuuksista, mentorointia sekä pääsyn puolustuksen asiantuntijoihin ja sijoittajaverkostoihin.

Kiihdyttämön kautta yrityksille avautuu Nato-markkinoita. Startupit saavat 100 000 € rahoitussopimuksen ja pääsyn Naton Rapid Adoption Service (RAS) -mekanismin kautta

Naton testausympäristöihin. VTT ja kumppanit tarjoavat ennakkoon sparrausta suomalaisyrityksille, jotta ne menestyisivät hakuvalinnassa. Vuoden 2025 DIANA-ohjelmassa on kymmenen teknologiateemaa, mm. energia, kehittyneet kommunikaatiot, elektroninen sodankäynti, ihmisten resilienssi/bioteknologia, ääriolosuhteet, merioperaatiot, avaruus, kriittinen logistiikka, autonomiset järjestelmät ja data-avusteinen päätöksenteko.

6.5.5 NATO Innovation Fund

Suomi liittyi vuonna 2023 *Naton innovaatorahastoon (NATO Innovation Fund, NIF)*. Yhden miljardin euron pääomarahasto sijoittaa korkean teknologian alkuvaiheen startupeihin, jotka kehittävät Naton avainteknologioita. Suomi on yksi rahaston 22 osallistujamaasta ja sitoutunut 35 miljoonan euron sijoitukseen Suomen valtionkehitysyhtiö *Tesi Oy:n* kautta.

Rahasto tähtää deeptech -yrityksiin, joiden innovaatiot ovat pääosin siviilisovelluksia, mutta joilla on myös puolustus- tai turvallisuuskäyttöä. Painopisteitä ovat mm. tekoäly, kvanttitekniikka, materiaalit, energia, biotekniikka, kommunikaatio ja avaruustekniikka. Rahasto varmistaa, että innovaatioiden osaaminen ja omistus pysyy Nato-maissa.

Rahasto avaa suomalaisille startupeille uuden kanavan kasvurahoitukseen ja kansainvälisiin verkostoihin. Nato-rahaston myötä suomalaiset VC-rahastot ja startupit pääsevät osaksi Nato-maiden innovaatioyhteistyötä. NIF toimii tiiviissä yhteydessä DIANA-ohjelman kanssa täydentäen sitä: rahasto tuo pääomaa ja DIANA tuo kiihdytyspalvelut, molempien tukiessa *Naton Science and Technology Organization (STO):n* tavoitteita.

6.5.6 EU-yhteistyö: Euroopan puolustusrahasto ja yhteishankkeet

EU on käynnistänyt puolustusalan TKI-ohjelmia, joihin suomalaiset osallistuvat aktiivisesti. *Euroopan puolustusrahasto (EDF)* rahoittaa monikansallisia tutkimus- ja kehityshankkeita. Suomi on sekä koordinaattorina että partnerina useissa projekteissa. Vuoden 2024 EDF-haussa rahoitusta myönnettiin useille hankkeille, joissa suomalaisilla on keskeinen rooli.

Patrian johtaman *FAMOUS (Future Highly Mobile Augmented Armoured System)* projektin tavoitteena on mullistaa eurooppalainen maataistelukalusto lumisissa, vaikeakulkuisissa ympäristöissä. FAMOUS on jatkoa Patrian CAVS-yhteistyölle. Suomi on johtomaa ja Patria teollisuuskonsortion vetäjä. Rinnakkaisia kehityskohteita on muissa maissa.

EDF tukee FAMOUS-projektia 95M eurolla. Tavoitteena on eurooppalaisen puolustusteollisuuden yhteistyön vahvistaminen. Patrian mukaan hankkeessa syntyvät

innovaatiot luovat ennen näkemättömiä suorituskykyjä, joita Eurooppa ja Nato-maat tarvitsevat vastatakseen uusiin uhkiin. Esimerkiksi arktisen maastoliikkuvuuden parantaminen ja miehistön suojan, droonitorjunnan sekä digitaalisuuden yhdistäminen on FAMOUSin keskiössä. Suomalaiselle puolustuskusterille FAMOUS on paitsi teknologiahanke, myös vientimahdollisuus. Suomi osallistuu myös moniin muihin EU-hankkeisiin ja *PESCO*-yhteistyöprojekteihin (sotilaallisen mobiliteetin edistämiseen).

EU-rahoitus yhdistettynä kansalliseen osaamiseen tuottaa uutta teknologiaa.

Puolustusvoimat on aktiivisesti mukana EU:n TKI-hankkeissa. Ne tarjoavat väylän suorituskykyjen kehittämiselle ja syventävät yhteistyötä kumppanimaiden kanssa. Yhteistyö Ruotsin ja Norjan kanssa on myös tiivistymässä, ja puolustusmateriaalin yhteishankinnoista haetaan synergiaetuja. Valtioneuvosto näkee puolustusalan TKI-yhteistyön tuovan sekä turvallisuutta että talouskasvua.

6.5.7 Alueelliset keskittymät ja toimenpiteet

Useat kaupungit ja seudut ovat profiloitumassa puolustus- ja turvallisuusteknologian alueellisiksi keskittymiksi. Seuraavassa tarkastellaan Kanta-Hämeen (Hämeenlinnan/ Riihimäen/Forssan), Oulun, Pirkanmaan (Tampereen), Uudenmaan (Helsingin/Espoon), ja Varsinais-Suomen (Turun/Salon) rooleja TKI-hankkeissa.

Kanta-Häme (Hämeenlinnan, Riihimäen ja Forssan seudut)

Kanta-Hämeellä on vahva asema maavoimien materiaaliosaamisessa ja kokonaisturvallisuudessa. Hattulassa sijaitsee Panssariprikaati, jonka ympärille on kertynyt yrityksiä ja osaamista panssari- ja ajoneuvoteknologioissa. Yli 50% puolustusteollisuuden tarvikkeista tehdään Hämeessä.

Patrian Land-liiketoiminnan päätoiminnot (panssariajoneuvot) ovat Hämeenlinnassa. Sieltä käsin Patria vetää mm. FAMOUS-hanketta. *Millog Oy*:n huoltotoimintojen keskus on Parolannummella, jossa huolletaan ja modernisoidaan PV:n kalustoa (panssarivaunuja, ajoneuvoja, asejärjestelmiä). Millog on DEFINE-verkostossa. Se järjesti syksyllä 2024 Puolustusvoimien tutkimuslaitoksen kanssa hackathonin, jossa etsittiin digitaalisia ratkaisuja puolustusalan haasteisiin.

Riihimäellä sijaitsee Puolustusvoimien tutkimuslaitoksen (PVTI) elektroniikan ja optiikan tutkimusta, joten yhteistyö siviilitoimijoiden kanssa on luontevaa.

HAMK tuo insinööriosaaamista kokonaisturvallisuuden hankkeisiin ja rakentaa Riihimäelle kampusta, jossa voisi tulevaisuudessa toimia puolustusalan start-uppeja. Kanta-Häme on lisäksi panostanut alueelliseen kehitysrahoitukseen. Hämeen liitto myönsi 2024 AKKE-rahoitusta Riihimäen Veturitalli-konseptin kehitykseen sekä Forssan seudun teollisen uudistumisen hankkeeseen, jossa puolustusteollisuus on yhtenä kasvukärkialana.

Forssassa on vahvaa valmistavaa teollisuutta ja metallialan pk-yrityksiä. Forssan Yrityskehitys Oy:n *POWER-hankkeessa* houkutellaan seudulle puolustusteollisuuden investointeja ja laajentamaan yritysten arvoketjuja puolustuksen suuntaan.

Kanta-Häme on kokonaisturvallisuuden maakunta, jossa yhdistyvät julkisen sektorin, oppilaitosten ja yritysten voimavarat. Esimerkiksi on DEFINEn, HAMK:n, kehitysyhtiöiden ja Hämeen liiton yhteistyö linkittää maakunnan yrityksiä EU-tason turvallisuushankkeisiin.

Mikäli Nato ja EU lisäävät läsnäoloaan Suomessa, Hämeenlinna-Riihimäki-akseli voisi olla sijainti vaikkapa Nato-yhteistyön huoltokeskukselle. DEFINE hakee aktiivisesti yhteyksiä Nato-DIANA-verkostoon tuodakseen kv-kumppaneita alueen innovaatioekosysteemiin.

Pohjois-Pohjanmaa (Oulun seutu)

Oulu on viestintä- ja sensorteknologian osaamiskeskus, jolla on kytkökset puolustukseen. Oulun vahvuus on erityisesti ääriolosuhteiden teknologia (kylmä, arktinen viestintä). Oulun yliopiston 6G Flagship -tutkimusohjelma ja kaupungin langattoman tietoliikenteen klusteri tarjoavat alustan kehittää seuraavan sukupolven kaksoiskäyttöistä viestintäteknologiaa.

Nato valitsi Oulun 6G-testikeskuksen DIANA-verkostoon. Oulussa voidaan testata huippunopeita langattomia yhteyksiä ja radiojärjestelmiä, joita tarvitaan mm. tulevaisuuden taistelukentän tiedonsiirtoon. Oululainen Bittium on mukana sekä kansallisissa (veturihankkeen kautta) että EU-hankkeissa (esim. ohjelmistoradioprojektissa).

Mm. Kaitotek ja Radientum osallistuvat 6G-verkkojen testauksiin ja antennitekniikoihin, joilla on puolustussovelluksia. PV:n Pohjoisen tuuli -harjoitus hyödynsi yliopiston drone -osaamista arktisissa oloissa. Kv-ulottuvuus tulee Naton DIANA-yhteyden lisäksi EU:n 6G-hankkeista sekä yhteistyöstä USA:n ja Euroopan yliopistojen kanssa 6G-tutkimuksessa.

Pirkanmaa (Tampereen seutu)

Tampere profiloituu myös älykkäiden koneiden, automaation ja kyberturvallisuuden

keskuksena. Tampereen yliopisto ja VTT:n Tampereen yksikkö tekevät tutkimusta mm. autonomisista ajoneuvoista, robotiikasta ja teollisesta valmistuksesta. Näillä on suoria yhteyksiä puolustusteknologiaan. VTT:n *Robotics Research Center* tarjoaa testialustoja autonomisille ajoneuvoille, joita voidaan hyödyntää sekä siviili- että sotilaspuolella.

Patrian Ilmailuliiketoiminnan keskus on Pirkkalassa. Siitä on kasvamassa F-35-hävittäjien huolto- ja koulutuskeskittymä suomalaisille ja mahdollisesti muillekin käyttäjille. Insta Group kehittää kyberturvallisuusratkaisuja ja puolustuselektroniikkaa. Pirkanmaalla on toimijoiden yhteistyötä kehittävä *Pirkanmaan turvallisuusklusteri*.

Tampere tarjoaa yrityksille testialueita (esim. drone -testit Hiedanrannassa) ja tiloja (Hervannan Kampusareena) kehitystoimintaan. Pirkanmaa yhdistää koneenrakennuksen, digitaalisen osaamisen ja puolustusteollisuuden. Seutu on logistisesti keskeinen, mikä tukee sotilaallista huoltovarmuutta ja tekee alueesta luontevan paikan kehittää sotilaslogistiikan innovaatioita NATO-kumppanien kanssa.

Uusimaa (Helsinki-Espoo-Vantaa)

Pääkaupunkiseutu on puolustusteollisuuden hallinnollinen keskus. Siellä sijaitsee suurin osa pääkonttoreista ja viranomaisista. Aalto-yliopisto ja Helsingin yliopisto ovat mukana DIANA-kiihdyttämössä, tuoden huippuosaamista kvanttiteknologiassa, tekoälyssä ja data-analytiikassa puolustusinnovaatioiden tueksi. Aalto-yliopistolla on startup- kiihdyttämö *A Grid* ja vahvat yrittäjyysverkostot, joita puolustussektori voi hyödyntää.

VTT:n pääkonttori ja osa tutkimusinfraa on Otaniemessä. VTT:n kvanttiteknologiakeskus ja Mikroelektroniikan puhdastilat tarjoavat puitteet mm. kvanttietokoneiden ja anturien kehitykseen. Puolustusministeriö sijaitsee Helsingissä, mikä helpottaa julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyötä.

Naton ja EU:n *Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus (Hybrid CoE)* on Helsingissä. Se koordinoi tutkimusta mm. informaationsodankäynnistä ja kyberuhista kumppanimaiden kanssa. Hybrid CoE verkottaa turvallisuusyhteisöä ja tarjoaa tutkimustietoa, jota teknologiahankkeetkin voivat hyödyntää.

Patria, Leonardo Finland, Bittium, F-Secure (kyberturvallisuus), *ICEYE* (Espoo, tutkasatelliitit) sijaitsevat alueella. Monet yrityksistä kehittävät kaksoiskäyttöteknologioita kv-markkinoille. ICEYE on osoittanut satelliittiensä arvon Ukrainan sodan aikana tuottamalla tarkkaa tutkatiedusteludataa. Yritys on saanut NATO-maiden sopimuksia.

Critical Communications Finland -verkosto sijaitsee osin Helsingissä, edistään viranomaisviestintätekniikan kehitystä. Defense & Digital Resilience -ohjelman hallinnointi on Helsingissä, mistä käsin koordinoidaan valtakunnallista rahoitusta ja delegaatiomatkoja.

Varsinais-Suomi (Turun ja Salon seutu)

Lounais-Suomessa puolustus- ja turvallisuustoiminta on painottunut meri- ja laivateollisuuteen sekä elektroniikkaan. Turun telakka (Meyer Turku) rakentaa pääosin siviilialuksia, mutta alueella on vahva *meriklusteri*, johon kuuluu myös Rauma Marine Constructions (RMC) naapurimaakunnassa Satakunnassa. RMC rakentaa parhaillaan Merivoimille uusia Pohjanmaa-luokan korvetteja.

Monet meripuolustuksen alihankkijat sijaitsevat Turun seudulla. Akimon telakka modernisoi merivoimien aluksia, Kongsberg Maritime Finland (ent. Rolls-Royce) kehittää laivojen automaatio- ja ohjausjärjestelmiä, jotka voivat saada puolustuksellisia sovelluksia (kuten miehittämättömät pinta-alukset). Turun yliopisto ja Åbo Akademi tuottavat meritekniikan insinöörejä ja tutkimusta (*Centre for Sea and Maritime Studies*). Turun ammattikorkeakoulu on erikoistunut autonomisten merialusten testaukseen.

Turussa merivartioston kanssa on kehitetty mm. valvontateknologioita. Varsinais-Suomessa aktivoidaan pk-yrityksiä puolustus- ja turvallisuusmarkkinoille. Salossa elektroniikka- ja IoT-osaaminen pyritään valjastamaan turvallisuusteknologioihin.

Salo Defense & Security -hankkeen tavoitteena on koota yritysverkosto ja kannustaa yrityksiä hyödyntämään puolustus-, turvallisuus- ja kaksoiskäyttöjärjestelmien liiketoimintapotentiaalia. Rahoittajana on Varsinais-Suomen liitto (AKKE, 84 000 €). Toteutuksesta vastaa Yrityssalo Oy. IoT Campuksella on turvallisuusalan yrityksiä. Hankkeen toivotaan tuovan lisää puolustuselektroniikan kehittäjiä Saloon.

Vuonna 2024 maakuntaohjelman valmistelun yhteydessä puolustusteollisuus mainitaan uutena kasvualana. Haasteina tunnistettiin yritysten vähäinen riskinotto ja rahoituksen puute investoinneille. Tähän pyritään vastaamaan maakunnan omilla toimilla ja EU-hankkeilla.

Varsinais-Suomen vahvuutena on sen *monipuolisuus*. Meriteollisuus, elektroniikka ja Puolustusvoimien infra Turussa tarjoavat alustoja innovaatioille. Turku on verkottunut Itämeren alueen turvallisuusyhteistyöhön (*Baltic Sea Region Security*). Kaupungissa järjestetään vuosittain Meriturvallisuus -konferenssi.

Yhteenveto

Suomessa on rinnakkaisia aloitteita puolustus- ja turvallisuusteknologian kehittämiseksi.

Seuraava taulukko esittää tunnistetut toimenpiteet, niiden keskeiset alueelliset painopisteet, toimijat, sektorit sekä kytkennät Natoon tai EU-rahoitukseen:

Aloite / hanke	Alue / keskittymä	Keskeiset toimijat	Teknologia-/osa-alueet	Nato/EU-kytkentä
DIANA -kiihdyttämö & testikeskukset	Uusimaa Pohjois-Pohjanmaa	VTT (koord.), Puolustusministeriö, Aalto, Hels. yliopisto, Oulun yliopisto	Dual use; <i>6G-verkot, kyberturvallinen viestintä, kvantti- ja avaruusteknologia</i>	Nato DIANA -ohjelma (Naton rahoitus; osa liittouman innovaatioverkostoa)
Naton innovaatio-rahasto	Kansallinen osallistuminen	Nato (rahaston hallinnointi), <i>Tesi Oy</i>	Deep tech; <i>AI, kvantti, energia, materiaalit, biotech, avaruus, dual-use</i>	Nato-rahoitteinen 1 Mrd€ rahasto; Suomi sijoittajana 35 M€
Defense and Digital Resilience	BF:n toimipiste Helsinki	BF, ministeriöt, Huoltovarmuuskeskus, Puolustusvoimat, PIA ry, FISC ry, alueyhtiöt ym.	Puolustusteollisuuden ja digitaalisen resilienssin ratkaisut; <i>dual use synergia, kriittinen infra</i>	BF ~120 M€; yhteishankkeita EU-maiden kanssa, Team Finland -vientimatkat
Patria eALLIANCE (Veturi-hanke)	Uusimaa (Patrian HQ), Pirkanmaa/Häme	Patria + ~30 yritystä (mm. Insta, 3DStep, analyytikayrityksiä) & tutkimuslaitoksia (VTT, yliopistot)	Digiratkaisut puolustus- ja siviiliteknologian integrointiin; <i>virtuaaliset taistelukentät, data- ja sensorifuusio</i> .	BF -rahoitus; tähtää Nato-markkinoille ja EU-projekteihin
Bittium Seamless Secure Connectivity (Veturi-hanke)	Pohjois-Pohjanmaa (Oulu)	Bittium + ekosysteemikumppanit (esim. CoreHW, Oulun yliopisto)	Turvalliset ja saumattomat viestintäverkot; <i>ohjelmistoradiot, taktiset IP-verkot, lääketiet. tiedonsiirto (dual-use)</i>	BF 10 M€; ei suoraan Nato/EU-tukea, Tulokset hyödynnettävissä EU:n ja Naton standardeissa
Nokia Veturi -ohjelmat (esim. "Industrial 5G/Metaverse")	Uusimaa (Espoo)	Nokia + ekosysteemi (~120 kumppania; teknologia- ja teollisuusyrityksiä, oppilaitoksia)	Teollisuuden 5G/6G-verkot, <i>teollinen metaversumi</i> , verkkojen energiatehokkuus ja tietoturva	BF -rahoitus; Nokia EU 6G-hankkeiden koordinaattori; puolustussovelluksia verkoille
Digital Defence Ecosystem (DDE)	Pirkanmaa (Tampere)	XD Solutions (koord.), <i>Patria, VTT, PV, Insta, Nokia, Bittium, Reaktor</i> .	Uudet digitaaliset puolustusratkaisut; <i>sensorifuusio, kyber, data-analytiikka, ohjelmistot</i>	BF-ohjelma; ei suoraan Nato/EU-rahaa, mutta verkostoituu Nato-maiden suuntaan
Defence Innovation Network Finland (DEFINE)	Kanta-Häme (Riihimäki, Hämeenlinna, Forssa)	Riihimäki (vetäjä); jäseninä: PV, HAMK, VTT, Hämeenlinna & Forssa, <i>Millog, Sako</i> ym.	Puolustus- ja turvallisuusalan innovaatio-ekosysteemi; <i>dual use, kokonaisturvallisuuden ratkaisut, startup-kiihdytys</i>	EU EAKR -rahoitus (Hämeen liitto); hakee kytkentää Nato DIANA -verkostoon, SITRA rahoitus
Riihimäen "Veturitalit" tech-hub	Kanta-Häme (Riihimäki)	Riihimäki, Riihimäen Tilat ja Kehitys Oy; Linnan Kehitys Oy, Forssan Yrityskehitys Oy, PV:n yksiköt alueella	Yrityskeskittymä ja innovaatioalusta; <i>digitaalinen yritystoiminta, teknologia- ja puolustusteollisuus</i>	AKKE ~56 k€ ; ei suoraan Nato/EU-roolia vielä
Salo Defense & Security 2025–2026	Varsinais-Suomi (Salo)	Yrityssalo Oy; mukana alueen elektroniikka- ja ICT-yrityksiä (IoT Campus)	Yritysverkosto puolustus- ja turvallisuusosalalle; <i>elektroniikka, IoT, kyberturva, teollisuus</i>	AKKE-rahoitus 84 k€; yritysten kansainvälistyminen Nato/EU-markkinoille
FAMOUS (Future)	Kanta-Häme (Hämeenlinna)	<i>Patria</i> (johtava yritys); kumppanit: mm. Ranska,	Panssaroidut ajoneuvot ja kuljetuskalusto; <i>arktinen maastoliikenneteknologia,</i>	EU EDF 95 M€ ; Nato-maita mukana (FI, FR, GR...); vahvistaa

Aloite / hanke	Alue / keskittymä	Keskeiset toimijat	Teknologia-/osa-alueet	Nato/EU-kytkentä
Armoured System) – EDF	Patria Land) & kv. konsortio	Kreikka, Suomen Maavoimat	<i>droonien torjunta, situational awareness</i>	eurooppalaista puolustusyhteistyötä
OHRA (SW-Defined Radio -projekti) – EDF	Uusimaa (Patria, PV Logistics) & kv-partnerit	<i>Patria</i> ja PV; Espanja, Italia, Viro, Ruotsi, Kreikka (teollisuus- ja tutkimuspartnereita)	Ohjelmistoradiot ja viestintäjärjestelmät; <i>yhteensopivat taktiset viestiverkot</i> operaatioihin	EU EDF 45 M€; Nato-yhteensopivuus (useita Nato-maita, kehittää standardeja)

Kooste pohjautuu mm. VTT:n ja Oulun yliopiston tiedotteisiin DIANA-ohjelmasta, BF:n julkaisuihin puolustusalan kasvuohjelmasta, Patrian ja Ruotuväen uutisiin EU-hankkeista sekä alueellisten liittojen hankekuvauksiin (Häme, Varsinais-Suomi).

Never let a good crisis go to waste

Kokonaisturvallisuuden tuottamiseen tarvitaan kaikki toimijat, mukaan lukien yritykset, kolmas ja neljäs sektori, sekä kuntalaiset. Yrityksillä on tunnistettuja tai piileviä kykyjä, joita voidaan hyödyntää tai skaalata kriisin aikana. Esimerkiksi Forssassa on pooli, jonka avulla tiedetään mitä on saatavilla maanpuolustuksen tarpeisiin.

Kriisit ovat parhaita innovaatioiden lähteitä. Yhteistyömallien ja oppimistapojen kehittäminen toimijoiden välille on mahdollisuus. On huomioitava, että innovaatiot syntyvät yritysten, ei byrokraattien, toiminnasta. Julkiset organisaatiot mahdollistavat innovaatioiden syntyä.

Maakunnan kyky osallistua kansallisiin ja eurooppalaisiin innovaatiopolitiikan ohjelmiin edellyttää asemoitumista suhteessa kansallisiin rahoittajiin ja strategisiin toimijoihin. Tässä luvussa tarkastellaan keskeisiä kotimaisia instituutioita, joiden vaikutus ulottuu niin aluekehitykseen, tutkimusrahoitukseen kuin innovaatioiden skaalaamiseen.

6.6 Business Finland, Sitra, TEM, STN ja Suomen Akatemia

Business Finland

BF on yritysten tärkein julkinen rahoittaja ja kansainvälistymisen tukija. BF tarjoaa innovaatorahoitusta TKI-hankkeisiin, kansainvälistymispalveluita ja ekosysteemitukea. Hämeen yritysten kannattaa hyödyntää BF:n teemahakuja (esim. digitalisaatio, kestävä teollisuus) sekä rakentaa projektivalmiuksia alueellisten toimijoiden kanssa.

BF muuttaa rahoitusinstrumentteja. Taustalla on valtion talousarvioon liittyvä painotus: rahoitus valjastetaan vahvemmin tutkimus- ja kehitystoiminnan (T&K) tueksi.

Rahoitusmuodot, jotka eivät suoraan tue T&K-aktiivisuutta, asetetaan alas tai lopetetaan.

Tutkimusorganisaatioiden julkinen rahoitusosuus nousi 70 %:sta 80 %:iin 2025

alussa. Julkisen sektorin osuus yhteishankkeissa laskee 70 %:sta 60 %:iin, mikä kannustaa yritysten mukaanottoon. Useat rahoituspalvelut (Tempo, Exhibition Explorer, Market Explorer, Nuoret Innovatiiviset Yritykset) päättyvät. Samaan aikaan on tulossa uusia rahoitusavauksia mm. luovien alojen T&K-projekteilte sekä clean transition investoinneille.

Kanta-Hämeen yritysten ja kehittäjien kannattaa profiloitua T&K-kytkentäiseksi ja hakea konsortioihin, joissa mukana ovat korkeakoulut, tutkimuslaitokset ja kv-verkostot. On huomioitava, että joidenkin aiemmin hyvin käytettyjen rahoitusreittien lakkautuminen tarkoittaa, että alueen toimijat eivät voi jatkaa samoilla instrumenteilla.

Sitra

Sitra on strateginen uudistaja ja yhteiskunnallisten kokeilujen edistäjä. Sen toimintaa ohjaavat mm. kestävyysmurros, reilu datatalous ja ennakointi. Kanta-Häme voi hyötyä:

- Sitran kokeiluhankkeista ja teemoista (esim. kiertotalous, oikeudenmukaisuus).
- Ennakoivasta politiikkasuunnittelusta (esim. megatrendit, skenaariot).
- Sitran tarjoamasta näkyvyydestä kansallisena suunnannäyttäjänä.
- Vuonna 2026 avautuvasta TKI-kokeilurahoituksesta.

Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM)

TEM koordinoi innovaatiopolitiikan kokonaisuutta, mm. TKI-tiekarttoja ja -rahoituslinjauksia. Sen kautta kohdentuu EU:n rakennerahastojen (EAKR, ESR+) rahoitusta mm. kokonaisturvallisuuden ja puolustusvalmiuksien vahvistamiseen (300 M€ vuosina 2026–>). Tämä on mahdollisuus DEFINE-toiminnan ja puolustushankkeiden vahvistamiseksi.

Strategisen tutkimuksen neuvosto (STN)

STN rahoittaa tutkimuskokonaisuuksia, joilla on yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Vaikka Kanta-Hämeen tutkimusprofiili ei tällä hetkellä näy STN-rahoituksessa, voisi alue kehittää yhteistyötä korkeakoulujen kanssa hakeakseen rahoitusta ajankohtaisiin teemoihin kuten reilu vihreä siirtymä, yhteiskunnan kriisinkestävyys, tai alueellinen tasa-arvo.

Suomen Akatemia

Suomen Akatemia on tutkimusrahoituksen peruspilari, erityisesti yliopistojen ja tutkimuslaitosten perustutkimuksen rahoittaja. Vaikka HAMK ei ole perinteisesti vahva akatemian toimija, yhteistyö muiden korkeakoulujen kanssa (esim. yhteishaut, konsortiot)

mahdollistaa osallistumisen. Tulevaisuudessa tutkimuslähtöisten innovaatioiden kehitys (esim. 6G, bioinnovaatiot, oppimiskäytännöt) voi tarjota HAMKille ja alueelle uusia väyliä. Myös rahoitus kansallisille tutkimusinfrastruktuureille myönnetään Suomen Akatemiasta. Sitä on myönnetty Evon ScanForest – tutkimusinfrastruktuuriin.

6.7 Yliopistot ja tutkimuslaitokset – HAMKin asema ja mahdollisuudet

HAMK on alueellisen TKI-toiminnan moottori, erityisesti soveltavassa tutkimuksessa ja kokeiluympäristöissä, yritysyrityksessä ja pilotoinneissa ja kansainvälisessä koulutusviennissä ja RUN-EU-konsortiossa.

HAMKilla ei tällä hetkellä ole roolia lippulaivaohjelmissa, veturiekosysteemeissä se on mukana Food 2.0 ekosysteemeissä, ja se on mukana muutamissa yliopistojen tutkimusvetoisissa yhteiskumppanuuksissa (esim. STN- tai Akademia-konsortiot). HAMKin kehittämismahdollisuudet voisivat nojata seuraaviin toimenpiteisiin:

- Liittoutuminen laajemmin veturiyritysten kanssa (esim. ABB, Ponsse) tarjoamalla testausalustoja, osaamista ja nopeita pilotointikykyjä.
- Yhteishaut ja tutkimusyhteistyö korkeakoulujen kanssa (esim. LUT, Aalto) osallistumalla konsortioihin kansallisiin ja EU-hakuihin.
- Innovaatiopedagogiikka ja työelämäintegraatio, jossa HAMK asemoituisi Suomen kärkeä koulujen joukkoon osaamisperustaisessa innovaatiotoiminnassa.
- Kärkiteemojen valinta (esim. biotalous ja ruokajärjestelmät ja kiertotalous ja turvallisuusteknologia), joissa HAMKilla on jo näyttöä ja potentiaalia.

Hämeen ammattikorkeakoulun innovaatioyksikkö

HAMKin innovaatioyksikkö vahvistaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan vaikuttavuutta sekä nopeuttaa tutkimustulosten kaupallistamista. Lokakuussa 2025 toiminnan aloittanut yksikkö kokoaa HAMKin vahvuudet tutkimuksessa, kehittämisessä ja verkostoyhteistyössä ja tähtää skaalautuvien ratkaisujen kehittämiseen ja uuteen liiketoimintaan. Yksikkö tarjoaa uuden kanavan yritysten ja tutkimuslaitosten väliselle yhteistyölle, korkeakoulu-vetoisille kehitysalustoille ja kansainvälisille verkostoille ja tavoitteena on myös vahvistaa myös startup-toimintaa.

6.8 Kanta-Hämeen ulkopuolisella rahoituksella toteutetut hankkeet

Kanta-Hämeessä on viime vuosina käynnistynyt tai päättynyt lukuisia hankkeita, jotka ovat saaneet rahoitusta EU-ohjelmista, kansallisista lähteistä sekä kansainvälisistä lähteistä.

Seuraavassa tutustutaan näihin hankkeisiin rahoituslähteittäin. Lisäksi tarkastellaan, mihin teemoihin rahoitusta on suunnattu, sekä tuodaan esiin rahoitusohjelmia, joita Kanta-Häme ei ole hyödyntänyt, pohtien keinoja parantaa osallistumista niihin. Lopuksi keskeiset havainnot esitetään tiivistetysti taulukossa.

6.8.1 Rakennerahastojen (EAKR ja ESR+) rahoittamat hankkeet

Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) ja *Euroopan sosiaalirahasto Plus (ESR+)* ovat keskeisiä EU-rahoitusvälineitä. 2021–2023 Kanta-Hämeessä toteutettiin useita EAKR- ja ESR-hankkeita osana edellisen ohjelmakauden *REACT-EU -elpymisrahoitusta*. Hämeen liiton ja Hämeen ELY-keskuksen kautta jaettiin lähes 4 miljoonaa euroa kantahämäläisille hankkeille. Hankkeiden tuli tukea maakunnan pandemian jälkeistä elpymistä sekä Häme 2018+ -maakuntaohjelman painopisteitä. Seuraavassa on esimerkkejä Kanta-Hämeen EAKR/ESR-hankkeista ja niiden teemoista:

- *Digitaalinen koulutus ja oppiminen: Hybridiopetuksen ja -työskentelyn taidot ja tavat* – ESR-hanke (445 000 €) vahvisti digitaalisen koulutuspalvelun muotoiluosaamista ja hybridipedagogiikkaa. Hanke toteutettiin Suomen eOppimiskeskus ry:n johdolla, kumppaneina Koulutuskuntayhtymä Tavastia ja HAMK (2021–2023). *Uudet fyysis-virtuaaliset oppimisympäristöt (UFO)* kehitti erityisopetuksen digitaalisia oppimisympäristöjä (HAMK kumppanina, 2021–2023). Hankkeet kohdistuivat koulutussektorille ja jatkuvan oppimisen edistämiseen.
- *Nuorten hyvinvointi: Arvoperustaiset palvelumallit nuorten mielenterveyden edistämiseksi* – ESR-hanke (~267 000 €) kehitti kantahämäläisille nuorille digitaalisen, osallistavan mallin mielenterveyden tueksi. Toteuttajana toimi HAMK (2021–2023). Kohderyhmänä olivat nuoret, ja tavoitteena helppohoitoiset matalan kynnyksen mielenterveyspalvelut.
- *Vihreä siirtymä ja bio-/kiertotalous: Data ja innovaatiot vihreän siirtymän tukena elintarvikealalla* – ESR-hanke (~260 000 €) tuotti sivuvirtojen hyödyntämiseen liittyviä innovaatioita Kanta-Hämeen elintarvikealan pk-yrityksille, päätoteuttajana Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä ja kumppanina HAMK (2021–2023). *VÄLKKY: Vihreät älykkäät palvelut kiertotalousyritysten kehittämisessä* – EAKR-hanke (~199 000 €) tuki alueen kiertotalousalan pk-yrityksiä koronakriisin jälkeen digitalisaation ja datan avulla. *Sienistä bisnestä Kanta-Hämeeseen (SiMaT)* on tuore EAKR-hanke, joka rakentaa sieniviljelystä uutta liiketoimintaa (HAMK, 2024–).
- *Matkailu ja kulttuuri: HevosHäme – Kestävän hevosmatkailun maakunta* EAKR-hanke

(~266 000 €) kehitti Kanta-Hämeestä kestävästä hevosmatkailun kohdetta *HevosHäme*-brändin alle. Toteuttajina olivat HAMK, Forssan Seudun Hippos ry, Hippolis ry ja Luke. Tavoitteena oli tukea hevosalan yrittäjyyttä sekä luoda korkeakouluopiskelijoille työmahdollisuuksia alueen hevosseuduudessa (2021–2023). *Suunta luontoon* – EAKR-hanke (~168 000 €) panosti luontoliikunnan ja -matkailun digitaalisiin palveluihin (mm. melonta- ja maastopyöräilyreitit) pandemian jälkeisen elpymisen tukena (HAMK & Vanajavesisäätiö, 2021–2023). Ruokamatkailuun panostettiin *GastroPajat* -hankkeella, jossa matkailuyrittäjille tarjottiin koulutusta vastuullisesta ruokamatkailusta.

- *TKI ja yritysten kehittäminen: RoboHoiva* – EAKR-hanke (~178 000 €) kartoitti robotiikan hyödyntämistä hoiva-alalla ja laati tiekartan hoivarobotiikalle. Hankkeen toteutti Riihimäen kaupunki Hyria Koulutus Oy:n ja HAMKin kanssa 2021–2023. *RoboHoiva* (35 000 €) hankki logistiikkarobotin prototyypin testaukseen. *Kaupunki 4.0* – EAKR-hanke (~215 000 €) kehitti Riihimäen älykästä infrastruktuuria ja dataohjattua ympäristöohjausta Suomen Ympäristöopisto Syklin, HAMKin ja Riihimäen kaupungin kanssa. Useat hankkeet edistivät pk-yritysten kehitystä: esim. *Kestävä kasvua ja elinvoimaa julkisista hankinnoista* – EAKR-hanke (~252 000 €) aktivoi yrityksiä hyödyntämään julkisia hankintoja vihreän kasvun vauhdittamiseksi (Hämeen Yrittäjät ry & MTK Häme, 2021–2023). *DigiKyyti* – EAKR -hanke (~425 000 €) valmensi satoja yrityksiä digiteknologioiden käyttöönotossa (Linnan kehitys Oy).

2021–2027 ohjelmakaudella Kanta-Häme on saanut ja saa jatkossa rahoitusta *Uudistuva ja osaava Suomi* -ohjelman kautta. Ympäristöteemaisessa EAKR-haussa 2024 rahoitettiin useita HAMKin vetämiä projekteja, jotka tukevat vihreää siirtymää ja digitalisaatiota. Tällaisia ovat mm. *Adaptiivinen, oppiva ja energiaviisas rakennus (ADRA)* – energiatehokas rakentaminen (378 642 €), *KivaTek* – kiertotaloutta vauhdittavat teknologiat (300 216 €), *Hortianna* – kierto- ja puutarhatalouden osaamiskeskittymä (225 022 €) ja *DAVE* – datavetoisen kiertotalouden TKI-ympäristö (187 768 €). EAKR-rahoitusta on ohjattu erityisesti TKI-toimintaan, vihreään siirtymään ja digitalisaatioon.

ESR+-rahoituksella on tuettu mm. osallisuutta, työllisyyttä ja sosiaalialaa. Hämeenlinnan kaupungin hanke kotoutumisvalmennuksen kehittämisestä maahanmuuttajille (*”Nopeasti töihin”* -kielitetoinen valmennus, ~516 000 €), HAMKin *Momentti* -hanke urahjauksen vahvistamiseksi (~429 000 €) sekä Kanta-Hämeen hyvinvointialueen *Kokemus innovaatioiksi ja oppimiseksi lastensuojelussa* -hanke (361 000 €), joka on avaus lastensuojelun palveluiden kehittämisessä. ESR-hankkeilla pyritään ehkäisemään

syntyneistä ja vastaamaan työelämän osaajatarpeisiin (mm. nuorten ja maahanmuuttajien työllistymisen tukeminen, osaamisen päivittäminen).

6.8.2 Interreg-ohjelmien hankkeet

Kanta-Häme on ollut vähemmän esillä *Interreg*-yhteistyöohjelmissa (maakunta ei sijaitse valtakunnan rajalla). Uudella kaudella aktiivisuus on kasvanut. Hämeen liitto on pääpartneri *FutureECOS* -hankkeessa, joka rahoitetaan (~1,67 M€) Interreg Europe -ohjelmasta. Hanke keskittyy parantamaan Kanta-Hämeen ja vastaavien alueiden vetovoimaisuutta asumisen ja elämisen näkökulmasta yhdistämällä digitaaliset, ympäristölliset ja sosiaaliset ratkaisut.

Hankkeeseen osallistuu kumppaneita kuudesta maasta. Siinä jaetaan hyviä käytäntöjä mm. älykkäästä aluesuunnittelusta, kestävästä elintilasta ja yhteisöllisyydestä. Hanke linkittyy maakunnan Kestävän kasvun Häme -suunnitelmaan. Teemoina ovat elinvoimainen asuminen, osallisuus ja *New European Bauhaus* -tavoitteet. FutureECOS on merkittävä aloite Kanta-Hämeelle tuoden kansainvälistä näkyvyyttä ja oppia aluekehittämiseen.

CIBUS-hanke (Cutting food loss and waste in Europe) on kansainvälinen Interreg Europe -ohjelmasta rahoitettu hanke, jonka tavoitteena on vauhdittaa ruokahävikin ja -jätteen vähentämistä ja ennaltaehkäisemistä. Hämeen liitto ja HAMK työskentelevät kahdeksan eurooppalaisen alueen kanssa jakaen hyviä käytäntöjä ja kehittäen uusia ohjauskeinoja ja innovaatioita ruokaketjun kaikkiin vaiheisiin.

Circ-2-Zero – Interreg Baltic Sea Region (2024–2028) tukee pk-yrityksiä siirtymässä kohti kiertotaloutta ja vähähiilisyyttä. Hankkeen päätoteuttaja on HAMK ja yhtenä kumppanina Linnan Kehitys Oy. Circ-2-Zero keskittyy erityisesti puutuoteteollisuuden pk-yrityksiin: yrityksille tarjotaan mm. digitaalisen kaksosen testausympäristö prosessien optimointiin sekä mentorointia kansainvälisissä *Resilience Transformation Hub* -verkostoissa.

Mukana on 42 yritystä Suomesta, Ruotsista, Virosta, Latviasta, Puolasta ja Saksasta. Tavoitteena on vahvistaa yritysten osaamista ja kilpailukykyä Itämeren alueella. Kanta-Hämeestä valitaan 7 puualan pk-yritystä piloteiksi digitaalisen kaksosen käyttöön. Hankkeen kokonaisbudjetti on ~3,3 M€, josta Linnan Kehityksen osuus ~285 000 €; rahoittajana on Interreg BSR -ohjelma. Circ-2-Zero edustaa ilmastotoimien ja digitaalisen siirtymän teemoja elinkeinoelämässä, tuoden kansainvälistä yhteistyötä alueen yrityksiin.

Kanta-Hämeen toimijat ovat osallistuneet *Interreg Central Baltic*- ja *Interreg Europe* -hankkeisiin lähinnä oppimalla hyviä käytäntöjä. Forssan seutu on ollut mukana

matkailuhankkeissa (kuten *Lakeland Finland* -verkostohankkeessa) ja Hämeenlinnan kaupunki älykkään kaupungin kehittämiseen liittyvässä *Älykäs arki älykkäässä kaupungissa* -hankkeessa. Interreg-hankkeet ovat tarjonneet tukea liikenteen, matkailun ja aluekehityksen teemoihin erityisesti verkostoitumisen ja strategisen kehittämisen tasolla.

6.8.3 Horisontti Eurooppa ja muut EU-ohjelmat

Kanta-Hämeen organisaatiot osallistuvat EU:n rahoitusohjelmiin kuten tutkimuksen puiteohjelmiin ja sektorialoitteisiin. *Horisontti 2020 Eurooppa* -ohjelmassa HAMK on partnerina useissa hankkeissa. Esimerkiksi *PoliRural* tutkimushankkeessa Kanta- ja Päijät-Häme ovat pilottialueita. PoliRural kehitti menetelmiä maaseutupolitiikan tekemiseen. Tavoitteena oli maaseutualueiden vetovoiman kasvattaminen niin, että maaseutu olisi houkutteleva paikka asua ja työskennellä. Hankkeessa oli 37 partneria 17 maasta, ja suomalaisina toimijoina HAMK sekä Smart & Lean Oy.

HAMK on mukana eurooppalaisten korkeakoulujen verkostoissa, mikä on poikanut EU-rahoitusta koulutuksen kehittämiseen. HAMK kuuluu *RUN EU* -liittoumaan, jolle on myönnetty tukea mm. Erasmus+ -ohjelmasta. 2024 Kanta-Häme valittiin mukaan EU:n *Regional Innovation Valley* -lippulaiva ohjelmaan, joka kytkeytyy Euroopan komission innovaatio-ohjelmaan. Kanta-Häme on yksi 151 alueesta, jotka voivat saada yhteensä 116 miljoonan euron tuen syventääkseen innovaatioekosysteemejä ja yhteistyötä yli alue- ja sektorirajojen.

LIFE-ohjelmassa (ympäristö ja ilmasto) Kanta-Hämeessä on ollut mukana Vanajavesikeskuksen Freshabit LIFE IP hankkeessa ja aihepiiri on maakunnalle tärkeä. LIFE-hankkeiden valmistelu vaatii erikoisosaamista ja kansallista koordinaatiota. Jatkossa Kanta-Hämeen toimijat voisivat harkita LIFE-rahoitusta kosteikkojen kunnostukseen tai luonnon monimuotoisuushankkeisiin yhteistyössä muiden alueiden kanssa.

EU4Health-ohjelmaa (EU:n terveysohjelma) ei tiettävästi ole hyödynnetty Kanta-Hämeessä vielä. Hyvinvointialue on vasta käynnistynyt ja kv-terveyshankkeet ovat toistaiseksi puuttuneet. *Luova Eurooppa -ohjelman* (kulttuuri) hankkeita ei maakunnassa juuri ole ollut. Museot ja kulttuuritoimijat eivät ole vielä päässeet mukaan suuriin EU-hankkeisiin.

EAKR ja ESR+ ovat tuoneet laajimmin rahoitusta Kanta-Hämeeseen, painottuen yritysten kehittämiseen, koulutukseen ja vihreään siirtymään. Interreg on auttanut strategisessa aluekehityksessä ja verkostoitumisessa mm. asumisen, matkailun ja kiertotalouden teemoissa. Horisontti-hankkeisiin osallistuminen on tuonut tutkimus- ja innovaatioyhteyksiä,

joskin rahoituksen suora alueellinen vaikutus on ollut rajallisempaa. Muut EU-ohjelmat (LIFE, EU4Health, Creative Europe, SMP) ovat toistaiseksi alihyödynnettyjä Kanta-Hämeessä.

6.8.4 Kansallisesti rahoitetut hankkeet

Business Finlandin ja ministeriöiden rahoitus

BF myöntää innovaatorahoitusta TKI-hankkeisiin ja ekosysteemeihin. Kanta-Hämeessä BF-rahoituksen volyymi on ollut vaatimaton verrattuna naapurialueisiin. Vuonna 2023 BF myönsi Kanta-Hämeen toimijoille yhteensä 1,8 M€ (Päijät-Hämeessä vastaavasti ~13,7 M€). BF-rahoitus laski hieman edellisvuodesta, mikä viittaa siihen, että suuria veturiyrityksiä tai kansallisia ohjelmahankkeita on maakunnassa vähän. Tyypillisesti BF:n tuet ovat kohdistuneet muutamille teknologiayrityksille ja korkeakoulujen projekteille. Esimerkiksi SSAB Europe Oy:n Hämeenlinnan tehtaalle on voinut tulla kehitysrahoitusta tuotannon modernisointiin (SSAB oli mukana terästeollisuuden MIMESIS-hankkeessa). Lisäksi muutamat kasvuyritykset ovat saaneet BF:n Tempo- tai Kiito-rahoitusta tuotekehitykseen.

Ministeriöiden erityisrahoituksista merkittävä on *Työ- ja elinkeinoministeriön* kautta maakunnille jaettava *alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tuki (AKKE)*. Vuonna 2023 Kanta-Hämeessä rahoitettiin AKKE-varoin useita pieniä mutta vaikuttavia projekteja, jotka vastaavat nopeasti esiin nousseisiin tarpeisiin:

- *Robotics Campus – Scale Up!* (Riihimäen kaupunki; AKKE-rahoitus 174 000 €): Hankkeessa luotiin askeleet robotiikkakampanuksen skaalaamiseksi kansainvälisesti tunnistetuksi innovaatioekosysteemiksi. Riihimäki on määrätietoisesti kehittänyt robotiikan opetusta. Hankkeessa haetaan nyt kansainvälisiä kumppanuuksia ja parhaista käytännöistä oppeja, tiivistetään oppilaitosyhteistyötä Hyria-HAMK-Riihimäki-akselilla, sekä tunnistetaan uusia kokeiluja robotiikan ja automaation aloilla.
- *Laajennetun todellisuuden Häme* (HAMK; ~114 000 €): XR-teknologioiden hyödyntämistä edistävä hanke, jossa HAMK ja Tampereen yliopisto autoivat Kanta-Hämeen yrityksiä kokeilemaan laajennetun todellisuuden laitteita ja sovelluksia sekä selvittivät XR-teknologian käyttökohteita yritysten ja julkisen sektorin prosesseissa.
- *Define Finland – Puolustusalan innovaatiot uuden kasvun moottorina* (Riihimäen Tilat ja Kehitys Oy; ~58 000 €): Ukrainan sodan ja NATO-jäsenyyden kynnyksellä nähtiin tarve tiivistää yhteistyötä puolustusinnovaatioissa. Hankkeessa laadittiin toimintasuunnitelma, kuinka yritys- ja innovaatiotoimintaa voisi kiihdyttää puolustusteknologian alalla Kanta-Hämeessä.

- *KULKEVA* (Koulutuskuntayhtymä Tavastia; ~186 000 €): Maakunnallinen maahanmuuton koordinaatiohanke, joka yhdisti Forssan, Riihimäen ja Hämeenlinnan toimijat kotoutumisen edistämässä.
- AKKE:sta tuettiin mm. *Palkokasvien ekosysteemipalvelut* -hankkeen valmistelua (Luke; 20 000 €) EU:n Horisontti-haun pohjaksi sekä *Peltometsätalous Afrikassa* -hankevalmistelua (HAMK; ~20 000 €). Forssan Yrityskehitys Oy sai 156 000 € *FORCE*-hankkeeseen, ja Hämeen ammatti-instituutti 10 000 € *Lepaan viinitilan kansainvälistämiseen*. Nämä pienemmät tuet osoittavat, että maakunta on hakenut aktiivisesti myös valmistelurahoitusta suurempiin EU-hankkeisiin (esim. Horisontti-hakemusten tekoon) ja tukenut paikallisia yrityksiä uusissa avauksissa.

Työ- ja elinkeinohallinnon kautta alueelle tulee *yritystukia*. ELY-keskus myöntää EU-osarahoitteisia kehittämisavustuksia. 2025 ELY myönsi yritystukea 1,8 M€ (EAKR) Etelä-Suomeen, josta osa Kanta-Hämeeseen. Näillä on kehitetty mm. valmistavan teollisuuden pk-yritysten tuotantoa ja vientivalmiuksia. TEM hallinnoi myös *alueellisia innovaatio- ja kokeilutoiminnan (AIKO)* rahoja, mutta niitä oli lähinnä edellisellä ohjelmakaudella. AIKO-hankkeilla tuettiin esim. älykkään erikoistumisen painopisteitä 2010-luvun lopulla (kuten kiertotalouden osaamiskeskus Forssaan). AIKO on sulautunut AKKE-määrärahoihin.

Liikenne- ja viestintäministeriöstä Kanta-Häme on saanut tukea pieniin liikennehankkeisiin (suunnittelu). Esimerkiksi valtakunnan budjetista rahoitetaan *Suomi-radan* suunnittelua (Tampere–Helsinki nopea junayhteys, joka kulkee Hämeenlinnan kautta), johon Hämeenlinna ja Riihimäki osallistuvat. Varsinaista EU:n CEF-liikenneväylärahoitusta ei kuitenkaan Kanta-Hämeessä ole konkreettisesti saatu, koska isot infrahankkeet ovat suunnitteluvaiheessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) sekä *Sosiaali- ja terveysministeriö (STM)* rahoittavat kehittämiskokonaisuuksia. OKM:n avustuksilla on Hämeenlinnassa toteutettu *Lasten ja nuorten harrastamisen pilotteja* ja koulujen tasa-arvohankkeita. STM kanavoi esim. *EU4Health*-ohjelman vastinrahoitusta, mutta sote-sektorin EU-hankkeet ovat maakunnassa harvinaisia. STM on tukenut hyvinvointialueita digipalvelujen kehittämisessä. Hyvinvointialue hyödyntää valtakunnallista *Apotti/Omamaari -järjestelmää*, joka on enemmän käyttöönottoprojekti kuin hanke.

Kansallinen rahoitus on täydentänyt EU-rahoitusta tukemalla nopeita kokeiluja ja alueellisia painopisteitä (AKKE) sekä yritysten innovaatioinvestointeja (BF, ELY-tuet). Kanta-Hämeen haasteena on se, että suurten kansallisten ohjelmien painopisteet (esim. Smart City -

kärkihankkeet, 6Aika, Veturi-ohjelmat) ovat suuntautuneet isompiin kaupunkiseutuihin, mikä on johtanut siihen, että maakunnan on aktiivisesti etsittävä oma roolinsa verkostoissa.

Maaseuturahoitus kohdistuu aluekehitykseen, yrityskehitykseen ja innovaatiotoimintaan maaseudulla. Maaseuturahoitus Kanta-Hämeessä on osa EU:n maaseudun kehittämisohjelmaa (*CAP-suunnitelmaa*) kaudella 2023–2027. Tavoitteena on tukea ja kehittää maaseutua, jotta alueella olisi hyvä elää, työskennellä ja yrittää. Maaseuturahoitus tukee innovaatiotoimintaa laajasti, erityisesti maatalouden ja maaseudun yritystoiminnan kehittämisessä. Rahoitusta myönnetään sekä yritysten omiin kehityshankkeisiin että laajoihin yhteistyöryhmien projekteihin.

EIP-innovaatioryhmät (European Innovation Partnership) ratkaisevat maatalouden ja metsätalouden alkutuotantoon liittyviä ongelmia luomalla uusia, konkreettisia innovaatioita, tuotteita, palveluita tai toimintamalleja. Rahoitus myönnetään innovaatioryhmille, joissa yhdistyvät alkutuottajat, tutkijat, neuvojat ja yritykset. Tuki voi olla 65–100 % hyväksytyistä kustannuksista, enintään 500 000 €. Myös valmistelurahaa (5 000 €) voi hakea ryhmän perustamiseen ja idean muotoiluun. Rahoittajatahona maaseuturahoituksessa on ollut Häme ELY, jatkossa Sisä-Suomen EVK tai Ruokavirasto (valtakunnalliset haut).

Tutkimus- ja säätiörahoitus

Kanta-Hämeessä ei ole yliopistoa, joten *Akatemian* kilpailtua tutkimusrahoitusta ei juurikaan virtaa alueelle. HAMK on ollut osatoteuttajana Strategisen tutkimusneuvoston (STN) konsortioissa yhteistyössä yliopistojen kanssa. HAMKin kestävä ruokajärjestelmän tutkimusyksikkö on voinut osallistua STN-hankkeisiin (kuten Ruoka-Suomi teemoissa) vaikka hallinnointi on muualla.

Sitra on rahoittanut kokeiluja, joista osa on ulottunut Kanta-Hämeeseen. Teemoja ovat olleet mm. kiertotalous, digidemokratia ja hyvinvointi. Forssan kaupunki oli mukana Sitran *Kiertotalouden kansallistamishankkeissa* 2010-luvulla. Sitra rahoitti selvityksiä puolustusteknologian innovaatioekosysteemistä (Israelin mallin benchmarkkausraportti). Rahoitukseen vaikuttaa, että hankkeet ovat yleensä valtakunnallisia tai verkostomaisia.

Kanta-Hämeen toimijoiden kannattaa jatkossa aktiivisesti hakeutua mukaan Sitran teemoihin (esim. hyvinvointialue voisi pilotoida datatalouden ratkaisuja). DEFINE sai Sitra rahoitusta 800 000€ verkoston toiminnan laajentamiseen.

Muut säätiöt: Paikallisia kehittämisprojekteja on rahoitettu yksityisten säätiöiden tuella.

Koneen Säätiö on myöntänyt apurahoja kulttuuriprojekteihin Hämeessä, mm. Hämeenlinnan kirjastoille hankkeisiin lukutaidon kehittämiseksi, ja kosteikkojen tutkimukseen, POOL hanke. *Jenny ja Antti Wihurin rahasto* myönsi rahoitusta luonnonsuojeluun Vanajavedellä. Nämä ovat pienimuotoisia verrattuna julkisiin rahoituslähteisiin. BirdLife Suomen *MAALI-hankkeessa* kartoitettiin maakunnallisesti arvokkaita lintualueita Kanta-Hämeessä (osin säätiöpohjaista rahoitusta). Yksityisten säätiöiden rooli on korostunut kulttuurin ja ympäristön hankkeissa. Suomen Kulttuurirahaston Hämeen -rahasto tukee kulttuuria ja tiedettä & tutkimusta Kanta-Hämeessä.²⁴

6.8.5 Muut kansainväliset rahoituslähteet

Kanta-Hämeen suoria rahoituksia EU:n ulkopuolisista kansainvälisistä lähteistä on ollut vähän. *Pohjoismaiden ministerineuvoston* tai *Nordplus*-ohjelmien rahoitusta on voinut tulla esimerkiksi Koulutuskuntayhtymä Tavastian oppilaitosvaihtoon tai kulttuurivaihtohankkeisiin, mutta nämä ovat pienimuotoisia. *Nordic Culture Point* -avustuksia ovat ehkä saaneet jotkin kulttuuriprojektit, mutta Kanta-Hämeen tasolla vaikutus on vähäinen.

Suomen NATO-jäsenyyden myötä (2023->) *NATO-rahoitus* on uusi mahdollisuus. Kanta-Hämeellä on edellytyksiä osallistua *NATO:n innovaatorahaston* tai *DIANA-ohjelman* hankkeisiin Riihimäen puolustusalan keskittymän ansiosta. NATO:n *Science for Peace and Security* (SPS) rahoittaa tutkimusprojekteja myös siviiliturvallisuudessa. Toistaiseksi yksikään SPS-projekti ei tiettävästi ole sijoittunut Kanta-Hämeeseen. Jatkossa asiaa voisi edistää puolustusvoimien tutkimusyksikön kautta. Define Finland -esiselvitys antoi hyviä suosituksia siitä, miten Kanta-Häme voisi profiloitua puolustusinnovaatioiden kentällä.

Yksityiset kansainväliset säätiöt. Harvat alueelliset hankkeet ovat saaneet EU:n ulkopuolisten säätiöiden tukea. Joitain poikkeuksia saattaa olla. *Bill & Melinda Gates Foundation* on tukenut mm. Väestöliiton hanketta, mutta rahoitusta ei liene saatu Hämeeseen. *EUROSTARS*-ohjelmassa jokunen paikallinen pk-yritys on voinut olla mukana kehittämässä tuotteita kv-konsortiossa. Kansainväliset yksityisrahastot eivät ole kohdistaneet apurahoja tänne, mikä voi johtua tunnettuuden puutteesta.

6.8.6 Hyödyntämättömät rahoitusohjelmat ja kehittämismahdollisuudet

EU:n rahoitusohjelmissa on Kanta-Hämeelle runsaasti hyödyntämätöntä potentiaalia. Horisontti Eurooppa -ohjelmassa HAMK ja muut toimijat ovat toki partnereina, mutta

---

²⁴ <https://skr.fi/tietoa-meista/maakuntarahastot/hame/>

koordinaattorina toimiminen ja suoran EU-TKI-rahamen saaminen voisi olla aktiivisempaa. Maakunnasta puuttuu Horisontti-lippulaivahankkeiden vetäjä. Ratkaisuna voisi olla konsortioituminen mm. Uudenmaan ja Tampereen toimijoiden kanssa niin, että Kanta-Häme ottaisi roolia soveltavassa tutkimuksessa. HAMK onkin aloittanut Horisontti-hankkeiden valmistelua ennakoivasti, kuten AKKE-tuet osoittavat. Tätä tulisi jatkaa ja hakea rohkeasti myös koordinaatiovastuuta jossain suppeammassa EU-haussa.

LIFE- ja EU4Health-ohjelmat ovat jääneet hyödyntämättä. LIFE vaatii ympäristöalan erikoisosaamista. Kanta-Hämeessä voi harkita yhteistä LIFE-hakua esimerkiksi Pirkanmaan tai Päijät-Hämeen kanssa, jotta resursseja saadaan yhteen. EU4Health olisi luonnollinen rahoituskanava hyvinvointialueelle esimerkiksi mielenterveyden tai vanhuspalveluiden kehittämiseen. Hyvinvointialueiden fokus on ollut sote-uudistuksessa. Jatkossa kun toiminnot vakiintuvat, kannattaa tähyillä EU4Health-hakuihin (esim. digitaalinen terveys). Myös Luova Eurooppa -kulttuurihankkeet ovat mahdollisuus. Maakunnan kulttuuriperintö (mm. litalan Lasikylä, Hämeen linna) voisi näkyä EU-hankkeissa, jos paikalliset kulttuuritoimijat verkostoituvat eurooppalaisiin kumppaneihin. *Interreg*-ohjelmista Kanta-Häme ei ole hakenut esimerkiksi Central Baltic-hankkeita. Mahdollisuus voisi avautua vaikkapa vesistöjen kunnostuksessa yhdessä eteläisen Suomen ja Viron toimijoiden kanssa.

NATO-yhteistyö on uusi areena. Riihimäen vahvuuksia hyödyntäen maakunta voi pyrkiä *NATO:n innovaatiokilpailuihin* tai tarjota aluetta testialustaksi (esim. elektronisen sodankäynnin harjoitusympäristö). Tämä vaatii yhteydenpitoa kansallisiin puolustusviranomaisiin ja NATO:n tutkimuskanaviin. *Euroopan puolustusrahasto* on uusi EU-lähde, jota Kanta-Hämeen yritykset voisivat hyödyntää kehityshankkeissa. Tähän mennessä Suomi on saanut EDF-rahoitusta lähinnä suuremmille toimijoille.

Alihyödyntämisen syitä voivat olla pk-yritysten vähäinen hakeminen tai kehittämisideoiden puute. BF:n rahoitusta voi saada enemmän esimerkiksi *matkailun ja luovien alojen* innovaatioihin, joissa Kanta-Hämeellä on potentiaalia (kuten luontomatkailun digipalvelut, joita on jo EAKR-hankkeilla aloitettu). Team Finland Häme -verkosto on auttanut yrityksiä rahoituksen haussa, mutta sen roolia voi vahvistaa tiedotuksessa, jotta useampi yritys hakisi BF:n tukea (esim. pienet valmistajat 5G-automaatioon, ruokateollisuus uusiin tuotteisiin jne.).

Tähän tarvitaan erityisesti panostusta, koska Kanta-Hämeellä ei ole määritelty BF yhteyshenkilöitä, kuten Innokaupunki -verkoston jäsenille.

Suomen Akatemia ja STN jäävät Kanta-Hämeessä vähälle, koska painopiste on

perustutkimuksessa. Alue voisi kuitenkin olla soveltavan tutkimuksen pilottialusta. Evon suunniteltu Tiedekansallispuisto on loistava avaus siihen suuntaan, tuoden tutkimusta alueelle. Tämänkaltaiset avaukset voivat jatkossa tuoda myös Akatemian rahoitusta, esimerkiksi konsortiohankkeiden osana.

Kanta-Häme voi parantaa rahoitusmahdollisuuksiaan osallistumalla valmisteluryhmiin, EU-ohjelmien infoihin sekä muodostamalla hankeverkostoja maakuntien kanssa. Maakunnan vahvuuksia, kuten keskeinen sijainti, HAMK, erikoisalut (robotiikka, bio- ja kiertotalous, puolustus), tulee tuoda selkeämmin näkyviin Brysselissä ja valtakunnan tasolla. Hämeen liiton EU-toimisto ja alueen kehittäjät voivat yhdessä luoda esimerkkihankkeiden *portfolion*, joka esittelee maakunnan osaamista. Samalla on huolehdittava, että paikallisilla on tietoa rahoitusmahdollisuuksista ja osaamista hankehallinnossa.

Tiedekansallispuiston potentiaali

Evon tiedekansallispuistona loisi maailmanlaajuisesti ainutlaatuisen mallin luonnon, tieteen ja yhteiskunnallisen osallistumisen yhdistämisestä. Suojelualueen, tutkimusinfrastruktuurien ja koulutuksen yhteensovittaminen mahdollistaisi monipuolisen käytön, joka tukee luonnon monimuotoisuutta ja alueellista elinvoimaa. Kv-vierailut, tutkimusretket ja koulutusyhteistyö voivat kytkeä Evon vahvemmin globaaliin innovaatiokenttään.

Matkailun ja yrittäjyyden näkökulmasta tiedekansallispuisto lisäisi alueen vetovoimaa ja tukisi kestäväää luontomatkailua. Metsähallituksen mukaan kansallispuisto -nimitys on lisännyt alueiden kävijämääriä merkittävästi. Evon luonto- ja kulttuuriperintö yhdistettynä tutkimukseen tarjoaa lähtökohdan uudentlaiselle paikkalähtöiselle kehittämiselle.

***UNITE Flagship* ja kansainväliset projektit**

Evon tutkimus on jo nyt alusta kv-hankkeille, kuten *UNITE-lippulaivalle*, joka yhdistää ihmisen, metsän ja teknologian vuorovaikutuksen kehittämisen toimenpiteitä. Evo on mukana Erasmus+-rahoitteisessa *FOREST21-projektissa*, jossa kehitetään metsätalouden yrittäjyyskoulutusta ja ilmastoälykästä metsäosaamista Etelä-Afrikassa.

Kokeiluhankkeita toteutetaan jatkuvasti. *DigiForest*-projektin kenttäkokeet toivat yhteen drone-teknologioita, autonomisia robotteja ja mobiiliskannausta. Lisäksi paikallisia ratkaisuja on kehitetty, kuten lähilannoite Putretin testaukset, kestävän tulisijan kokeilut ja retkeilyreitistön parantaminen saavutettavaksi kaikille käyttäjäryhmille.

6.8.7 Kehityshankkeita ja rahoituslähteitä

Seuraavassa taulukossa on Kanta-Hämeen kehityshankkeita, niiden rahoituslähteet, teemakategoriat, toteuttajat sekä rahoituksen suuruusluokka. Se havainnollistaa rahoituslähteiden monipuolisuutta ja teemoja.

Hankkeen nimi	Rahoituslähde	Teema (kehittämisa-alue)	Toteuttajat (pää- ja osatoteuttajat)	Rahoitus
Hybridiopetuksen taidot ja tavat (2021–2023)	EU/ESR+ (REACT-EU)	Koulutus (digipedagogiikka)	Suomen eOppimiskeskus ry; Kkt. Tavastia; HAMK	445998 €
Arvoperustaiset nuorten mielenterveysmallit 2021–23	EU/ESR+ (REACT-EU)	Nuorten hyvinvointi (digipalvelut)	Hämeen ammattikorkeakoulu	266936 €
RoboHoiva + investoinnit 2021–2023	EU/EAKR (REACT-EU)	Terveysteknologia, robotisaatio	Riihimäen kaupunki; Hyria koulutus; HAMK	178342 € + 35 000 €
HevosHäme – kestävän hevosmatkailun maakunta 2021–2023	EU/EAKR (REACT-EU)	Matkailu ja yrittäjyys (hevostalous)	HAMK; Forssan Seudun Hippos ry; Hippolis ry; Luke	266010 €
Evon uusi aika (2021–2023)	EU/EAKR (REACT-EU)	TKI ja matkailu (tiedekansallispuisto)	Hämeen ammatti-instituutti Oy	149063 €
Data & innovaatiot vihreän siirtymän tukena (2021–23)	EU/ESR+ REACT-EU	Kiertotalous, elintarvikeala	Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä; HAMK	260307 €
Digikyyti (2022–2025)	EU/EAKR (Uudistuva & Osaava)	PK-yritysten digitalisaatio	Linnan Kehitys Oy (Hämeenlinna)	425578 €
FutureECOS (2024–2028)	EU/Interreg Europe	Aluekehitys, asumisen vetovoima	Hämeen liitto (koord.); kumppanit 6 maasta	1,672 600 €
Circ-2-Zero (2024–2028)	EU/Interreg BSR	Vihreä siirtymä, teollinen digitalisaatio	HAMK; Linnan Kehitys; Baltic kumppanit	3 296 687 €
PoliRural (2019–2022)	EU/Horisontti 2020	Maaseutupolitiikka, ennakointi	HAMK; Smart & Lean Oy; 17 maan konsortio	~€ 6 000 000
Robotics Campus – Scale Up! (2023–2024)	AKKE (TEM)	Koulutus ja innovaatioekosysteemi	Riihimäen kaupunki; (yhteistyö: Hyria, HAMK)	173 506 €
Define – Puolustusalan innovaatiot 2023	AKKE (TEM)	Kokonaisturvallisuus, puolustus TKI	Riihimäen Tilat ja Kehitys Oy	57 931 €
Laajennetun todellisuuden Häme (XR Häme) (2023–24)	AKKE (TEM)	Digitaalinen valmistava teollisuus	HAMK; (yhteistyö: Tampereen yliopisto)	114 101 €
Momentti – vaikuttava uraohjaus (2023–2025)	EU/ESR+	Työllisyys, ohjauspalvelut	HAMK	429 084 €
Kokemus innovaatioiksi lastensuojelussa 2023–2025	EU/ESR+	Sosiaalipalvelut (lastensuojelu)	Kanta-Hämeen hyvinvointialue; Pikassos Oy	361 095 €
RuokaSyke (2025–2027)	Maaseuturahasto	Ruokaidentiteetin vahvistaminen	HAMK	210 000 €
Business Finland -yritystuet (yht. 2023)	Business Finland (valtion)	Yritysten TKI ja kasvu	Useita pk-yrityksiä, esim. valmistava teollisuus	~1,8 M€ (yht.)

7 Johtopäätöksiä kansallisesta toiminnasta

7.1 Kanta-Hämeen asema – sisäpiirissä vai ulkopuolella?

Kanta-Häme ei ole mukana valtion ekosysteemisopimuksissa. Alue on jäänyt eräänlaiseen ulkokehään. Lippulaivat keskittyvät yliopistokaupunkien ympärille, joten Kanta-Hämeessä ei ole lippulaivakeskittymää. Tämä asettaa maakunnan *haastajan rooliin*. Riskinä on jäädä isompien keskusten varjoon, ellei maakunta löydä erikoistumisen kärkiä ja liity verkostoihin.

Kanta-Häme paikkaa tilannetta rakentamalla omia vahvuuksia ja kytkemällä niitä kansallisiin ja kv-verkostoihin. DEFINE on saanut kansallista ja EU-tason tunnustusta. 2024 DEFINE-ekosysteemi hyväksyttiin jäseneksi *ENDR*-verkostoon (*European Network of Defence-Related Regions*), johon kelpuutetaan vain puolustusalan vahvoja edelläkävijäalueita. Jäsenyys avaa yhteyksiä Euroopan puolustusalan toimijoihin ja rahoituslähteisiin, mikä on merkittävä päänavaus maakunnalle. Kanta-Häme profiloituu *sisäpiirin toimijaksi* tällä alalla.

Kanta-Häme on hyödyntänyt EU-aloitteita asemoituakseen innovaatioverkostoihin. 2024 maakunta valittiin EU:n alueelliseen innovaatiolaakso-ohjelmaan ensimmäisten joukossa. Kanta-Häme on EU-tason innovaatiokeskittymä, jolle kanavoidaan rahoitusta ja yhteistyötä.

HAMK on mukana kansainvälisessä RUN EU-yliopistoverkostossa. Innovaatiolaakso tukee TKI-toimintaa ja kannustaa kumppanuuksiin EU-alueiden kanssa. Tämä on positiivinen signaali. Vaikka Kanta-Häme ei ole kotimaan verkostojen ytimessä, se voi rakentaa *kansainvälisiä siltoja* ja tuoda resursseja ja näkyvyyttä alueen innovaatioekosysteemeille.

Kanta-Hämeen innovaatioasema on muotoutumassa. Maakunta toimii kansallisen innovaatiokentän reunalla ilman pääsyä kaikkiin valtakunnallisiin ohjelmiin. Se on löytänyt omia alueitaan ja hakee paikkaansa verkostoitumalla eurooppalaisten aloitteiden kanssa.

Innovaatiotoiminta, joka haittaa Kanta-Hämeen kehitystä, on syytä tunnistaa. Suurten kaupunkien vetämät hankkeet voivat imeä osajia ja rahoitusta, mutta ne voivat myös tarjota yhteistyömahdollisuuksia alueen toimijoille alihankkijoina tai partnereina. Valtion linjaukset TKI-rahoituksen kasvattamisesta ja pk-yritysten innovaatiotoiminnan kannusteista voivat hyödyttää myös Kanta-Hämettä, kunhan yritykset aktivoituvat hyödyntämään niitä.

7.2 Innovaatiotoiminnan uhat ja strategiset haasteet

Innovaatioihin liitetään usein tulevaisuudenuskoa ja kasvumahdollisuuksia, mutta niiden

keskeinen tehtävä on vastata yhteiskunnallisiin haasteisiin ja uhkiin. Kanta-Hämeen näkökulmasta nousee esiin kolme erityistä haastetta, joihin innovaatioiden tulisi tarjota vastauksia: alueellinen eriytyminen, osaamispohjan kaventuminen ja turvallisuusmurros.

Säröytyvä Suomi – kansallinen kehityshaaste, joka näkyy myös maakunnan sisällä

Suomen elinvoima, väestönkehitys ja investoinnit keskittyvät yhä voimakkaammin suurimpiin keskuksiin. Tämä alueellinen eriytyminen näkyy selvästi myös Kanta-Hämeessä. Maakunnan keskukset hyötyvät sijainnistaan kasvukolmion sydämessä. Ne houkuttelevat asukkaita, osaajia ja yrityksiä, jotka hakeutuvat pääkaupunkiseudun ja Tampereen vaikutusalueille. Maakunnan reuna-alueet, kuten Forssan seutu, kamppailevat väestön ikääntymisen, negatiivisen muuttoliikkeen ja palveluiden säilymisen kanssa.

Osaamispohjan kaventuminen ja kansallisten TKI-rakenteiden painottuminen

Kanta-Häme ei ole mukana ekosysteemisopimuksissa. Tämä ei sulje aluetta pois kehityksestä, mutta se tekee näkyväksi riskin: ilman virallista asemaa se voi jäädä rahoitusohjelmien, vaikuttamisen ja yhteistyöverkostojen ulkopuolelle.

HAMKin vahva asema soveltavassa tutkimuksessa, bio- ja kiertotalousosaaminen ja kv - verkostot (kuten RUN-EU, JRC) tarjoavat keinon rakentaa vaikuttavuutta toisin: yhteistyön, konkretian ja kokeilualustojen kautta. Alueen on vahvistettava omaa TKI-politiikkaansa, jotta se kykenee osallistumaan kansallisiin ja EU-tason avauksiin omista vahvuuksistaan käsin.

Turvallisuusmurros ja kriisinkestävyys innovaatioiden agendalla

Geopolitiikan muutos on tuonut huoltovarmuuden, kaksoiskäyttöteknologiat ja resilienssin innovaatioiden ydinsanastoon. Tämä näkyy DEFINE-verkostossa, jonka tavoitteena on yhdistää puolustusalan, koulutuksen ja siviilisovellusten osaaminen uudenaikaiseksi kehitysympäristöksi. Turvallisuuteen liittyvillä innovaatioilla on nyt sekä kansallista tukea että EU-rahoitusmahdollisuuksia, joita kannattaa hyödyntää ennakoivasti.

7.3 Miten pelataan kansallista peliä omilla ehdoilla?

Kanta-Hämeen kehittämisen perustana on useita vahvuuksia, kuten:

- Turvallisuusinnovaatiot ja DEFINE-ekosysteemi.
- Bio- ja kiertotalous ja Frush, joka tarjoaa kokeilualustan ja yhteisön.
- HAMK ja kansainväliset tutkimusverkostot (mm. RUN-EU, JRC).

- Evon Tiedekansallispuiston mahdollisuudet.

Näistä voidaan rakentaa kokonaisuus, joka ei kilpaile suurimpien kehityskeskusten kanssa määrällä, vaan erottuu laadulla, ketteryydellä ja käytännönläheisellä ratkaisukeskeisyydellä.

Toimiminen kansallisella kentällä

Kanta-Hämeen kannattaa osallistua kansallisten ohjelmien verkostoihin, vaikka virallista asemaa ei olisi. Alueen erityisrooli on viestittävä päättäjille, rahoittajille ja kumppaneille vakuuttavasti. Käytännössä tämä tarkoittaa mm. osallistumista hankeconsortioihin, pilotointiympäristöjen tarjoamista, ja rahoitushakujen kytkemistä alueen profiiliin.

Puolustusvalmiuden vahvistamiseen suunnattava uusi EU- ja kansallinen rahoitus (mm. PREP, Uudistuva ja osaava Suomi) tarjoaa ajankohtaisen väylän, jossa Kanta-Häme voi hyödyntää DEFINE-verkostoa ja veturitallien konseptia.

Mahdollisuudet syntyvät verkostoista

HAMK voi olla sillanrakentaja. Se voi fasilitoida yhteiskehittämistä, tuoda mukaan eurooppalaisia kumppaneita ja tukea tutkimuslähtöistä kehittämistä. Yhteistyö Lahden ja Tampereen kaltaisten naapureiden kanssa tarjoaa mahdollisuuksia jakaa resursseja ja rakentaa yhteisiä osaamiskeskittymiä.

Kanta-Hämeen kannattaa siirtyä yksittäisten rahoitushakujen logiikasta kohti pitkäjänteistä strategista vaikuttamista, kuten rakentaa omia kehitysalustoja (esim. Veturitallit), profiloida alueen TKI-strategiaa kansallisten ja EU-ohjelmien mukaisesti ja kehittää omia kasvupolkuja.

7.4 Kokoaan suurempi Häme?

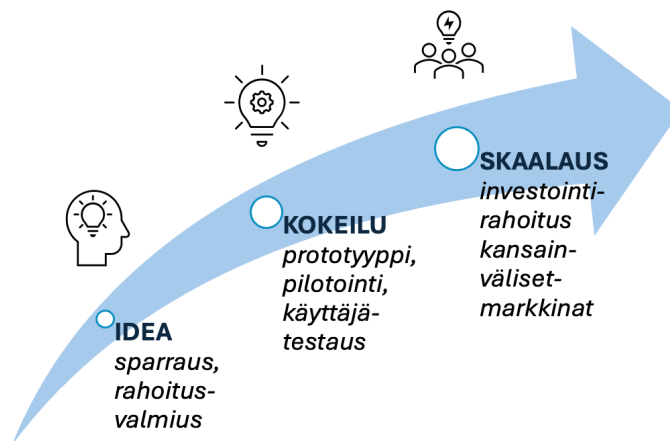
Kysymys ei ole vain siitä, kuuluuko alue viralliseen verkostoon. Kysymys on: voiko alue olla vaikuttava ilman statusta? Kanta-Häme vastaa teoillaan: kokoaan suurempi vaikuttavuus on mahdollista, kun ekosysteemi perustuu yhteistyöhön ja sisältöön.

Statuksen puute voi *antaa tilaa* nopeammalle päätöksenteolle, ketterämmälle kokeilulle ja omaehtoiselle profiloitumiselle. DEFINE ja Frush ovat esimerkkejä siitä, kuinka Kanta-Häme tekee vaikuttavaa työtä ilman muodollista asemaa.

Ilman kansallista statusta syntyy haasteita: alueen osaamista ei tunnisteta tai se jää sivuun rahoitushauissa ja rahoituspäätöksissä, ei päästä mukaan strategiseen valmisteluun tai verkostoihin, tai vaikuttavuus jää hajanaiseksi. Tarvitaan vaikuttamistyötä, profiiliin

kirkastamista ja systemaattista osallistumista verkostoihin.

Kanta-Häme on esimerkki alueesta, joka rakentaa näkyvyyden, vaikuttavuuden ja kasvun sisällön, ei statuksen kautta. Tämä vaatii kehitysalustoja, kunnianhimoisia kumppanuuksia, ja kykyä yhdistää paikallinen tekeminen kansallisiin ja EU-tason tavoitteisiin Kanta-Häme voi profiloitua kokoaan suuremmaksi vaikuttajaksi Suomessa ja Euroopassa.

III OSA – KANTA-HÄME

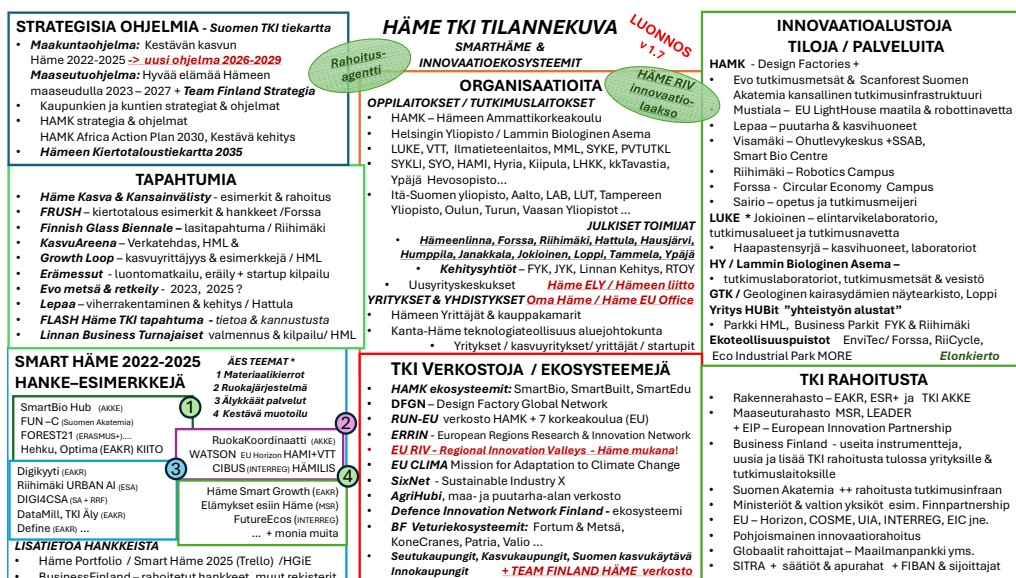
On mulle Suomi suloisin, vaan Häme siitä kallehin!

8 Kanta-Hämeen innovaatioympäristö

Innovaatioympäristön voima kumpuaa yrittäjien, yritysten ja kehittäjäorganisaatioiden toiminnasta. Tässä luvussa tarkastellaan esimerkkejä Kanta-Hämeen innovaatiotoiminnasta yritys- ja kehittämistasolla, sekä kuvataan niitä tukevia rakenteita ja verkostoja.

8.1 Hämeen TKI-tilannekuva – alueen innovaatiooperustan kartta

Hämeen TKI-tilannekuva kokoaa yhteen Kanta-Hämeen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan. Se kuvaa keskeiset toimijat, oppilaitokset, tutkimuslaitokset, yritykset ja kunnat, sekä niiden välisen verkoston. Tilannekuvassa hahmottuvat myös maakunnan innovaatioalustat, kuten Evon tutkimusmetsät, *Mustialan Lighthouse-maaila*, Riihimäen robotiikkakampus ja Forssan kiertotalousekosysteemi.

Tilannekuva osoittaa, että Kanta-Hämeessä on monipuolinen ja laaja TKI-infrastruktuuri, jota täydentävät kansalliset ja kansainväliset verkostot, kuten RUN-EU, Design Factory Global Network, Circular Economy -ekosysteemit ja EU:n Regional Innovation Valleys -kokonaisuus.

Tilannekuva tuo esiin haasteita: rahoituspuutteen hajanaisuuden, toimijoiden toisistaan irralliset kehityspolut sekä tarpeen vahvistaa yhteisiä rakenteita ja rahoituskyvykkyyttä.

Näistä lähtökohdista rakentuu Innovaatiolaakso Hämeen yhteinen kehitysalusta, joka hyödyntää alueen vahvuuksia ja ohjaa niitä kohti eurooppalaisia yhteistyömahdollisuuksia.

8.1.1 Biotalous – Hämeen nouseva TKI-teema

Biotalous TKI-toiminta keskittyy maatalouden, luonnonvarojen ja kiertotalouden rajapintoihin. Biotalous kehitysalustoja ovat mm. *Mustialan* tutkimus- ja opetustila, Evon metsä- ja luontoalustat, lukuisat yritysten pilotointiympäristöt sekä HAMKin bio- ja maaseutuyksikön laboratoriot. Projekteissa korostuvat kestävät tuotantotavat, biomassojen hyödyntäminen, kiertotalousprosessit ja luonnonvaralähtöiset liiketoimintamallit.

8.1.2 Ruoka ja maaseuturahasto – Kestävä ruokaekosysteemi

Ruoka- ja maaseutukehityksessä Hämeen vahvuuksia ovat lyhyet arvoketjut, älykäs maatalous, uudet tuotantomallit ja *kestävä ruokatalous*. Maaseuturahaston rahoitus tukee maatalojen digitalisaatiota, ilmasto- ja ympäristötoimia, ruokaketjun läpinäkyvyyttä ja uusia tuotekehityskokeiluja. HAMKin ja yritysten yhteistyössä kehitetään mm. dataohjattua maataloutta, regeneratiivisen viljelyn ratkaisuja ja uusia elintarvikeinnovaatioita. Ekosysteemi kytkeytyy tiiviisti biotalouteen ja kiertotalouden TKI-alustoihin.

8.1.3 Smart Services – Älypalvelujen kehitysalusta

Smart Services -kokonaisuudessa korostuu digitaalisten palvelujen pilotointi ja saavutettavuuden parantaminen. Yksi näkyvimmistä kokeiluista on *Digikyty*, uudenlainen palveluliikennemalli, joka yhdistää tekoälypohjaisen reitityksen, paikallisen julkisen liikenteen ja käyttäjälähtöisen palvelumuotoilun. Digikyty -alustalla testataan älyliikenteen ratkaisuja, palveluinnovaatioita ja kuntien välistä yhteistyötä. Se on esimerkki siitä, miten pienessä mittakaavassa voidaan pilotoida EU-tason älyliikennemalleja.

8.1.4 Smart & Sustainable Design

Smart & Sustainable Design -teemassa kehitetään ratkaisuja, joissa muotoilu, teknologia ja kestävyys yhdistyvät tuotteiksi ja palveluiksi. Erityisen vahva osa-alue on *puettu älykkyy*s (*wearable intelligence*), jossa Design Factory, HAMK ja yritykset tutkivat ja pilotoivat sensoreita, älymateriaaleja ja käyttäjäkeskeisiä ratkaisuja, esimerkiksi hyvinvointi-, liikunta- ja turvallisuussovelluksiin. Kokonaisuus linkittyy Kanta-Hämeen defence & dualuse -teemaan. Puettavaa älykkyyttä voidaan hyödyntää sekä siviili- että viranomaiskäytössä.

8.2 Kanta-Hämeen innovaatioympäristö: ruohonjuuritason esimerkkejä

Kanta-Hämeestä on runsaasti innovatiivisia yrityksiä ja hankkeita eri toimialoilta.

Seuraavassa on koottu esimerkkejä paikallisesta onnistumisesta, jotka osoittavat yrittäjien ja yritysten aktiivisuuden monilla sektoreilla, matkailusta elintarvikkeisiin, teknologiasta sosiaalisiin palveluihin.

Forssan seutu: Kiertotalous ja valmistavan teollisuuden uudistuminen

Forssan alueella on yli 150 vuoden teollinen perinne, joka on uudistunut vastaamaan nykypäivän trendejä. Alueella on kehitetty *Järkivihreä* -strategia painottamaan resurssiviisautta ja kestäväää kehitystä. Forssan *Envitech- ekoteollisuuspuisto* on yksi maailman edistyneimmistä teollisista kiertotalousekosysteemeistä.

- 2014 perustettu *Jospak Oy* (Forssa) on kehittänyt kuitupohjaisen elintarvikevuoaan, jossa on 85% vähemmän muovia kuin perinteisissä valmisruokarasioissa. Innovaatio voitti WorldStar 2019 -pakkauspalkinnon. Jospak on rakentanut Forssaan uuden tehtaan.
- *Foxa Oy* (Forssa) jatkaa Forssan 170-vuotista tekstiiliteollisuuden perinnettä, erikoistuen työ-, sotilas- ja ulkoiluvaatteiden kankaisiin. Yritys pyrkii pieneen ympäristökuormitukseen ja kehittää mm. ekologisia erikoiskankaita vaativaan käyttöön. Foxa osoittaa, että perinteinen valmistava teollisuus voi uudistua vastuullisesti ja menestyksekkäästi Kanta-Hämeessä.
- *DA-Group* (Forssa) on erikoistunut vaativaan elektroniikkaan ja teknologiaan, suunnitellen ja valmistaen ratkaisuja ”merenpohjasta aina avaruuteen asti”. DA-Group on kasvanut alansa merkittäväksi yritykseksi mm. avaruussovellusten ja puolustuselektroniikan parissa. Yritys edustaa korkeaa teknologiaosaamista ja osoittaa, että myös pienemmissä kaupungeissa syntyy globaalisti kilpailukykyisiä high-tech-innovaatioita.
- *C.P.E. Production* (Forssa). Kansainvälinen suojarustetoimittaja C.P.E. Production Oy on päättänyt avata tuotantolaitoksen Forssaan valmistamaan ballistisia suojalevyjä. Tämä tuo alueelle uuden toimialan ja hyödyntää paikallista teollisuusosaamista. Forssassa on jo entuudestaan lasi- ja materiaalitekniikan osaamista (esim. *Tambest Oy:n* erikoislasituotteet), joten yritysten sivuvirtojen ja yhteistyön kulttuuri tukee myös uudentyyppisiä investointeja.
- *LeikkiSet Oy* (Forssa). 2011 perustettu LeikkiSet suunnittelee ja valmistaa innovatiivisia leikkikenttä- ja ulkoliikuntavälineitä. Visio on olla markkinajohtaja Suomessa ja kansainvälinen edelläkävijä. LeikkiSet on tuonut markkinoille interaktiivisia leikkivälineitä ja hyödyntää kierrätysmateriaaleja tuotteissaan, mikä osoittaa luovuutta perinteisellä

toimialalla. LeikkiSet on menestynyt Kasvu Open -sparrausohjelmassa.

Forssan seudun muut yritykset, kuten maatilayritys *Karotia Oy*, yksi Suomen suurimpia porkkanantuottajia, ovat myös omaksuneet ennakkoluulottomia keinoja, esim. otsonointitekniikan hyödyntämisen tuotteiden puhdistuksessa. Kiertotalouden ja vastuullisuuden ajattelu on juurtunut laajasti alueen yrityksiin.

Riihimäen seutu: Robotiikkakaupunki ja uudet logistiikkaratkaisut

Riihimäki on robotiikan edelläkävijä. Kaupunki on Euroopan ainoa, jossa robotiikkaa opetetaan jokaisella kouluasteella varhaiskasvatuksesta lukioon. Lapsille kertyy peruskoulun aikana 250 tuntia robotiikkaopetusta, ja lisäksi vapaaehtoisina kursseina satoja tunteja lisää. Lapset kilpailevat robotiikassa MM-tasolla. Riihimäen *RoboRiksu*-hanke on herättänyt huomiota EU:ssa. Kaupunkiin rakennetaan *Robotiikkakampusta*, jossa yritykset, oppilaitokset ja julkinen sektori kehittävät yhdessä uusia tuotteita ja liiketoimintaa robotiikan ympärille.

Riihimäellä kukoistaa uudenlainen yrittäjyys. Logistiset innovaatiot täydentävät Riihimäen profiilia teknologian ja teollisuuden kaupunkina, onhan siellä perinteisesti toiminut myös mm. *Sako Oy*:n ase- ja tarkkuuslaitevalmistus, sekä *Gasumin* moderni biokaasulaitos muuttamassa kaupunkien biojätteitä energiaksi. NG Nordic Finlandin keksintö CO₂sta tuottama biohajoavamuovi on erinomainen esimerkki bio- ja kiertotalouden innovaatiosta, joka on edennyt vauhdilla ideasta pilotoinnin kautta demotuotantovaiheeseen. Riihimäen ennakkoluuloton asenne uusiin kaksoiskäyttöteknologioihin on synnyttänyt DEFINE -verkoston, josta muu Eurooppa hakee mallia.

NG Nordic Finland ja Riihimäki allekirjoittivat keväällä 2025 esisopimuksen 18 hehtaarin maa-alueiden hankinnasta²⁵. Sopimus liittyy yhtiön *Carbon2x*-ohjelmaan, jonka tavoitteena on ottaa talteen jätteenpoltosta syntyvät hiilidioksidipäästöt ja valmistaa niistä biohajoavaa PHA-muovia. Suunniteltu koelaitos Riihimäellä voi ottaa talteen 20 000 tonnia hiilidioksidia vuodessa. Kaupallisen mittakaavan laitos voisi käsitellä 100 000 tonnia vuodessa. NG Nordic tuo Kanta-Hämeeseen kansainväliseen skaalaan tähtäävää osaamista ja pilotointialustan, joka yhdistää kiertotalouden, materiaali teknologian, biohajoavien raaka-aineiden ja Fortum/NG-konsernin resurssit.

---

²⁵ <https://www.riihimaki.fi/tiedotteet/ng-nordicin-hanke-muovin-valmistamiseksi-hiilidioksidista-etenee-riihimaella-kohti-teollisen-mittakaavan-koelaitosta-esisopimus-maa-alueiden-hankinnasta-tehty-kaupungin-kanssa/>

Hämeenlinnan seutu: Palveluinnovaatioita ja elämystalouden onnistumisia

Hämeenlinnan alueella korostuvat palveluinnovaatiot ja elämystalous. Sekä julkisella että yksityisellä sektorilla on syntynyt ratkaisuja, jotka parantavat ihmisten arkea luovilla tavoilla:

Onnexi Oy – yhteisöllinen senioripalvelu voitti 2021 Linnan Business Turnajaiset -pääpalkinnon ideallaan *“Suomen paras ja välittävin mummo- ja pappakauppa”*. Onnexi välittää eläkeläisiä avuksi koteihin ja työpaikoille, tarjoten kiireisille perheille arjen apua ja senioreille mielekästä tekemistä. Innovaatio hyödyntää sekä digitaalista teknologiaa että yhteisöllisyyttä ratkaisten samanaikaisesti kaksi tarvetta: lapsiperheiden avuntarpeen ja ikäihmisten osallistumismahdollisuudet.

Hämeenlinnan seudulla on myös panostettu elämystalouteen ja matkailuinnovaatioihin. Alueen rikas kulttuuri ja luonto ovat alustoja uusille kokemuksille:

Iloranta Oy – *“Metsävillat”*. Matkailutila Iloranta kehitti luksustasoisien luontoelämyksen tuodakseen Kanta-Hämeen metsien rauhan myös vaativille matkailijoille. Metsävillat ovat korkeatasoisia erämökkejä luonnon keskellä. Ne yhdistävät ekologisuuden ja ylellisyyden. Iloranta voitti Linnan Business Turnajaisten matkailusarjan vuonna 2021. Tuomariston mukaan tuotteella on potentiaalia kv-markkinoilla. Innovaatio laajentaa perinteistä maaseutumatkailua kohti elämys- ja hyvinvointimatkailua, tarjoten jotain ainutlaatuista jopa globaalissa mittakaavassa (suomalainen metsä luksuskokemuksena).

Vuosittainen *Hämeen keskiaikafestivaali* on kasvanut yhdeksi Suomen suurimmista keskiaikatapahtumista. Tapahtumaa järjestävä yritys Hämeen Keskiaikatapahtumat Oy) on luonut ainutlaatuisen elämyksen, joka vetää matkailijoita Suomesta ja ulkomailta. Kanta-Hämeessä osataan myös elämystalouden innovointi, paikallishistorian, yhteisöllisyyden ja yrittäjyyden yhdistäminen uudentyyppiseksi matkailutuotteeksi.

Linnan Business Turnajaiset on innovatiivinen tapa sparrata paikallisia yritysideoita, ja sen myötä esiin on noussut useita lupaavia startupeja. Koulutussektorilla HAMK on tuonut alueelle tekoälylaboratoriohankkeen (TKI-Äly) yritysten käyttöön.

Kuntien rooli ja alueellisia eroja

Kanta-Hämeen innovaatioekosysteemin kehitys ei jakaudu tasaisesti. Forssa, Riihimäki ja Hämeenlinna nousevat esiin vetureina. Pienempien kuntien kehittämispanokset ja erityisosaaminen jäävät helposti varjoon. Kunnissa voi kuitenkin piillä ratkaisuja esimerkiksi

kestävään ruoantuotantoon, biotalouteen ja paikallisiin kiertotalousratkaisuihin liittyen.

Ypäjällä toimii Luonnonvarakeskuksen (LUKE) hevosalan tutkimus- ja kehitysyksikkö. Yksikkö yhdistää perinteisen hevososaamisen moderniin data- ja hyvinvointiteknologiaan, ja toimii yhteistyössä alueen yritysten ja oppilaitosten kanssa. *Janakkalassa* sijaitsee useita maatilayrittäjiä ja agroteknologian kehittäjiä, joiden toiminta on yhteydessä HAMK:in kestävän ruokajärjestelmän teemoihin. Pienempiä kuntia kannattaa tarkastella mahdollisuuksien näkökulmasta: niiden erityisosaaminen ja maa-alueet voivat tukea laajempaa maakunnallista innovaatiostrategiaa.

Yhteenveto

Kanta-Hämeen yrityksissä on aktiivista innovaatiotoimintaa. Yritykset uudistavat perinteisiä aloja (Forssan teollisuus, Hämeenlinnan palvelut) ja ottavat rohkeita askeleita uusille kentille (robotiikkaopetus Riihimäellä, startup-logistiikka, luksusluontomatkailu). Onnistumiset tarjoavat positiivisia yritystarinoita ja uskoa tulevaan. Kanta-Hämeen innovaatioympäristö muodostuu ruohonjuuritason ponnistuksista, verkostoista ja ekosysteemeistä, jotka yhdessä tekevät alueesta elinvoimaisen ja yllätyksellisenkin kasvualustan uudenlaiselle yrittäjyydelle.

8.3 Toimijat, klusterit, verkostot, ekosysteemit

Yritystoimintaa tukeva innovaatioympäristö muodostuu alueellisista ja valtakunnallisista toimijoista, verkostoista ja kehitysalustoista, jotka yhdessä rakentavat kasvun ja uudistumisen ekosysteemiä.

Alueelliset kehitystoimijat ja palveluorganisaatiot

Sisä-Suomen elinvoimakeskus

*Sisä-Suomen elinvoimakeskus*²⁶ on valtion aluehallinnon uudistuksen kautta muodostuva uusi monialainen viranomainen, joka aloittaa toimintansa 1.1.2026. Se palvelee Kanta-Hämeen sekä Pirkanmaan alueen asukkaita, yrityksiä ja organisaatioita.

Elinvoimakeskuksen tehtävät kattavat alueellisen elinvoiman ja kehityksen kannalta keskeisiä osa-alueita:

- Elinkeinojen ja yritystoiminnan edistäminen.
- Osaamisen ja työvoiman kehittäminen.

---

²⁶ <https://www.ely-keskus.fi/sisa-suomen-elinvoimakeskus>

- Maahanmuutto ja kotoutuminen.
- Maatalous ja maaseudun kehittäminen.
- Liikenne-, tie- ja infrastruktuuripalvelut.
- Alueidenkäyttö, maankäyttö sekä luonnon monimuotoisuus ja ympäristöasiat.

Elinvoimakeskus on merkittävä vahvistus alueellisen palvelun ja kehittämisen rakenteisiin. Toimipaikka Hämeenlinnassa varmistaa, että palvelut ja asiantuntemus ovat lähellä. Yhteistyö Pirkanmaan kanssa luo mahdollisuuksia laajempaan aluekehitykseen ja verkostoitumiseen, mikä voi hyödyttää mm. TKI-toimintaa ja yritysten kasvua.

Team Finland Häme

*Team Finland Häme*²⁷ on Kanta-Hämeen yrityksille ja innovaatiotoimijoille suunnattu asiantuntija- ja palveluverkosto. Se tukee yrityksiä kasvussa, kansainvälistymisessä ja kansainvälisillä markkinoilla, ja varmistaa, että toimijoilla on käytössään yhdenmukainen ja helposti saatavilla oleva palveluketju neuvonnasta rahoitukseen.

Verkoston toimijat ovat julkisia organisaatioita, oppilaitoksia sekä asiantuntijaverkostoja, jotka tarjoavat neuvonta-, rahoitus- ja kansainvälistymispalveluja. Palvelut kattavat yrityksen elinkaaren: alkavan yrityksen vienninedistämisestä kasvuyrityksen kansainvälistymiseen ja kv-kumppanuuksiin saakka.

Maakunnallinen koordinaattori vastaa Team Finland-verkoston toimintojen sovittamisesta Kanta-Hämeeseen ja on linkki valtakunnalliseen *Team Finland-verkostoon*, sekä ulkomaan verkostoihin. Verkosto järjestää yhdessä Kasva & Kansainvälisty & FLASH TKI tilaisuudet. Vuosi 2025 oli valittu Alankomaa – teemavuodeksi. Yhteistyötä on vahvistettu kehityshankkeiden avulla.

Yritysreaktori-yhteistyöverkosto

*Yritysreaktori*²⁸ yhdistää *TyöHäme- ja EHTA- alueita* ja on Kanta-Hämeen yrityspalveluiden toimintamalli. Se yhdistää yrityksiä, asiantuntijapalveluita ja kehittämistoimijoita yhden luukun periaatteella.

Yritysreaktori tarjoaa yrityksille yhteys neuvontaan ja palveluihin: yritys ottaa yhteyttä verkoston toimijaan, ja 24 tunnin sisällä selviää, kuka auttaa eteenpäin. Palvelut kattavat mm. rahoituksen kartoittamisen, työvoiman löytämisen, muutostilanteiden hallinnan ja toimitilojen etsimisen. Verkoston jäseninä ovat elinkeinoyhtiöt, yritys- ja elinkeinopalvelut, oppilaitokset,

²⁷ <https://www.ely-keskus.fi/-/team-finland-verkoston-palvelut-h%C3%A4me->

²⁸ <https://www.tyohame.fi/yrittajalle/yritysreaktori-yhteistyoverkosto/>

yrityksiä tukevat järjestöt ja julkiset asiantuntijatahot. Mukana ovat mm. Linnan kehitys oy, Forssan Yrityskehitys Oy, Riihimäen Tilat ja Kehitys Oy, HAMK ja Hämeen ELY-keskus.

Forssan Yrityskehitys Oy (FYK). vastaa Forssan seudun elinkeino- ja innovaatiopalveluista. Osallistuu aktiivisesti mm. kiertotalouden ja biotalouden kehittämishankkeisiin.

Riihimäen Tilat ja Kehitys (RT Oy) on Riihimäen kaupungin kehitysyhtiö ja se muun muassa toteuttaa veturitallien kehittämishanketta puolustusteknologian innovaatiokeskittymäksi, yhdistäen yrityksiä, oppilaitoksia ja Puolustusvoimia.

HAMK (Hämeen ammattikorkeakoulu) on Kanta-Hämeen tärkein tutkimus- ja koulutusorganisaatio, jolla on keskeinen rooli TKI-toiminnassa. HAMK:lla on kampukset Evolla Hämeenlinnassa, Forssassa, Lepaalla Hattulassa, Mustialassa Tammelassa, Sairiossa ja Visamäessä Hämeenlinnassa, Riihimäellä ja Valkeakoskella.

Luonnonvarakeskus (LUKE) tuottaa tietoa uusiutuvien luonnonvarojen kestävästä käytöstä, ruoantuotannosta, metsätaloudesta, ilmastoratkaisuista sekä maaseudun elinvoimasta. Kanta-Hämeessä LUKElla on merkittävä rooli maa- ja metsätalouteen, kiertotalouteen ja ruokajärjestelmiin liittyvissä kehityshankkeissa. LUKElla on toimitilat Jokioisilla ja Lopella.

Geologisella Tutkimuskeskuksella GTK:lla on ainutlaatuinen sydänkaira-arkisto Lopella, jossa on taltioituna maaperänäytteitä koko Suomesta.

Verkostot ja ekosysteemit

Smart Bio Get Together – Biopohjaisten ratkaisujen verkostoitumistilaisuus

HAMKin ja Hämeenlinnan BeFINE (Biotechnology and Food Innovation Network)-verkoston tavoitteena on vahvistaa Kanta-Hämeen biopohjaisia ratkaisuja, huoltovarmuutta ja yritysysteistyötä. Verkosto yhdistää paikalliset yritykset, tutkimus- ja kehittäjäorganisaatiot sekä eurooppalaisen RUN-EU-verkoston yhteistyöhön.

Frush (Forssa) on kansallisesti tunnettu kokeilu- ja verkostoitumisalusta. Se tuo yhteen startupit, yritykset, opiskelijat ja asiantuntijat keskustelemaan ja kehittämään kiertotalousratkaisuja. Frush on myös porttina kv-verkostoihin ja EU:n rahoitusohjelmiin. Tapahtuman vaikuttavuus on tehnyt siitä osan Kanta-Hämeen innovaatiokalenteria.

DEFINE (Riihimäki, Forssa ja Hämeenlinna). Puolustus- ja turvallisuusteknologioihin erikoistunut verkosto, jossa mukana mm. yrityksiä, HAMK ja kansainvälisiä kumppaneita. Se

kehittää mm. kaksoiskäyttösovelluksia ja yrityskiihdyttämöä.

*Team Finland*²⁹ on valtion koordinoima yhteistyöverkosto, joka edistää yritysten kansainvälistymistä, tukee kasvua ja vahvistaa Suomen vetovoimaa liiketoimintaympäristönä. Verkosto kokoaa yhteen julkisen sektorin keskeiset toimijat ja palvelut, jotka auttavat yrityksiä kehittämään liiketoimintaa kotimaassa ja ulkomailla.

*SixNet verkosto*³⁰ - on laaja, kansallinen innovaatio- ja verkostohanke Suomessa, joka keskittyy valmistavan teollisuuden uudistamiseen ja kestäväen kasvun edistämiseen.

Hämeen Innovaatiolaakso (Regional Innovation Valley) yhdistää alueen toimijoita älykkään erikoistumisen teemoihin: mm. bio- ja kiertotalous, kaksoiskäyttöteknologiat ja startup toiminnan aktivoiminen.

8.4 Kehitysalustat, matchmaking ja tilat

- *Veturitalit*. Rakenteilla oleva fyysinen innovaatiokeskittymä teknologiayrityksille ja oppilaitoksille. Oppimisympäristö, yrityshautomo ja demonstraatioalusta.
- *HAMK Design Factory*. Kehitysympäristö, jossa opiskelijat, opettajat ja yritykset kehittävät konsepteja ja tuotteita. Osa kansainvälistä Design Factory -verkostoa.
- *PARKKI Business Park* on yritystoiminnan ja kehittämisen keskus Hämeenlinnassa. Se on matalan kynnyksen alusta yrityksille, startupeille, opiskelijoille ja kehittäjille tarjoten tukea mm. liiketoiminnan kehittämiseen, rahoitukseen, digitalisaatioon ja kansainvälistymiseen.
- *Hämeenlinna Startup Meetup (Hampton Bay)* kohtaamisalusta tukee yritysten kehittämistä paikallisesti ja kansainvälisesti. Tämä tärkeä osa maakunnan ekosysteemiä madaltaa kynnystä yrittäjyydelle ja business-verkostoihin, yhdistää ruohonjuuritason toimijat ja kokeneemmat toimijat (sijoittajat, mentorit), ja tarjoaa näkyvyyttä ja toimintamahdollisuuksia paikallisesti, sekä kytkennän kansallisiin tai kv-verkostoihin.
- *Häme Climate Watch* on ilmastotyökalu, joka edistää alueen hiilineutraaliutta. Se kokoaa kuntien, yritysten, oppilaitosten ja muiden toimijoiden ilmasto- ja resurssitehokkuustoimia, mahdollistaen seurannan ja vaikuttavuuden arvioinnin. Palvelussa on seurattavana yli 700 toimenpidettä. Sen käyttöä koordinoi Hämeen liitto yhdessä HAMK:n kanssa. Se on aktivoinut myös nuoria!

Kansainväliset kytkennät

- *RUN-EU*. HAMKin kautta osana eurooppalaista korkeakouluverkostoa, joka tarjoaa

---

²⁹ <https://www.team-finland.fi/>

³⁰ <https://www.six.fi/>

yhteisiä TKI-projekteja ja opiskelijaliikkuvuutta.

- *JRC*: Kanta-Häme osallistuu valmennukseen kiertotalouden teemalla *Achieving Circularity*, joka tukee alueellisen innovaatioekosysteemin kapasiteetin rakentamista.
- *Interreg-, Horisontti- ja Erasmus+ -ohjelmat*: Alueen organisaatiot ovat mukana useissa EU-rahoitteisissa kehityshankkeissa.

8.5 Koulutus ja yrittäjyyskasvatus – innovaatiotoiminnan juuret

Koulutusjärjestelmä on yksi Kanta-Hämeen innovaatiotoiminnan peruspilareista. Alueella toimii useita oppilaitoksia, joilla on rooli uusien ideoiden ja osaajien synnyttämisessä sekä yrittäjyysvalmiuksien vahvistamisessa.

HAMK on aktiivinen innovaatiotoimija ja kansainvälisen yhteistyön rakentaja, mm. RUN-EU-verkoston kautta. Toisen asteen oppilaitokset, kuten *Koulutuskuntayhtymä Tavastia* ja *Forssan ammatti-instituutti*, tuottavat työelämälähtöistä osaamista, joka kytkeytyy alueen kehittämisteemoihin, kuten kiertotalouteen, hyvinvointiin ja robotiikkaan.

HAMK Design Factory kokoaa yhteen opiskelijat, opettajat ja yritykset innovaatioiden kehittämiseen. Toisen asteen oppilaitoksissa yrittäjyyskasvatus on osa opetussuunnitelmaa. Oppimisympäristöjä kehitetään yhä vahvemmin työelämälähtöisesti.

Yrittäjyyskasvatus alkaa varhain. Alueella on kehitetty hyviä käytäntöjä, joissa koulutus ja elinkeinoelämä kohtaavat. Riihimäen robotiikkaopetus on esimerkki siitä, miten teknologinen osaaminen voidaan rakentaa koulutuspolun varrelle jo varhaiskasvatuksesta alkaen. Linnan Business Turnajaiset ja FLASH-tapahtumat ovat vahvistaneet opiskelijoiden, yritysten ja asiantuntijoiden yhteistyötä konkreettisissa kehityshankkeissa.

Koulutuksen roolia tulisi jatkossa edelleen vahvistaa kehittämällä oppilaitospohjaisia innovaatioalustoja, lisäämällä opiskelijayrittäjyyden tukirakenteita ja varmistamalla, että koulutus linkittyy alueen strategiaan painopisteisiin. Tämä tukee osaamisen jatkuvuutta, työvoiman saatavuutta ja uusien liiketoimintamallien syntyä Kanta-Hämeessä.

9 Ilmiöt

Kanta-Hämeen innovaatioympäristö on käytännönläheinen. Siinä missä monet alueet nojaavat virallisiin ohjelmiin ja suurhankkeisiin, Hämeessä kehitystyö syntyy usein alhaalta ylöspäin yritysten, oppilaitosten ja yhteisöjen omista aloitteista.

Innovaatiotoimintaa luonnehtii jatkuvuus, kokeilullisuus ja yhteisöllisyys. Tapahtumat, kehittämisalustat ja verkostot muodostavat ekosysteemin, jossa ideat jalostuvat tuotteiksi, palveluiksi ja yhteistyöksi. Moni toimija tekee työtään ilman julkisuutta, mutta tulokset näkyvät: uudet yritykset, rahoitetut hankkeet ja kv-yhteydet kasvavat vuosi vuodelta.

Tämä luku kokoaa yhteen Kanta-Hämeen keskeiset toistuvat innovaatiotoiminnan ilmiöt, esimerkit ja alustat, sekä hahmottaa tulevaisuuden suuntaa.

9.1 Toistuvat innovaatiotoiminnan ilmiöt Kanta-Hämeessä

Kanta-Hämeen innovaatioekosysteemi rakentuu pitkälti paikallisista aloitteista ja toistuvista kehittämistoimista. Tässä luvussa esitellään esimerkkejä Kanta-Hämeen innovaatiotoiminnan ilmiöistä, jotka muodostavat pohjaa alueen tulevaisuudelle.

Ilmiö / Tapahtuma	Teema	Tavoite ja vaikutusalue	Toistuvuus / Ajankohta
Frush	Kiertotalous ja startup-yhteistyö	Verkostoituminen, pilotointi, kansainvälistyminen	Kevät
Rahoitusagentti	Rahoitusosaaminen, hankekehitys	Tunnistaa rahoituskelpoisia ideoita, sparraa hankkeiden valmistelua ja yhdistää toimijoita kansallisiin ja EU-rahoituskanaviin. TKI yritysportfolio.	Jatkuva
Linnan Business Turnajaiset	Yritysideat ja liiketoiminnan kehittäminen	Innovatiivisten liikeideoiden testaus ja näkyvyyden lisääminen	Vuosittain
DEFINE-verkosto	Turvallisuus, kaksoiskäyttö-tekniologiat	Ekosysteemin ja, testausympäristöjen kehittäminen ja yritysten verkottaminen	Käynnissä
Kulttuuripankki	Luovat alat, digitaalinen alustatalous	Työllisyys ja palvelumuotoilu, yksinyrittäjien tukeminen	Pilotointi-vaiheessa
Kasvuareena	Yrityskehitys, sijoittajasuhteet	Yritysten esittäytyminen, sijoittajien ja kehittäjien kohtaaminen	
Erämessut	Luonto, retkeily, paikalliset tuotteet	Paikallisen osaamisen esille tuonti ja maaseutuyrittäjyyden kehittäminen	Kesä
FLASH	Tuotekehitys ja yritysinnovaatio	Konkreettisten ratkaisujen ja yritysten kehittämisen esiin tuominen	Syksy
Hämeenlinna Startup Meetup	Startup-ekosysteemi, verkostoituminen	Yrittäjien, sijoittajien ja opiskelijoiden kohtaamispaikka	3–4 kertaa vuodessa
EVO Johtajatulet	Johtajuus, yhteisöllisyys, kestävä kehitys	Johtajuuden ja yhteistyön kehittäminen luonnon keskellä	Joka toinen vuosi

Rahoitusagentti

Rahoitusagenttitoiminta tunnistaa rahoituskelpoisia ideoita, etsii TKI -toiminnasta kiinnostuneita hämäläisiä yrityksiä, sparraa hankkeiden valmistelua ja yhdistää oikeat toimijat kansallisiin ja EU-rahoitusinstrumentteihin. Agentti on tiedonvälittäjä ja verkostojen rakentaja, auttaen yrityksiä, kuntia ja tutkimusorganisaatioita siirtymään yksittäisistä rahoitushauista kohti strategista projektikehitystä.

Linnan Business Turnajaiset – Yritysideakilpailu ja valmennusohjelma

Linnan Business Turnajaiset on kilpailullinen ympäristö uusille liikeideoille. Tapahtuma tuo yhteen yrityksiä, rahoittajia ja asiantuntijoita arvioimaan ja tukemaan liiketoimintakonsepteja. Turnajaiset innostavat yrittäjiä ja mahdollistavat uusien ratkaisujen esilletuonnin ja kehittämisen. Brändi ja näkyvyys tukevat koko maakunnan yrittäjyysilmapiiriä. Tapahtumaa edeltää aktiivinen valmennusjakso, josta parhaat valitaan kilpailemaan yleisön edessä.

FLASH – Tuote- ja palvelukehityksen salamat Kanta-Hämeessä

FLASH on Team Finland Häme verkoston järjestämä tapahtuma, joka keskittyy tuote- ja palvelukehityksen konkreettisiin ratkaisuihin ja yritysten innovaatiotoiminnan vahvistamiseen. Se tuo yhteen yrityksiä, kehittäjiä ja sidosryhmiä tuomaan esiin kehityspolkuja ideasta markkinoille. Mukana ovat olleet esimerkiksi HAMK, Linnan Kehitys, Forssan Yrityskehitys, RTOY, Häme ELY ja Hämeen liitto.

Kulttuuripankki – Luovan talouden uusi malli

Kulttuuripankki kokoaa yhteen luovia toimijoita ja tarjoaa näkyvyyttä sekä työkaluja palvelujen tuotteistamiseen. Pilotti on osa kansallista kehittämistä, jossa Kanta-Häme toimii kokeilualueena. Alusta tukee erityisesti yksinyrittäjiä ja kulttuurialan itsensätyöllistäjiä. Kehittämistä rahoitetaan EU:n elpymis- ja palautumistukivälineestä (*Recovery and Resilience Facility, RRF*) osana Next Generation EU -ohjelmaa.

9.2 EVO – luontokasvatuksen lippulaiva ja johtajuuden kohtaamispaikka

Evon alue on monikerroksinen kehitysalusta, jossa yhdistyvät luonnon monimuotoisuus, oppiminen, johtajuus, matkailu ja kansallinen strateginen kehittäminen. Evo tarjoaa poikkeuksellisen ympäristön alueelliseen ja kansalliseen innovaatiotoimintaan, paitsi fyysisenä paikkana myös yhteiskehittämisen alustana.

9.2.1 Evo on timantti – Tiedekansallispuiston mahdollisuus

Evo on kehittymässä kansalliseksi ja kansainväliseksi innovaation ja tutkimuksen solmukohdaksi. Syksyllä 2025 Hämeenlinnan kaupunginvaltuusto päätti, että *Evon tiedekansallispuiston* perustamista lähdetään aktiivisesti edistämään.

Evon tutkimusinfrastruktuuri vahvistaa Hämeen EU:n Mission *Adaptation to Climate Change* -kokonaisuutta. Alueella toimii tutkimusorganisaatioita, kuten HAMK, HAMI, Hels. yliopiston Lammin biologinen asema, LUKE, Turun yliopisto, Maanmittauslaitos ja Itä-Suomen yliopisto.

Evolla on yli 150 testialuetta, joissa tutkitaan mm. ilmastonmuutokseen sopeutumista, biodiversiteettiä, metsänhoitomenetelmiä, hiilinieluja ja virkistyskäyttöä. Tiedonkeruu perustuu mm. satelliittipaikannukseen, laserkeilaukseen ja mikrotiheyden mittaamiseen SCANFOREST-infrastruktuurin kautta, jota kehitetään Suomen Akatemian rahoituksella.

Luonto- ja tiedepuisto tarjoaa puitteet jo nyt koulutuksen, tutkimuksen ja yleisön yhteiselle oppimiselle, kestävän matkailun kehittämiseksi, digitaalisten luontopalvelujen ja oppimissovellusten pilotoinneille ja luonnonvarojen käytön ja säilyttämisen yhteensovittamiselle. Tavoitteena on rakentaa kansallinen ja kansainvälinen esimerkkikohde, joka yhdistää biodiversiteettiosaamisen, ympäristökasvatuksen ja uudenlaisen kokemuksellisen oppimisen. Tiedekansallispuisto status vahvistaisi tätä kehitystä.

9.2.2 Johtajatulet – Uuden johtajuuden ja yhteistyön sytyttäjä

Evon *Johtajatulet* on valtakunnallinen tapahtuma, jossa sadat johtajat, kasvattajat, kehittäjät ja päättäjät kokoontuvat yhteisen arvopohjan, oppimisen ja kohtaamisen äärelle. Se näyttää, miten metsä toimii alustana johtajuuden kehittämiseksi ja dialogille. Tapahtuma rakentaa vahvaa johtajuusidentiteettiä yhteiskunnan eri sektoreille, luottamukseen perustuvaa verkostoitumista ja kansallista näkyvyyttä Evon alueelle.

9.3 Tulevaisuus

Kanta-Hämeellä on edellytykset toimia kansallisena ja kansainvälisenä kokeilu- ja prototyyppialueena, jossa uudet teknologiat, toimintamallit ja ekosysteemit testataan käytännössä. Roolin ottaminen edellyttää uudistumista, jossa tunnistetaan rehellisesti nykytilan haasteet ja niihin sisältyvät mahdollisuudet.

Haasteita

- Kanta-Hämeen innovaatiotoiminnassa on paljon piilevää potentiaalia, mutta sitä ei hyödynnetä täysimääräisesti. Tieto, kokemukset ja opit jäävät helposti organisaatioiden sisälle. Yhteinen avoin tietopohja puuttuu.
- Alueella on useita toimijoita, yrityksiä, kuntia, oppilaitoksia, kehittäjäorganisaatioita, mutta niiden roolit ja yhteistyön muodot eivät aina selkeitä. Tämä aiheuttaa päällekkäisyyksiä tai epäjatkuvuutta.
- Toimijoiden väliltä puuttuu aktiivinen vuorovaikutus ja tiedonvaihto. Monesti ei tiedetä, mitä muut kehittäjät tekevät ja mikä on ajankohtaista.
- Pandemian jälkeen etätyö on vahvistunut pysyväksi käytännöksi, mikä on lisännyt

tehokkuutta mutta vähentänyt ideoita ja toimintaa tuottavia kohtaamisia.

- Maakunnasta puuttuu jaettu visio siitä, mihin suuntaan innovaatiotoimintaa halutaan kehittää. Tämä voi johtaa hajanaisuuteen ja tehottomaan resurssien käyttöön.

Mahdollisuuksia

- Kanta-Häme voi nousta edelläkävijäksi avoimuudessa; tiedon jakamisessa, yhteiskehittämisessä ja läpinäkyvässä vaikuttavuudessa. Tekoälypohjaiset työkalut voivat auttaa luomaan parempaa tilannekuvaa yritysten onnistumisista ja haasteista.
- HAMK voisi selvittää, miten avoimen tiedon ja julkisten datasettien jakaminen edistää innovaatioita, yritysyhteistyötä ja kehittäjien välistä luottamusta.
- Kanta-Häme voi ottaa käyttöön alueellisia kannustimia, kuten *Vuoden innovaatio* -tunnustuksia tai avoimuutta ja vaikuttavuutta mittaavia palkintoja, jotka kannustavat toimijoita jakamaan osaamistaan ja toimimaan yhteisen hyvän eteen.
- Pienetkin kokeilut voivat johtaa suuriin vaikutuksiin, jos ne tehdään näkyviksi ja niistä opitaan. Jatkossa olisi mahdollista rakentaa alueellinen tietokanta, jossa innovaatiot, pilotit ja testaukset dokumentoidaan ja avataan myös muiden hyödynnettäväksi.

Tulevaisuuden painopisteitä

Kanta-Häme voi kehittää mallia, jossa alueen yritykset, tutkimuslaitokset ja kunnat jakavat *avointa tietoa* kehityshankkeista ja tuloksista. Tietoa jaettaisiin vapaaehtoisesti, ja sitä analysoitaisiin yhteiseksi hyödyksi, tukien päätöksentekoa ja uusien projektien syntyä.

Lopen kansainvälisesti kiinnostava GTK:n *sydänkaira-arkisto* tarjoaa mahdollisuuden rakentaa ympärilleen laajemman ympäristö- ja datatutkimuksen kehitysalustan, joka yhdistää geotieteet, ilmastomallinnuksen ja kiertotalouden. Keskittymä vahvistaisi Hämeen profiilia kestävä kehityksen kokeilualueena.

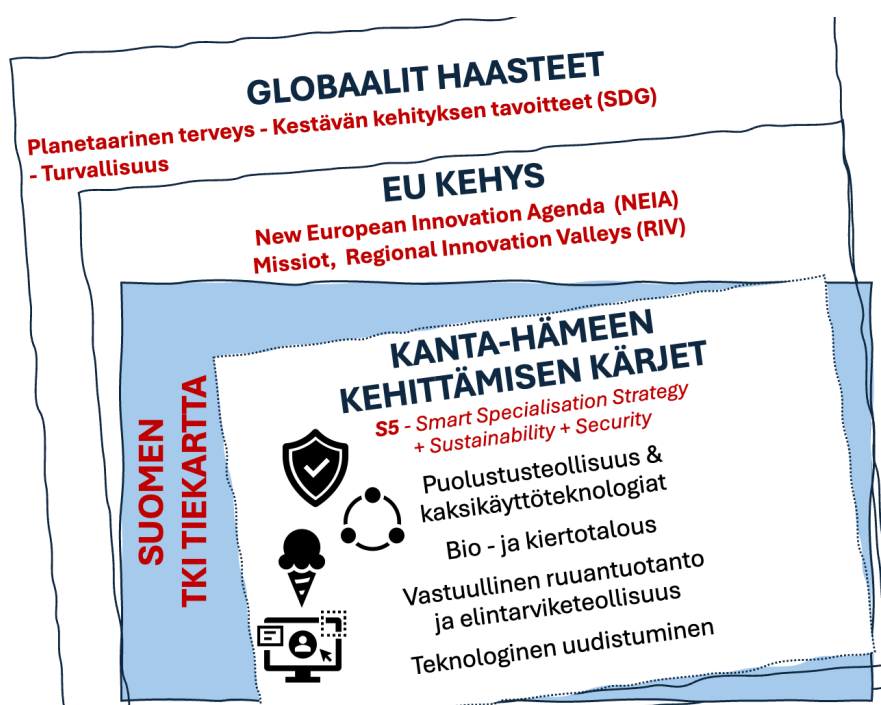
Evoa voidaan kehittää bio- ja kiertotalouden testialustaksi, jossa yhdistyvät HAMKin tutkimus, yrityspilotit ja oppimisympäristöjen kokeilut (esim. AR/VR-luontokokemukset, hiilensidonnan mittaus). Evo voisi toimia kansallisena NEB -tyyppisenä *Living Labina*, jossa yhdistyy tiede, estetiikka ja kestävyys.

Kanta-Hämeen kannattaa kehittää kumppanuutta Pirkanmaan, Uudenmaan, Päijät-Hämeen ja Varsinais-Suomen kanssa. Näin syntyisi Etelä-Suomen innovaatioakseli, joka voi hakea yhteisiä EU-hankkeita ja jakaa TKI-infrastruktuureja. Puolustus- ja turvallisuusteknologioissa Riihimäki on jo keskeinen solmukohta kansallisten ekosysteemien verkostossa.

Kehittämisen arvioinnin tulee siirtyä määrästä kohti vaikuttavuuden mittaamista: kuinka paljon toiminta synnyttää uusia yrityksiä, työpaikkoja, rahoitusta ja verkostoja. Kanta-Häme voi ottaa mallia mm. Innokaupunkien vaikuttavuusmalleista ja testata niitä alueellisesti.

Menestyksen avaimia ovat avoimuus, yhteiskehittäminen ja rohkeus kokeilla. Alue voi rakentaa mallin, jossa innovaatioiden synty ja soveltaminen tapahtuvat samassa ekosysteemissä, yritysten, koulutuksen ja yhteisöjen arjessa.

10 Kanta-Hämeen innovaatiokärjet

Alueella on aktiivisuutta, paikallista luovuutta ja esimerkkejä onnistuneista kokeiluista, mutta kokonaiskuva on hajanainen. Jotta maakunta voi lunastaa paikkansa kansallisessa ja eurooppalaisessa TKI-kentässä, tarvitaan strateginen askel eteenpäin: painopisteiden kirkastamista, roolien selkeyttämistä ja vaikuttavuuteen tähtäävää kehityspolkua.

Tämän luvun lähtökohtana on tunnistaa maakunnan lähtökohdista nousevat *strategiset kärjet*, jotka rakentuvat aiempien onnistumisten, kehittämissympäristöjen ja verkostojen varaan. Tavoitteena ei ole luoda päälle liimattua strategiaa, vaan tunnistaa alueen aito potentiaali ja siihen parhaiten soveltuvat innovaatiotyyppit, oli kyse sitten teknologian, kestävän kehityksen, luontoperustaisuuden tai palveluinnovaatioiden edistämisestä.

Kanta-Hämeen mahdollisuus ei ole yksittäisissä toimenpiteissä vaan siinä, kuinka ne

kytketään vaikuttavaksi ja näkyväksi kokonaisuudeksi. Strategiset kärjet ovat se reitti, jolla alue voi siirtyä kehittämisestä vaikuttavuuteen.

10.1 Alueelliset painopisteet 2025–2029

Kanta-Hämeen innovaatiotoiminta nojaa maakunnan yhteisesti määrittelemiin strategiaan painopisteisiin. Nämä kiteytettiin marraskuussa 2025 maakuntavaltuuston hyväksymässä *Kun toimeen tartutaan* -maakuntaohjelmassa 2026–2029 älykkään erikoistumisen kärjissä:³¹

- Puolustusteollisuus ja kaksikäyttöteknologiat
- Bio- ja kiertotalous
- Vastuullinen ruoantuotanto ja elintarviketeollisuus
- Teknologinen uudistuminen

10.2 Hämeen liitto - yhteistyön kiihdyttämö

Hämeen liiton rooli maakunnan innovaatiotoiminnassa on murroksessa.

Kehittäjäorganisaatiosta on tulossa *yhteistyön kiihdyttämö*. Rooli tarkoittaa uutta toimintakulttuuria, rohkeampaa kokeilua ja vahvaa verkottumista kansallisiin ja kansainvälisiin toimijoihin:

- *Avoimesti*: Tiedon jakaminen ja dialogin fasilitointi
- *Yhteisöllisesti*: Verkostojen rakentaja, ei vain rahoittaja
- *Ketteryydellä*: Valmius tarttua mahdollisuuksiin nopeasti
- *Oppien muilta alueilta*: Benchmarkit esim. puolustusteollisuuden kehityksestä (Västernorrland, Ruotsi) ja kiertotaloudesta (Friesland, Hollanti)

Kuntien sparrauksesta yrityskumppanuuksien mahdollistajaksi

Hämeen Liiton rooli aluekehittäjänä on muuttunut. Kuntien sparraamisen ohella liitto on alkanut toimia aktiivisena mahdollistajana, joka rakentaa uusia yhteistyömalleja, tukee yritysten ja julkisten toimijoiden kohtaamista sekä vahvistaa innovaatioympäristöjä. Muutos näkyy erityisesti siinä, miten liitto tukee ekosysteemien kehittämistä.

Hämeen liiton toimintatapaa voi jäsentää *Demingin syklillä (Plan–Do–Check–Act)*:

- *Plan*: Tunnistetaan alueen vahvuudet ja mahdollisuudet toimijoiden arjesta.
- *Do*: Tuetaan pilottien käynnistymistä ja verkostoja. Kehittämishankkeiden rahoitus.
- *Check*: Arvioidaan vaikuttavuutta tiedolla ja palautteella.

---

³¹ <https://hameenliitto.fi/maakuntaohjelma-26-29/>

- *Act*: Skarpataan strategioita ja nostetaan onnistumisia laajemmaksi toimintamalliksi.

Toimijoiden mukaanoton helpottaminen

Aluekehittämisen onnistuminen edellyttää, että yritykset, kunnat, oppilaitokset ja yhteisöt voivat osallistua kehitystyöhön vaivattomasti. Usein hyvät ideat ja potentiaaliset yhteistyöt jäävät hyödyntämättä, koska toimijoilla ei ole selkeää näkyvyyttä siitä, miten osallistua, mihin olla yhteydessä tai millaisia mahdollisuuksia on tarjolla.

Osallistumisen helppous on keskeinen kehitystavoite: kynnysten madaltaminen, polkujen selkiyttäminen ja kehittämiseen tarvittavan tuen kokoaminen yhteen.

Osallistumista voidaan vahvistaa esimerkiksi:

- *Alustoilla*, jotka tarjoavat väyliä kehitysideoille, sparraukseen ja yhteistyöhön.
- *Selkeillä kehitys- ja rahoituspoluilla*, jotka auttavat toimijoita hahmottamaan, mistä aloittaa ja miten edetä ideasta pilotiksi ja investoinniksi. – Team Finland Häme & Yritysreaktori -verkostojen ketterä yhteistoiminta.
- *Kanta-Häme Toolkitillä*, joka kokoaa yhteen alueen kehittämisen tavat, palvelut, rahoitusmahdollisuudet ja kontaktipisteet.

Kanta-Hämeellä on useita todennettuja vahvuuksia: teknologiset osaamiset, bio- ja kiertotalouden ekosysteemit, oppilaitosten laatu ja sijainti kasvukolmiossa. Näistä pitää:

- *Viestiä selkeästi ja toistuvasti* esim. visuaalisen alueprofiilin avulla.
- *Rohkaistua profiloitumaan*, ei olla ainoastaan yksi muiden joukossa.
- *Nostaa esiin onnistumisia*: tapahtumat, innovaatiot, palkinnot, startup-menestykset.

Uudet aktivointikeinot ja rahoitusmallit

Strategiateemat ohjaavat rahoitusta, mutta Hämeen liiton tehtävä on tuoda yhteen:

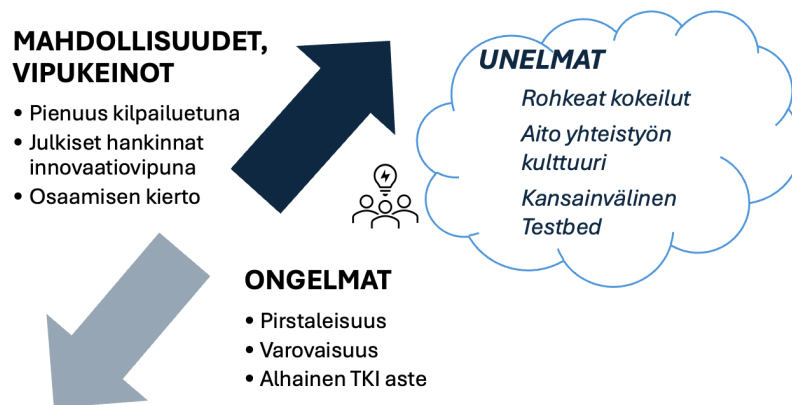
- *Julkinen rahoitus*: Business Finlandin co-innovation, partner funding, EAKR+, jne.
- *Yksityinen pääoma*: enkelisijoittajat, yrityskumppanuudet.
- *Rahoitusinnovaatiot*: esim. *ideasta yritykseksi* -polku, mikrorahoitusmallit.
- *Esimerkit muualta*: ROBIN-malli Ruotsissa auttaa yrityksiä liittymään puolustusklustereihin. Vastaava malli voisi toimia Riihimäellä DEFINE-verkostossa.

Kanta-Häme voi olla pieni mutta merkityksellinen, ketterä ja eteenpäin katsova innovaatiotoiminnan esimerkki, joka toimii kokoaan suurempana kehitysalustana.

IV OSA – TIENVIITTOJA JA TOIMINTAMALLEJA

11 Mitä alueen kehittäjät ajattelevat?

Marraskuussa 2025 toteutettiin Howspace -alustalla kysely, jossa selvitettiin kehittäjien ajatuksia ongelmista, mahdollisuuksista ja unelmista, sekä näihin liittyviä kehitysehdotuksia. Kyselyyn vastasi n. 30 henkeä.

11.1 Ongelmat

Keskustelu piirtää kuvan maakunnasta, jossa on potentiaalia ja tahtotilaa, mutta jonka innovaatiotoimintaa jarruttavat pirstaleisuus, varovaisuus, kiinnostuksen puute, alhainen sitoutuminen ja resurssien tehoton kohdentuminen.

1. Yhteistyön pirstaleisuus on hallitsevin teema. Toimintakenttä koetaan hajanaiseksi.

- *Siiloutuminen:* Toimijat pysyvät omissa kuvioissaan, eikä muiden toimintaa tunneta riittävästi. Yhteistyö jää usein kilpailuasetelman varjoon.
- *Alueellinen hajaannus:* Kanta-Häme on pieni, mutta jakautunut seutukuntiin, joiden välinen yhteistyö on sirpaleista.
- *Vuorovaikutuksen puute:* Yhteinen, pitkäjänteinen suunta puuttuu. Kaivataan säännöllisiä foorumeita ja konkreettisia kohtaamisia.

2. Rahoitus ja resurssit. Resurssit ovat niukkoja ja byrokratia estää toimintaa:

- *Rahoituksen pullonkaulat:* Aloittaville yrityksille on huonosti rahoitusratkaisuja. Innovaatorahoitus (esim. Business Finland, EAKR) koetaan pienille yrityksille liian

raskaaksi, byrokraattiseksi ja hitaaksi.

- *Ajan puute:* Yrityksillä on ideoita, mutta ei aikaa, rahaa tai henkilöresursseja viedä niitä eteenpäin ("arkityö syö kehittämisen").
- *Resurssien kohdentuminen:* Rahoitus ohjautuu rajatulle joukolle, ja avoimuusvaatimukset voivat olla ristiriidassa IPR-suojan kanssa.

3. Toimintakulttuuri ja asenteet. Kulttuuria kuvataan varovaiseksi ja julkissektorivetoiseksi.

- *Varovaisuus ja riskinotto:* Kanta-Hämeen julkista taloutta kuvataan maltillisen varovaiseksi. Alueelta puuttuu uskallusta ja riskinottohalua, joilla verrokkimaakunnat (esim. Pirkanmaa) ovat menestyneet.
- *Työntölähtöisyys:* Kehittäminen on liian usein tarjontalähtöistä (tarjotaan palveluita/hankkeita) sen sijaan, että se ratkaisisi yritysten aitoja ongelmia tai tarpeita.
- *Innovaatioiden oletettu syntypaikka:* Julkisessa keskustelussa innovaatioita odotetaan oppilaitoksilta, vaikka ne syntyvät yleensä yrityksissä.

4. TKI-toiminnan taso ja osaaminen. Maakunnan TKI-panostukset ovat määrällisesti ja laadullisesti jäljessä tavoitteista.

- *Alhainen TKI-aste:* TKI-panostukset ovat n. 1 % BKT:sta, kun tavoite on 4 %.
- *Heikko arvonlisä:* Pelkkä määrä ei riitä. Nykyiset panostukset eivät tuota riittävästi korkeaa arvonlisää tai skaalautuvaa liiketoimintaa.
- *Kansainvälisyyden puute:* Born global -ajattelu on vähäistä. Osaaminen ja innovaatiot eivät skaalaudu maailmalle. Osaamispääoma valuu helposti suuriin keskuksiin.
- *Tekoälyn hyödyntäminen:* Huoli siitä, ymmärretäänkö tekoälyn mullistava vaikutus vai keskitytäänkö "vanhan maailman" viilaukseen.

5. Viestintä

- *Näkymättömyys:* Onnistumisia ei osata nostaa esille ("Emme ole hyviä kertomaan osaamisestamme").
- *Tiedonkulku:* Tieto tutkimuspotentiaalista tai TKI-infrasta ei tavoita yrityksiä tehokkaasti.

11.2 Ratkaisuja ongelmiin

Miten ongelmia voitaisiin ratkaista? Ratkaisuehdotukset keskittyvät neljään pääteemaan: yhteistyön tiivistämiseen, rahoitusinstrumenttien helpottamiseen, innovaatiotoiminnan

laadun parantamiseen sekä alueelliseen erikoistumiseen ja brändäykseen.

1. Yhteistyön ja verkostojen tiivistäminen. Avainasemassa on vuorovaikutuksen lisääminen ja rakenteiden selkeyttäminen. Tarvitaan "skarppi haastaa skarppia" -kulttuuria ja avoimen innovoinnin hyödyntämistä myös maakunnan rajojen ulkopuolelta.

- *Teemoitettu yhteistyö:* Yhteistyön syventäminen valituilla teema-alueilla.
- *Kärkihankkeet:* Luontomatkailu, kiertotalous ja kaksoiskäyttöteknologiat ovat potentiaalisia kärkiteemoja.
- *Henkilökohtaiset kohtaamiset:* Ihmisten vuorovaikutuksen ja henkilökohtaisten kohtaamisten korostaminen luottamuksen ja yhteisten ratkaisujen mahdollistajana.
- *TKI-yhteistyö:* Tutkimusyhteistyötä tulee laajentaa yliopistojen kanssa ja törmäyttää alueellista tutkimusta ja bisnestoimijoita yhä paremmin.
- *Kansainvälisyys:* Tarvitaan tiivistä TKI-yhteistyötä ja uusien kv-yhteyksien avaamista.
- *Yhteinen visio:* Tarvitaan selkeän yhteisen vision rakentamista ja olemassa olevien verkostojen hyödyntämisen maksimointia.

2. Rahoitusratkaisujen ja palveluiden kehittäminen

Ketterämmät rahoitusmallit: Kaivataan alueellista, kevyempää siemenrahaa ideoiden jalostamiseen innovaatioiksi. Rahoituksen hakemisen haasteisiin tulee vastata käytännönläheisillä toimenpiteillä.

- *Tuki rahoituksen hakuun:* Yrityksille on luotava konkreettista apua ja neuvontaa sopivien rahoitusinstrumenttien löytämiseen. Erityisesti panostusta tarvitaan kansallisen, kansainvälisen ja yrityskohtaisen rahoituksen hakuun.
- *Palveluiden kehittäminen:* Tarvitaan yrityslähtöisiä palveluita ja tavoitteellisia hankkeita alueellisten ekosysteemien kehittämiseksi.
- *Jatkorahoitusmekanismit:* Koulutusorganisaatioissa syntyvät opiskelijaideat ja -ratkaisut tulisi viedä eteenpäin esimerkiksi hautomoissa ja hakea niihin jatkokehitysrahoitusta.
- *Rahoitusinstrumenttien sallivuus:* Yksityisten asiantuntija-/palveluyritysten rahoitushakujen mahdollistaminen toisi monipuolisempaa osaamista yritysten käyttöön.

3. Systeeminen innovaatio ja vaikuttavuus

Innovaatiotoiminnan vaikuttavuutta tulee parantaa keskittymällä systeemisiin ratkaisuihin ja

konkreettisiin tuloksiin.

- *Julkiset hankinnat vipuna:* Maakunnan suuri julkisten hankintojen volyymi (n. miljardi vuodessa) tulisi valjastaa innovaativipuna systeemiseen uudistumiseen, jolloin julkinen sektori on aktiivinen osapuoli.
- *Konkreettiset jatkostepit:* Erilaisten julkisten tilaisuuksien tuloksellisuutta tulee parantaa varmistamalla konkreettiset jatkostepit tilaisuuksien jälkeen, jotta asiat menevät eteenpäin ja passiivisemmatkin yritykset saadaan aktivoitua.
- *Kulttuurinmuutos:* Riskinottoon kannustamisen sijaan on tärkeämpää tuoda esiin riskienotosta tapahtuneita onnistumisia. Innovaatioiden syntyminen edellyttää myös tiettyä vapautta ja joutilaisuutta.
- *Startup-toiminnan vahvistaminen:* Uuden yrittäjyyden ja kasvupotentiaalisten yritysten innovaatiokyvykkyyden nostaminen on keskeistä.

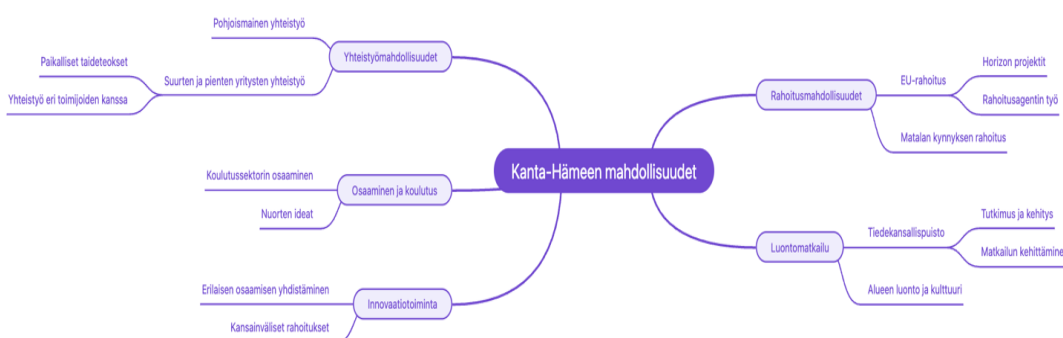
4. Erikoistuminen ja globaali brändäys

Kanta-Häme ei voi kilpailla volyymilla, vaan sen tulisi asemoitua testialueeksi, joka houkuttelee yrityksiä pilotoimaan ratkaisuja ennen skaalausta.

Alueen kilpailukyvyyn vauhtipyörän käynnistämiseksi tarvitaan rohkeaa erikoistumista.

- *Erikoistuminen ja Testbed:* Kanta-Hämeen tulisi hyödyntää pienuuttaan vahvuutena ja profiloitua globaalisti kiinnostavaksi yhteiskunnallisten haasteiden testialustaksi.
- *Rohkea brändäys:* Valitaan teema (esim. puolustusteknologia, bioinnovaatiot), joka mahdollistaa "överiksi viedyn" erikoistumisen nopeaan soveltamiseen ja pilotointeihin.
- *Digitaalinen näkyvyys:* Digitaalisen näkyvyyden ja kansainvälisen markkinoinnin tulee olla kulmikas ja sisältää "nörttiyttä" sekä rohkeaa, radikaalia edelläkävijyyttä.

11.3 Mahdollisuudet

Mitä ovat Kanta-Hämeen hyödyntämättömät mahdollisuudet?

Innovaatiotoiminnan kehittämisen hyödyntämättömät mahdollisuudet voidaan ryhmitellä kolmeen keskeiseen teemaan: alueen koon ja sijainnin potentiaalin hyödyntäminen, osaamisen kierron tehostaminen sekä julkisten mekanismien strategisempi käyttö.

1. Koko ja sijainti kilpailuetuna. Alueen pieni koko ja tiivis rakenne tarjoavat merkittävän, mutta alihyödynnetyn kilpailuedun globaalissa kilpailussa.

- *Kokeilu ympäristö:* Alueen pienenä mahdollistaa toimimisen kokeiluympäristönä ja testbed -alueena, jossa kokeilut eri toimialoilla ovat helppoja toteuttaa.
- *Rohkea omistajuus:* Tulee ottaa vahva omistajuus valituilla, alueen vahvuuksia hyödyntävillä aihealueilla ja tehdä rohkeita avauksia, jotka ylittävät nykyisen maakuntaohjelman rajat.
- *Kansainvälistyminen:* Kansainvälistymistä ei hyödynnetä. Tähän sisältyy ulkomaisen osaamisen ja yritysten houkuttelu alueelle sekä EU-rahoituksen hyödyntäminen.

2. Osaamisen ja ideoiden kierron tehostaminen

Osaamisen ja innovaatioiden siirrossa organisaatioiden välillä on merkittäviä pullonkauloja.

- *Opiskelijatöiden hyödyntäminen:* Yritysyhteistyö oppilaitosten kanssa synnyttää paljon ideoita opiskelijatöiden kautta, jotka kuitenkin usein jäävät hyödyntämättä. Tähän tarvitaan selkeämpi mekanismi jatkokehittelyyn ja kaupallistamiseen.
- *Diffuusio ja monialaisuus:* Arvonlisä syntyy usein vanhojen ideoiden uudelleenjärjestelystä (diffuusio). Monialaisuus, eli erilaisten toimijoiden (koulutus, tutkimus, yritykset) osaamisen yhdistäminen, sekä yritysten väliset siirrot (esim. osaamisen jakaminen) ovat alihyödynnettyjä keinoja innovaatioiden edistämiseksi.
- *Kansalaisten osallistuminen:* Asukkaiden ja kansalaisten aktiivisempi osallistuminen palveluiden yhteiskehittämiseen on hyödyntämätön voimavara.

3. Julkisten mekanismien strateginen käyttö

Julkisen sektorin resurssit ja rooli innovaatiovetäjänä ovat vajaakäytöllä.

- *Julkiset hankinnat vipuna:* Julkisten hankintojen (erityisesti esikaupallisten hankintojen) rohkeampi hyödyntäminen on tunnistettu vahvaksi innovaatiovivuksi. Niiden avulla voitaisiin ohjata markkinoita ratkaisemaan julkisen sektorin haasteita.

- *Elinkeinoyhtiöiden rooli:* Elinkeinoyhtiöiden rooli innovaatioiden kaupallistumisvauhdin edistämässä ja yrittäjämysteiden asenteiden luomisessa on tärkeä, ja niiden toimintaa voitaisiin tehostaa.

Tunnistettujen hyödyntämättömien mahdollisuuksien realisoiminen Kanta-Hämeen innovaatiotoiminnassa edellyttää strategisia ja rakenteellisia toimenpiteitä:

- *Alueen pienuus ja tiivis yhteistyöpotentiaali* tulee kääntää globaaliksi kilpailueduksi panostamalla kokeilu ympäristöön ja nopeatempoiseen, pienimuotoisempaan TKI-toimintaan, joka ei edellytä suuria rahoituspotteja.
- On kehitettävä *järjestelmällistä kansainvälistymistä*, joka sisältää ulkomaisen osaamisen ja yritysten tuomisen alueelle sekä EU-rahoituksen aktiivisemmän hyödyntämisen.
- Innovaatioiden syntyä on vauhditettava ottamalla vahva omistajuus valituilla aihealueilla ja tekemällä rohkeita avauksia ("Maakuntaohjelman ylittävä toiminta").
- *Monialaisuutta* ja erilaisten toimijoiden osaamisen yhdistämistä on tehostettava, luomalla mekanismeja osaamisen jakamiselle ja yritysten välisille siirroille.

Erityisesti *oppilaitosyhteistyössä* syntyvien ideoiden ja opiskelijatöiden hyödyntämiseen on luotava selkeät jatkokehityspolut. Julkista sektoria on ohjeistettava käyttämään julkisia hankintoja innovaatiovipuna (esim. esikaupalliset hankinnat) nykyistä rohkeammin, sekä aktivoimaan asukkaat ja kansalaiset mukaan palveluiden yhteiskehittämiseen.

11.4 Unelmat

Toimijoiden unelmat tulevaisuudesta heijastavat tarvetta yhteistyöhön ja kansainväliseen uskottavuuteen. Ne voidaan tiivistää kolmeen toisiinsa linkittyvään teemaan:

1. Saumaton ja luonteva yhteistyön kulttuuri. Toimijoiden suurin toive on päästä eroon silloista ja siirtyä aitoon, luontevaan kumppanuuteen.

- *Aito yhteistyö:* Toivotuin asia on luonteva ja arjessa näkyvä yhteistyö organisaatorajojen yli, joka johtaa suoraan uuden liiketoiminnan syntymiseen.
- Tulevaisuudessa alueella on toimivat, teemalliset *ekosysteemit*.
- *Ratkaisukeskeisyys:* Alue tarjoaa kokeilualustan ja keskittyy ratkaisemaan haasteita.

2. Kansainvälinen vetovoima ja tunnistettava brändi. Visiona on Kanta-Häme, joka on tunnettu ja houkutteleva alue kansallisesti ja globaalisti.

- *Globaali tunnettuus:* Maakunnalla on selkeä ja tunnistettava brändi sekä rohkea erikoistuminen. Se on tunnettu siitä, että täällä onnistutaan ja kokeillaan rohkeasti.
- *Osaajien ja yritysten virta:* Maakunta vetää kansainvälisiä yrityksiä ja osaajia.
- *Huippuosaaminen ja kasvu:* Koulutus- ja TKI-organisaatioilla on huippuosaamista, joka synnyttää menestyviä kv-yrityksiä, sekä vahvan start-up -ekosysteemin riittävällä pääomalla.

3. Rohkea kokeilun ja yrittäjyyden kulttuuri. Unelmat liittyvät kulttuurin muutokseen, jossa riskinottoon suhtaudutaan positiivisesti.

- *Kokeilun kulttuuri:* Toimijat toivovat rohkeutta kokeiluun ja epäonnistumiseen sekä riskinottoa (saanut kyselyssä eniten tykkäyksiä).
- *Yrittäjämysteinen asenne:* Kannustava ja yrittäjämysteinen asenne, missä kokeilun ja epäonnistumisen kulttuuri on osa arkea.
- *Innovaatioiden rahoitus:* TKI-rahoitus kanavoituu yrityksille helposti ja nopeasti.
- *Julkiset hankinnat:* Julkiset hankinnat toimivat luontevasti innovaatiovipuna.
- *Hyvinvointi:* Innovaatiot parantavat maakunnan asukkaiden hyvinvointia ja elinvoimaa.

11.5 Johtopäätökset: Ongelmat – Mahdollisuudet - Unelmat

Kanta-Hämeen tulevaisuus nojaa kykyyn yhdistää kokeilut, rahoitus ja yhteistyö uudella, systematisemmalla tavalla. Menestys ei synny yksittäisistä hankkeista, vaan oppivasta ja verkottuneesta alueesta, joka osaa kertoa omat vahvuutensa houkuttelevasti. Vaikka alueella on tyypilliset haasteet (kuten siilot ja rahoituksen haastavuus), toimijoiden vastaukset ohjaavat Kanta-Hämettä käytännön toimiin ja strategiseen suunnanmuutokseen.

Maakunnan seuraavia askeleita kyselyn perusteella olisivat:

- Rahoitus- ja projektikyvykkyyden vahvistaminen.
- Yhteisen tietopohjan ja näkyvyyden kehittäminen.
- Kokeilukulttuurin juurruttaminen osaksi arkea.
- Resilienssin ja luovuuden nostaminen Kanta-Hämeen tunnusmerkeiksi.

Kanta-Hämeelle on tarjolla selkeä strateginen suunta, joka hyödyntää alueen ainutlaatuisia vahvuuksia ja vastaa toimijoiden unelmiin.

1. Hyödynnä pieni koko

- *Identiteetti:* Kansainvälisesti tunnettu, rohkea kokeilualusta, jossa uskalletaan

epäonnistua.

- *Toimenpide:* Kanta-Hämeen on tietoisesti brändättävä itsensä globaalisti kiinnostavaksi kokeiluympäristöksi. Pienuus on kilpailuetu, joka mahdollistaa nopeammat kokeilut ja pilotit kuin suuremmilla alueilla. Tämä edellyttää Maakuntaohjelman ylittäviä, rohkeita avauksia erikoistumisteemoilla (esim. puolustusteknologia, bioinnovaatiot).

2 Julkinen sektori innovaatiovivuksi

- *Hyödyntämätön mahdollisuus:* Julkisten hankintojen miljardiluokkaista arvoa ei käytetä tehokkaasti innovaatioiden synnyttämiseen.
- *Toimenpide:* Julkisen sektorin on muutettava roolinsa passiivisesta tilaajasta aktiiviseksi innovaatiokumppaniksi. Tämä tarkoittaa julkisten hankintojen rohkeampaa käyttöä innovaatiovipuna, esimerkiksi panostamalla esikaupallisiin hankintoihin ja yhteiskehittämiseen. Aukkaat on osallistettava palveluiden kehitystyöhön.

3 Osaaminen kiertoon

- *Pullonkaula:* Arvokkaat opiskelijaideat ja osaaminen jäävät hyödyntämättä, eikä uutta arvoa synny vanhojen ideoiden uudelleenjärjestelyistä ("diffuusio").
- *Toimenpide:* Selkeät jatkopolut (esim. hautomo- ja kiihdyttämömekanismit) oppilaitosten ja yritysten yhteistyöhön, jotta opiskelijoiden ideat eivät jää pöytälaatikkoon. On edistettävä osaamisen siirtoa ja yritysten välistä henkilöstövuokrausta tai jakamista innovaatiokyvykkyyden kasvattamiseksi. Tavoitteena on synnyttää kymmeniä menestyviä ja kv-yrityksiä vuodessa vahvistamalla start-up-ekosysteemiä.

Kanta-Hämeen ei pidä tyytyä vain parantamaan nykyistä toimintaa (lisäämään neuvontaa), vaan sen on muutettava strateginen lähestymistapansa: pienestä alueesta on kehitettävä ja brändättävä ketterä, kansainvälisesti kiinnostava kokeilualusta, joka käyttää julkista rahaa ja olemassa olevaa osaamista tehokkaasti uuden kasvun synnyttämiseen.

12 Mitä kannattaa kehittää?

Innovaatiotoiminta on monipuolista ja verkottunutta, mutta sen potentiaali jää osin hyödyntämättä. Alueen vahvuuksia ovat kokeilut, tiivis yhteistyöverkosto ja vahva

koulutuksen ja tutkimuksen rooli. Silti tarvitaan kehittämislinjoja, jotka yhdistävät olemassa olevat aloitteet kokonaisuudeksi. Seuraavat teemat nousevat tilannekuvan ja johtopäätösten perusteella tärkeimmiksi kehittämissuunniksi.

Skaalausystävällinen innovaatioympäristö

Pk-yritysten merkittävin haaste on innovaatioiden skaalaaminen, siirtymä pilotista markkinoille. Kanta-Hämeen kannattaa profiloitua skaalausystävälliseksi alueeksi, jossa on helppo testata, validoida ja monistaa uusia ratkaisuja. Tämä edellyttää palvelupolkuja, jotka yhdistävät rahoituksen, osaamisen ja asiakkaat.

Testaus- ja kokeiluympäristöt, kuten robotiikkakampus ja Evon kokeilualue, voivat toimia skaalauksen kiihdyttäjinä. Kasvuyrityspalvelujen, BF:n ja EU-rahoituksen hyödyntäminen tulee kytkeä yritysneuvonnan ja HAMK:in projektitoimintaan. Skaalaus syntyy joukkuepelinä, jossa yritykset, kehittäjät ja koulutussektori pelaavat monenkeskisesti samaan suuntaan.

Tietopohjan ja yhteisen oppimisen vahvistaminen

Innovaatioekosysteemin tiedonhallinta on pirstaleista. Tulokset, opit ja yhteydet eivät muodosta kokonaisuutta. Alueellinen innovaatioportaali, avoin tietopiste, voisi koota yhteen TKI-hankkeet, rahoituskanavat, osaamiskeskittymät ja yhteiskehittämisen mahdollisuudet.

Portaali voi nojata JRC:n kautta kehitettävään paikkaperustaiseen analyysikyvykkyyteen (data, kartat, benchmarkit). Avoin tiedonvaihto ja läpinäkyvä viestintä lisäävät luottamusta, näkyvyyttä ja yhteistyömahdollisuuksia, sekä tarjoavat päätöksenteolle ajantasaista tietoa.

Kokeilukulttuuri ja prototyyppialueen identiteetti

Kanta-Hämeen vahvuus on sen kyky testata ja kokeilla uutta. Tätä voidaan vahvistaa luomalla alueelle identiteetti kokeilujen ja prototyyppien maakuntana. Mm. Evo, Frush ja RUN-EU tarjoavat alustat, joissa tutkimus, yrittäjyys ja luontopohjainen kehittäminen kohtaavat. Evon tiedekansallispuiston rakentuminen antaa mahdollisuuden kestäväälle ja elämykselliselle innovaatioympäristölle. Kokeilukulttuuri tekee alueesta houkuttelevan kumppanin kansallisille ja EU-tason piloteille.

Resilienssi, kaksoiskäyttöteknologiat ja kokonaisturvallisuus

Turvallisuus- ja puolustusteknologiat ovat keskeinen osa Euroopan innovaatioagendaa. Kanta-Hämeen kannattaa asemoitua kaksoiskäyttöteknologioiden kehitysalueeksi, jossa

yhdistyvät robotiikka, data- ja sensoriteknologiat sekä huoltovarmuusratkaisut. Riihimäen puolustus- ja teknologiakeskittymä tarjoaa luontevan yhteyden EU:n puolustusrahastoon ja Naton DIANA-ohjelmaan. Kokonaisturvallisuuden näkökulma kytkeytyy siviili- ja elinkeinoelämän innovaatioihin.

Luova ja inhimillinen innovaatio

Teknologisen kehittämisen rinnalla tulee vahvistaa luovien alojen ja kulttuurisen innovoinnin roolia. Kestävä kehitys on myös esteettinen ja sosiaalinen kysymys. Uusi Eurooppalainen Bauhaus ja Luova Eurooppa tarjoavat kehyksen, jossa yhteisöllisyys, esteettinen laatu ja kestävä arki kytkeytyvät aluekehittämiseen. Maakunnan vahva tapahtumakulttuuri voi toimia tämän henkisen ja sosiaalisen pääoman kasvualustana.

12.1 Kilpajuoksu rahasta

Osallistuminen kansallisiin ja eurooppalaisiin rahoitusohjelmiin on ollut toistaiseksi vaatimatonta. Tämä ei johdu ideapulasta, vaan rahoitusvalmiuden ja konsortio-osaamisen puutteista. Maakunta tarvitsee rahoitusvalmennuksen ja sparrauksen mallin, joka auttaa toimijoita siirtymään yksittäisistä hakemuksista strategiseen projektikehitykseen.

Eurooppalainen rahoitusmaisema muuttuu tavalla, joka koskee kaikkia toimijoita pysyvästi. Seuraavien vuosien aikana rahoitus kiristyy, kun rahoitusta siirretään puolustukseen. BF:n valtuudet kapenevat, EU:n ohjelmien kilpailu kovenee ja painopisteitä uudelleenarvioidaan. *Perinteiset rahoitusmallit eivät enää riitä eivätkä toimi.*

Maakunnat, kaupungit, kunnat, oppilaitokset, järjestöt ja yritykset joutuvat kilpailemaan samoista, yhä niukemmista euroista. Samalla rahoitus muuttuu aiempaa strategisemmaksi: sitä ohjataan vahvoille ekosysteemeille, kv-kumppanuuksille, kehitysalustoille ja merkityksellisille hankkeille.

Rahoitusosaaminen on *elinehto*. Ne organisaatiot, jotka kykenevät keräämään kumppaneita, avaamaan ovia Eurooppaan ja rakentamaan laadukkaita hakemuksia ja tuloksellisia projekteja, pärjäävät. Ne, jotka eivät kykene tähän jäävät sivuun.

Mistä uudessa rahoituskulttuurissa on kyse?

Kehittämisrahoitus ei ole saavutettu etu tai automaatti. Tilalle tulee kilpailtu, avoin ja verkostologiikka. Rahoittajat odottavat valmiimpia kokonaisuuksia: vahvoja kumppanuuksia, kehitysalustoja ja kykyä osoittaa vaikuttavuutta jo ennen hankkeen alkamista. Tarvitaan

uudenlaista yhteispeliä sekä Kanta-Hämeen sisällä että muiden alueiden kanssa.

Konsortioiden uusi rooli

Regional Innovation Valley on portti uuteen rahoitukselliseen aikakauteen. RIV-alueet ja ylipäättään innovaatioverkostot voivat muodostaa yhteistyömuotoja, jotka pystyvät hakemaan rahoitusta mittavampiin ja vaikuttavampiin kokonaisuuksiin, kuin yksittäinen alue tai organisaatio. Ne auttavat myös löytämään luotettavia kumppaneita konsortioihin.

Tämä merkitsee Kanta-Hämeelle kahta asiaa:

1. *Rahoitusta haetaan yhä useammin* yhdessä muiden alueiden ja eurooppalaisten kumppaneiden kanssa.
2. *Konsortioiden kokoaminen muuttuu osaamisen lajiksi*, yhtä tärkeäksi kuin tekninen tai sisällöllinen asiantuntemus.

Kyse on uudesta tavasta toimia. Alueiden kannattaa rakentaa rahoitusliittoumia, joissa yhdistyvät eurooppalaiset vahvuudet, pilotointialustat ja kyvykkyydet. Hämeen ei pidä katsoa vain Helsinkiin tai Brysseliin, vaan alueisiin, jotka voivat täydentää toisiaan.

Kohti aktiivisempaa, kansainvälisempää rahoituskulttuuria

Uudessa rahoitustilanteessa täytyy astua ulos vanhoista rooleista. Tarvitaan aktiivista osallistumista eurooppalaisiin verkostoihin, kumppanuustyötä, avarakatseisuutta ja halua rakentaa yhteisiä avauksia. Kv-rahoitushakemusten tekeminen ei ole vain tekninen taito: se on tapa hahmottaa tulevaisuutta ja muotoilla paikkaa eurooppalaisessa innovaatiokartassa.

Rahoitusosaaminen on selviytymisen, kilpailukyvyn, uudistumisen ja innovaatiotoiminnan perusta. Ne, jotka omaksuvat uuden kulttuurin varhain, vahvistavat asemaansa. Muut voivat huomata olevansa nopeasti tilanteessa, jossa kehittäminen ei ole enää mahdollista rahoituksen puutteessa. Osaaminen on välttämättömyys, ja ennen kaikkea mahdollisuus.

13 Kehittämisen työkaluja

13.1 Innovaatioekosysteemipeli –yhteisen ymmärryksen rakentaminen

Innovaatioekosysteemipeli on keskustelua ja yhteistyötä tukeva työväline, jonka avulla toimijat voivat hahmottaa innovaatiokentän rakenteita ja rooleja. Peli perustuu *quintuple helix* -ajatteluun, jossa ekosysteemiä tarkastellaan hallinnon, yritysten, tutkimus- ja

oppilaitosten, kansalaisyhteiskunnan sekä ympäristön näkökulmista.

Työkalua käytetään mm. tilanteissa, joissa tarvitaan yhteistä kuvaa ekosysteemin toimijoista, heidän keskinäisistä suhteistaan ja rooleistaan. Pelin avulla voidaan avata keskustelua yhteisestä visiosta, resursseista, aikajänteistä ja yhteistyön tavoista, jotka usein jäävät piiloon kiireisessä kehittämistyössä.

Peliä on hyödynnetty Kanta-Hämeessä osana *Häme Goes into Ecosystems* -projektia. Esimerkiksi Aulangolla järjestetyssä sidosryhmätilaisuudessa osallistujat rakensivat kuvan maakunnan innovaatioekosysteemistä, tunnistivat sen vahvuuksia ja löysivät uusia yhteistyömahdollisuuksia. Pelisessioiden tuloksia käytettiin myöhemmin maakuntaohjelman 2026–2029 valmistelun tausta-aineistona.

Innovaatioekosysteemipeli tarjoaa yksinkertaisen mutta tehokkaan tavan tehdä näkyväksi ekosysteemin dynamiikkaa ja käydä vuoropuhelua tulevaisuuden kehityssuunnista.

13.2 TKI-hankehakuvalmennus – työkalu rahoitusosaamisen vahvistamiseen

TKI-hankehakuvalmennus on käytännönläheinen koulutus- ja sparrausprosessi, joka auttaa yrityksiä ja kehittäjäorganisaatioita muotoilemaan omista kehitysideoistaan rahoituskelpoisia hankkeita. Työkaluna se yhdistää osallistujien oman substanssiosaamisen rahoittajien logiikkaan, vaikuttavuusajatteluun ja hakemusten kirjoittamisen käytännön vaatimuksiin.

Valmennusta käytetään erityisesti silloin, kun tavoitteena on vahvistaa organisaatioiden rahoituskyvykkyyttä, kasvattaa ymmärrystä rahoittajien odotuksista ja tukea hankkeiden valmistelua kohti Business Finlandin, EU-ohjelmien tai muiden julkisten rahoittajien hakemuksia. Työkalu sopii sekä yksittäisten yritysten että laajempien konsortioiden sparraamiseen, ja se edistää myös kehittäjätoimijoiden välistä yhteistyötä.

Valmennus toteutettiin *Häme Goes into Ecosystems* -hankkeessa. Prosessiin osallistui kymmenen yritystä sekä kehittäjäorganisaatioita. Sen tuloksena syntyi konkreettisia hakemuksia, rahoittajille pitchattuja projektikonsepteja sekä yritysten välistä uutta yhteistyötä. Osa valmennettavista lähetti rahoitushakemuksensa jo prosessin aikana, ja valmennuksen palautteessa korostui erityisesti vertaisoppiminen ja hakemusten ”ensilukijan näkökulma”, taito kirjoittaa selkeästi myös niille, jotka eivät tunne alan yksityiskohtia.

TKI-hankehakuvalmennus osoitti, että rahoitusosaamista voidaan vahvistaa nopeasti ja tehokkaasti, kun tuki tuodaan lähelle yrityksiä ja yhdistetään käytännön tekemiseen. Se on

työkalu, joka auttaa muuttamaan hajanaiset kehitysideat kilpailukykyisiksi rahoitushankkeiksi ja siten rakentaa koko alueen innovaatiokykyä.

13.3 Radical Innovator –työkalu radikaalien innovaatioiden kehittämiseen

Radical Innovator on tekoälyä hyödyntävä työkalu, joka auttaa tunnistamaan ja kehittämään radikaaleja innovaatioideoita nopeasti ja systemaattisesti. Sen ydin on ideointiprosessi, jossa piilevät vahvuudet, yllättävät yhdistelmät ja uudenlaiset mahdollisuudet tunnistetaan vaiheittain. Työkalu ohjaa käyttäjää idean varhaisesta hahmottamisesta kohti testattavaa konseptia, mahdollista liiketoimintalogiikkaa ja alustavaa toteutettavuusanalyysiä.

Työkalua voidaan käyttää, kun tavoitteena on löytää uusia avauksia, haastaa totuttuja ajattelumalleja tai tutkia, millaisia tulevaisuusratkaisuja alueelliset vahvuudet ja teknologiat mahdollistavat. Se soveltuu organisaatioiden sisäisiin innovaatioprosesseihin, alueelliseen kehittämistyöhön sekä konsortioiden ideointiin ennen rahoitushakua.

Työkalua on pilotoitu *Evo Science Nature Park* -hankkeessa. Testin tuloksena syntyi (kuvitteellinen) radikaali innovaatioidea ”Integrated Forest–Water Observatory”, monitieteinen ja pitkän aikavälin ratkaisu, joka yhdistää metsärakenteen, vesistöjen tilan, biodiversiteetin ja digitaalisten kaksosten teknologiat.

Radical Innovator tarjoaa uuden tavan synnyttää innovaatiohyppyjä, konsepteja, jotka eivät synny perinteisessä lineaarisessa kehittämisessä. Se auttaa näkemään pidemmälle ja tekemään radikaalista ajattelusta käytännöllistä.

13.4 Rahalabra

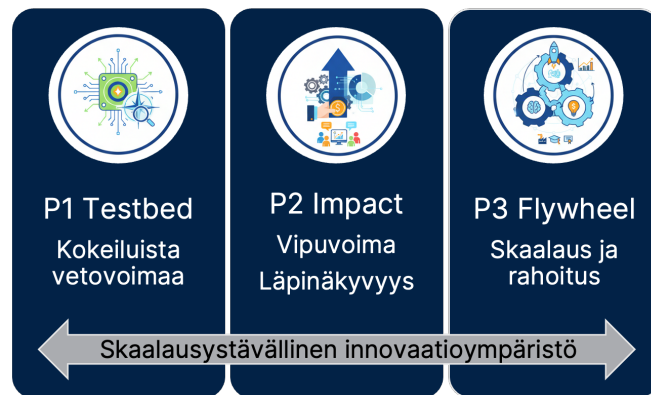
Häme Goes into Ecosystems -hankkeen aikana pilotoitiin *Rahalabra*-konseptia. Se perustuu yhden tai usean yrityksen rahoitustarpeen tunnistamiseen ja innovatiivisen rahoitussuunnitelman laatimiseen. Rahalabroja on järjestetty mm. matkailualan toimijoille.

14 Toimintasuunnitelma ja tiekartta

Toimintasuunnitelma on ehdotus, miten maakunta toteuttaa Innovaatiolaakson tavoitteita. Ajatuksena on yhdistää kehittämistoimet, pilotit ja vahvuusalueet kokonaisuudeksi, jossa Häme toimii sekä kokeilujen että yhteistyön mallialueena. Menestyksen avaimet ovat *yhteistyö, rohkeus ja uudistuminen*. Maakunta menestyy, kun se toimii määrätietoisesti osana eurooppalaista innovaatioverkostoa ja rakentaa omat vahvuutensa. Perusajatus on

yksinkertainen: Meillä on lupa kokeilla, innostua ja onnistua.

14.1 Innovaatiotoiminnan portfoliomalli

Portfoliomalli auttaa hahmottamaan, johtamaan ja viestimään innovaatiotoiminnan kokonaisuuksia. Portfoliomalli tarjoaa:

- *Selkeyttä:* Hankkeet ja aloitteet kytkeytyvät yhteisiin strategisiin tavoitteisiin.
- *Resurssien kohdentamista:* Auttaa johtoa näkemään, mihin strategisiin kokonaisuuksiin panostetaan ja missä on päällekkäisyyksiä tai puutteita.
- *Viestintätyökalun:* Yksinkertaistaa viestintää toimijoille ja ulospäin.

Seuraavassa on ehdotus kolmesta portfoliokokonaisuudesta, jotka on rakennettu raportin johtopäätösten ja kehittämistarpeiden pohjalta:

P1: Kokeilualusta & vetovoima (TESTBED)

Portfolion ydin on maakunnan brändääminen globaalisti kiinnostavaksi ja rohkeaksi kokeiluympäristöksi. Tavoitteena on houkutella alueelle TKI-rahoitusta ja osajia. Portfolioon sisältyvät kehityskohteet keskittyvät alueen identiteettiin ja erikoistumiseen:

- Kokeilukulttuurin juurruttaminen ja prototyyppialueen identiteetin vahvistaminen.
- Resilienssi, kaksoiskäyttöteknologiat ja kokonaisturvallisuus.
- Luova ja inhimillinen innovaatio (esim. Uusi Eurooppalainen Bauhaus).
- Kansainvälistymisen systemaattinen hyödyntäminen.

P2: Julkinen innovaativipu & läpinäkyvyys (IMPACT)

Portfolio keskittyy julkisen sektorin resurssien kytkemiseen innovaatiotoimintaan ja ekosysteemin tiedonhallinnan parantamiseen. Se pyrkii hyödyntämään julkisen sektorin

merkittävää ostovoimaa ja parantamaan läpinäkyvyyttä. Keskeisiä toimenpiteitä ovat:

- Julkisten hankintojen käyttö innovaativipuna, mukaan lukien esikaupallisiin hankintoihin panostaminen.
- Tietopohjan ja yhteisen oppimisen vahvistaminen alueellisella innovaatioportaalilla.
- Asukkaiden ja kansalaisten aktiivisempi osallistuminen palveluiden kehitystyöhön.
- Vastuualueita ovat maakuntaliitto, kaupungit/kunnat ja hankintatoimet.

P3: Systeminen skaalaus & rahoituskyvykkyys (FLYWHEEL)

Portfolio tähtää osaamisen, ideoiden ja rahoituksen tehokkaaseen kiertoon ja helpottamaan pk-yritysten siirtymää pilotista markkinoille. Se vastaa havaittuun rahoituksen ja skaalauskyvykkyyspuutteeseen. Portfolion keskeisiä toimenpiteitä ovat:

- Skaalausystävällisen innovaatioympäristön ja palvelupolkujen rakentaminen.
- Rahoitusvalmiuden ja projektikyvykkyys vahvistaminen, mukaan lukien Rahoitusagentti-toiminnan vakiinnuttaminen.
- Jatkopolut oppilaitos-yritys -yhteistyössä syntyneiden ideoiden kaupallistamiseksi.

Onnistunut käyttöönotto edellyttää, että portfolioille nimetään omistajat vastaamaan kokonaisuuden tasapainosta. Lisäksi tarvitaan portfoliokohtainen viestintä ja seuranta. Kukin projekti arvioidaan sen mukaan, miten se edistää portfolioiden tavoitteita. Portfoliot luovat yhtenäisen ja helposti hahmotettavan viitekehysten innovaatiotoiminnalle Kanta-Hämeessä.

14.2 Strategiset painopisteet 2026–2029

1. Skaalaus ja ekosysteemien vahvistaminen

Tavoitteena on *skaalausystävällinen alue*, jossa yritysten ja organisaatioiden innovaatiot siirtyvät piloteista markkinoille. Esimerkkinä Riihimäen kaupunki päätti vuonna 2025 sijoittaa 500 000 € alueen yritysten kehittämis- ja innovaatiotoiminnan avustamiseen. Päätös kuvastaa paikallistason tahtoa vahvistaa kokeilu- ja kasvuedellytyksiä.

Ehdotetut toimenpiteet:

- *Skaalausystävällinen Häme* -ohjelma kokoaa testaus- ja pilotointiympäristöt yhdeksi verkostoksi.
- Luodaan *Pilotointi Hämeessä* -palvelupolku.
- Kytetään yritykset tiiviimmin korkeakoulutoimintaan ja RUN-EU:n ohjelmiin.

- *Hämeen Innovaatioareena*: vuosittainen maakunnan kehittämistapahtuma, jossa julkinen, yksityinen ja yhteisölähtöinen sektori kohtaavat.

Tavoite: Hämeessä yritys voi testata, kehittää ja skaalata ideansa helposti, turvallisesti ja yhdessä muiden kanssa.

2. Rahoitusvalmius ja projektikyvykyys

Rahoitusosaaminen on edellytys osallistumiselle EU-tason ohjelmiin. Hämeen on vahvistettava sekä konsortio-osaamista että rahoitusinstrumenttien hallintaa, jotta se pystyy nostamaan hankkeidensa volyymia ja vaikuttavuutta.

Ehdotetut toimenpiteet:

- Vakinaistetaan *Rahoitusagenttiverkosto* tukemaan hankkeiden valmistelua ja yhteistyökumppaneiden löytämistä.
- Järjestetään innovatiivisen rahoituksen *Rahalabra*-työpajoja eri teemoista.
- Rakennetaan *Häme Venture Map*, visuaalinen rahoituskartta, joka ohjaa toimijat oikeille rahoituskanaville.

Tavoite: nostaa maakunnan rahoitusvalmius samalle tasolle kuin Suomen johtavilla innovaatioalueilla ja luoda perusta kestäväälle projektikehitykselle.

3. Kokeilukulttuuri ja prototyyppialue

Kanta-Häme profiloituu kokeilujen ja prototyyppien maakuntana. Identiteettiä kokoaa yhteen oppimisen, kestävyys ja käytännön tekemisen.

Ehdotetut toimenpiteet:

- Evon Tiedekansallispuisto kansalliseksi ja kansainväliseksi kokeilualustaksi, jossa yhdistyvät luonto, tutkimus ja digitalisaatio.
- Hyödynnetään Frushia, Johtajatulia ja muita vakiintuneita toimintoja yritysten ja yhteisöjen kokeilualustoina.
- Kehitetään *Serendipity Lab Häme*: matalan kynnyksen kohtaamispaikka, jossa syntyy uusia liittoumia ja ideoita ilman ennalta määriteltyä tavoitetta.

Tavoite: Hämeestä kehittyy alue, jossa uudet ideat pääsevät kokeiluun, käytäntöön, ja epäonnistuminen on sallittua.

4. Tietopohja ja näkyvyys

Innovaatiotoiminnan tulokset ja opit jäävät usein hajalle eri toimijoiden sisälle. Yhteinen tiedon ja viestinnän alusta tekee toiminnan näkyväksi ja lisää yhteistyötä.

Ehdotetut toimenpiteet:

- Perustetaan *Häme Innovaatioportaali*, joka kokoaa hankkeet, rahoitushaut, verkostot ja tapahtumat yhteen näkymään.
- *Häme Calling* -viestintäkonsepti, joka kertoo alueen innovaatioista ja ihmisistä.
- Otetaan käyttöön *vaikuttavuusmittaristo*, joka seuraa hankkeiden tuloksia.

Tavoite: avoin ja ajantasainen tieto oppimisessa, läpinäkyvyydessä ja päätöksenteossa.

5. Kansainvälisyys ja resilienssi

Kanta-Hämeen on vahvistettava asemaansa eurooppalaisissa ja pohjoismaisissa innovaatioverkostoissa. Kv-yhteydet tarjoavat uusia markkinoita ja rahoitusmahdollisuuksia.

Ehdotetut toimenpiteet:

- Liitytään aktiivisesti *RIV-verkoston* ja *ERRIN-yhteisön* hankkeisiin ja missioihin.
- Innovoidaan DEFINE:n pohjalta toiminta- ja palveluinnovaatioita.
- *Pohjoismainen kokeiluohjelma*: yhteistyö mm. Tanskan ja Ruotsin kanssa, jossa painopisteinä ovat puolustusteknologia, vihreä siirtymä ja innovaatiopolitiikka.

Tavoite: vahvistaa Kanta-Hämeen roolia eurooppalaisena innovaatiolaaksona ja kaksoiskäyttöteknologioiden kehitysympäristönä.

Yhteistyön rakenne ja toimintamalli – Made in Häme

Kehittämistyö on perinteisesti nojannut julkisiin ja yksityisiin toimijoihin. Nyt tarvitaan laajempaa yhteispeliä, joka tunnistaa neljän sektorin roolit:

- *Julkinen sektori*: kunnalliset ja alueelliset toimijat luovat puitteet ja infrastruktuuriin.
- *Yksityinen sektori*: yritykset ja startupit tuovat ketteryyttä, riskinottoa ja vientiä.
- *Kolmas sektori*: järjestöt, osuuskunnat ja yhdistykset rakentavat yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja hyvinvointia.
- *Neljäs sektori*: yksilöt, aktivistit ja vapaaehtoisverkostot toimivat luovana ytimenä:

avoin data, kansalaistiede, yhteiskehittäminen ja "onni sattumasta" -ilmiöt syntyvät usein tässä rajapinnassa.

Taso	Keskeiset toimijat	Luonne ja toimintamalli
Kansainvälinen	RUN-EU, JRC, RIV, ERRIN, WCEF, NEIA-verkostot, Pohjoismainen yhteistyö (esim. Nordic Innovation, NORA, NordForsk)	Rajat ylittävä oppiminen, yhteiset missiot, pilotit ja rahoitushaut. Mahdollisuus kehittää yhteispohjoismaisia kiertotalous-, metsä- ja hyvinvointihankkeita.
Kansallinen	TEM, Business Finland, Sitra, Akatemia, AMKE, ministeriöt, veturiyritykset	Strategiset painopisteet ja rahoituslinjat, yhteiset foorumit kuten aluekehitysverkostot.
Alueellinen	Hämeen liitto, HAMK, LUKE, Linnan Kehitys, FYK, RiTOy, Sisä-Suomen EVK, yrittäjäjärjestöt, Työhäme, Ehta	Kehittämisen moottorit: yhteiset ohjelmat, rahoitusagenttitoiminta ja strategiset klusterit.
Paikallinen ja yhteisö-lähtöinen	Kunnat, järjestöt, oppilaitokset, kansalaisverkostot, nuorisotoimijat, kulttuuri- ja luontoyhdistykset	Arjen innovaatiot, yhteiskehittäminen, kokeilut, tapahtumat ja paikallinen resilienssi.

Made in Häme voisi toimia sateenvarjona ja brändinä, joka kokoaa yhteen Kanta-Hämeen vahvuudet. Se voisi tarkoittaa mm. EU-tason kiertotalousverkostoon osallistumista (Frush), turvallisuusteknologian ja resilienssien ekosysteemien kehittämistä (DEFINE) ja kestävän tulevaisuuden laboratorioita (Häme Climate Watch ja Evo)

14.3 Vuosikello

Kanta-Hämeen innovaatioekosysteemin toimintaa rytmittävät vuosittaiset tapahtumat ja toistuvat kohtaamiset, jotka muodostavat alueen yhteisen rytmin. Se on näkyvyysalusta, joka yhdistää toimijat ja tukee vuorovaikutusta.

Tapahtuma	Ajankohta / Toistuvuus	Teema / Painopiste	Huomioita
Kulttuurikäräjät	Helmikuu vuosittain	Kulttuuri, yhteiskehittäminen, rahoitus	Tarvetta osallistavammalle ja uudistetulle formaatilla
Frush	Kevät 22.-23.4.2026	Kiertotalous, startupit, ekosysteemikehitys	Kansainvälisiä kytkentöjä ja Horisontti-yhteyksiä
Kasvuareena	vuosittain	Kasvuyrittäjyys, sparraus, sijoittajatapaamiset	Yhdistää yrittäjät, rahoittajat ja asiantuntijat
Roskafestarit	Kesä (vaihtelee)	Ympäristövaikuttaminen, aktivismi	Toimivat innostajina nuorille ja yhteisöille
Erämessut (Riihimäki)	Joka toinen vuosi	Luontomatkailu, retkeily, kestävä kehitys	liiketoimintaverkostojen rakentaminen
Lepaa-näyttely	Vuosittain	Viherrakentaminen, teknologia, ympäristö	Vanhin puutarha-alan näyttely Suomessa.
Johtajatulet (EVO)	Syksy	Johtajuus, arvot, yhteistyö, luontoympäristö	Kokoaa eri sektorien vaikuttajia
FLASH	Syksy	Tuote- ja palvelukehitys, yritys yhteistyö	Innovaatioesimerkkejä ja verkostoitumista
Rahoitusagenttien sparraukset	Jatkuva toimintaa	Hankesuunnittelu, EU-rahoitus, verkostot	Koordinoi ajankohtaiset haut ja yhteistyömallit
Linnan Business Turnajaiset	Syksy. 25.-26.11.2026	Uudet liikeideat, yrityssparraus	Auttaa liiketoiminnan muotoilussa

14.4 Konkreettiset toimet ja aikajänne

Strategia ilman toimeenpanoa on vain idea. Innovaatiotoiminnan edistämiseksi tarvitaan selkeitä vastuita ja tekoja, jotka rakentavat yhteistä suuntaa. Tässä luvussa hahmotellaan toimenpiteitä, jolla strategiset tavoitteet voidaan muuttaa käytännön tekemiseksi.

Lyhyen aikavälin toimet (2026–2027)

Tavoitteena on toimijoiden aktivointi ja yhteistyön vakiinnuttaminen.

Teema	Toimenpiteet 2026–2027	Vastuut ja alustat
1. Skaalaus ja yrityseko-systeemit	–Skaalausystävällinen Häme -ohjelma: pk-yritysten testausympäristöjen ja pilottien verkosto. – Pilotointi Hämeessä -palvelupolku.	Hämeen liitto, HAMK, kehitysyhtiöt
2. Rahoitus-valmius ja agenttiverkosto	– Vakinaistetaan <i>Rahoitusagentti</i> -toiminta, joka tukee hankkeiden valmistelua ja konsortioita. – Järjestetään <i>Rahalabra</i> -työpajoja eri toimialoille.	Kehitysyhtiöt, Hämeen liitto, Sisä-Suomen EVK, HAMK, konsultit
3. Yhteinen tietopohja ja viestintä	– <i>Häme Innovaatioportaali</i> , joka kokoaa hankkeet, rahoitushaun aikataulut, ja verkostot. – Yhteinen Häme Calling -konsepti, jossa esitellään alueen innovaatiotarinoita ja kumppanuuksia.	Team Finland Häme, Yritysreaktori verkostot, Hämeen liitto, RUN-EU-verkosto, HAMK
4. Kokeilu-kulttuuri	–Evo kansalliseksi ja kv- kokeilualustaksi. –Frush ja Johtajatulet alueen vuosikelloon.	HAMK, Hämeenlinna, Metsähallitus, Sitra
5. Kansainvälinen verkottuminen	– <i>Regional Innovation Valleys</i> -verkoston hyödyntäminen. – Häme Delegation -vierailuja mm. WCEF- ja Latitude59-tapahtumiin.	Häme EU Office, Hämeen liitto

Keskipitkän aikavälin toimet (2028–2032)

Tavoitteena on jatkuvuus ja kansallinen sekä kv-asema – Hämeen prototyyppialue.

Teema	Toimenpiteet 2028–2032	Tavoiteltu vaikutus
1. Kokeilujen ja prototyyppien maakunta	–Evosta kansallinen <i>Tiedekansallispuisto</i> ja prototyyppialue. – Liitytään mukaan EU Mission TKI-hankkeisiin (ilmasto, resilienssi, luonnon monimuotoisuus).	Innovatiivinen kokeilumaakuntana, jossa yhdistyvät luonto, tiede ja yritystoiminta.
2. Resilienssi ja kaksoiskäyttö-teknologiat	– Kehitetään koulutus- ja testausmoduuleja yhteistyössä DIANA-ohjelman ja BF:n kanssa.	Alue saa jalansijaa EU:n turvallisuus- ja huoltovarmuusmarkkinoilla.
3. Luovan talouden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen	– Liitetään kulttuurialan toimijoita EU:n <i>Creative Europe</i> ja <i>New European Bauhaus</i> -hankkeisiin. –	Alueellinen vetovoima ja innovaatioidentiteetti vahvistuvat.
4. Tiedolla johtaminen ja jatkuva oppiminen	– Innovaatioportaalien kautta tietopäivitys ja tulosseuranta. – Mittaristo seuraa TKI-hankkeiden vaikuttavuutta ja yhteistyötä.	Oppiminen ja läpinäkyvyys lisäävät luottamusta ja investointien tehokkuutta.

14.5 Joukkuepeli: Millä kokoonpanolla viemme strategiaa käytäntöön?

Innovaatiotoiminta syntyy ihmisten välisestä yhteistyöstä, luottamuksesta ja kyvystä tarttua hetkeen. Joukkuepeli tarkoittaa jaettua tahtotilaa, monenkeskisyttä: sitä, että alueen eri toimijat pelaavat samaan suuntaan, vaikka heillä olisi erilaiset roolit ja vahvuudet.

Yritykset eivät voi vaikuttaa kokonaisuuksiin niin laajasti kuin ne haluaisivat, ja toisaalta kehittäjäorganisaatiot eivät koe velvollisuudekseen tukea yksittäisiä yrityksiä niin vahvasti kuin niiden itse asiassa pitäisi.

Yritykset toivovat mahdollisuuksia vaikuttaa ekosysteemien rakenteisiin, kuten osaamisen saatavuuteen, sääntelyyn ja rahoitukseen, mutta niillä ei ole keinoja muovata näitä. Samalla julkiset kehittäjäorganisaatiot, jotka periaatteessa voisivat luoda suoria tukipolkuja ja kumppanuusmalleja yksittäisille yrityksille, vetäytyvät puolueettoman mahdollistajan rooliin.

Tämä synnyttää toimintatyhjiöitä: kukaan ei ota vastuuta yhteiskehittämisestä, vaikka kaikki toivovat sen tapahtuvan. Tämä johtaa passiiviseen odotteluun: yritykset odottavat tukea ja kehittäjäorganisaatiot odottavat signaalia kentältä.

Ratkaisu löytyy roolijaosta ja kumppanuuksista. Kehittäjäorganisaatiot voivat olla sillanrakentajia, jotka auttavat yrityksiä osallistumaan ekosysteemeihin strategisemmin ja ennakoivammin. Yrityksiltä edellytetään aloitteellisuutta, joka ylittää lyhyen aikavälin liiketoimintatarpeet. Tämä vaatii molemmilta osapuolilta luottamusta, avoimuutta ja ymmärrystä roolien rajojen joustavuudesta.

15 Kohti vaikuttavampaa innovaatiopolitiikkaa

EU siirtyy aikakauteen, jossa innovaatioita mitataan vaikutuksilla. Tavoitteena on TKI-toiminta, joka tukee sekä kilpailukykyä että yhteiskunnallista, ekologista, taloudellista ja sosiaalista kestävyyttä. Muutos näkyy kaikilla tasoilla: EU:n ohjelmissa, kansallisissa strategioissa ja alueellisissa toimenpiteissä. Hämeellä on mahdollisuus olla suunnannäyttäjä.

Hankkeilta odotetaan mitattavia tuloksia, esimerkiksi hiilijalanjäljen pienenemistä, työllisyysvaikutuksia, uusia yrityksiä tai yhteiskunnallista osallisuutta. EU korostaa älykästä erikoistumista, jossa alueet rakentavat vahvuksiensa varaan eurooppalaisesti.

Vaikuttavuuden uudet mittarit

Kestävä innovaatiopolitiikka edellyttää, että tuloksia arvioidaan laajemmin kuin vain rahoituksen ja julkaisujen määrällä. Keskeisiä mittareita tulevat olemaan:

- Kuinka paljon ratkaisut vähentävät hiilidioksidin päästöjä, säästävät resursseja ja edistävät luonnon monimuotoisuutta?

- Syntykö uutta liiketoimintaa, työpaikkoja ja vientiä?
- Miten innovaatiot parantavat hyvinvointia, tasa-arvoa ja osallistumista?
- Kuinka hyvin alue sopeutuu ja uusiutuu taloudellisissa, ilmastollisissa tai geopoliittisissa kriiseissä?

Häme Climate Watch -järjestelmä tarjoaa jo nyt alustan ilmasto- ja resurssivaikutusten seurantaan, jota voidaan laajentaa TKI-hankkeiden arviointiin. Syksyllä 2025 osallistuttiin ensimmäisen kerran CDP³² – Carbon Disclosure Project – raportointiin, jonka avulla voidaan jatkossa seurata alueen vastuullista kehitystä.

Kestävyyden ja osallisuuden liitto

Kestävä innovaatioekosysteemi syntyy teknologiasta, luottamuksesta ja yhteisöllisyydestä. Kanta-Hämeen vahvuus on ihmisläheisyys: lyhyet välimatkat, toimivat verkostot ja avoin kokeilukulttuuri. Näiden pohjalta voidaan rakentaa:

- Osallistavaa innovointia, jossa kansalaiset ja järjestöt osallistuvat kehittämiseen.
- Yhteisöohjautuvia kokeiluja, joissa ideoita testataan paikallisesti ennen skaalausta.
- Neljä sektoria yhdistävä toimintamalli, jossa julkinen, yksityinen, kolmas ja neljäs sektori tuottavat uusia kestäviä ratkaisuja.

Tämä vahvistaa kykyä toimia ja menestyä epävarmassa toimintaympäristössä.

Tulevaisuuden painopisteet

Seuraavalla ohjelmakaudella (2028 - 2035) EU:n *Smart Planning* -periaatteet korostavat strategista yhteensovittamista: alueiden, ohjelmien ja rahoitusinstrumenttien on muodostettava eheä kokonaisuus. Kanta-Hämeelle tämä tarkoittaa:

- RIV-statuksen täysimääräistä hyödyntämistä älykkään erikoistumisen välineenä.
- New European Innovation Agendan painopisteiden soveltamista maakunnalliseen kontekstiin ("NEIA Made in Häme").
- Yhteistyötä Pohjoismaiden kanssa kestävä teollisuuden, puolustusteknologian ja vihreän siirtymän teemoissa.
- Vaikuttavuusperustaista rahoitusta: rahoitusta sidotaan tuloksiin ja hyötyyn.

---

³² <https://www.cdp.net/en>

Häme vaikuttavuuden laboratorio

Kanta-Häme voi asemoitua vaikuttavuuden laboratorioksi, jossa testataan uudenlaista innovaatiopolitiikkaa ja alueellista hallintaa. Esimerkiksi:

- Hämeen liitto on koordinaattori, joka yhdistää ohjauksen ja paikalliset kokeilut.
- HAMK luo tiedollisen perustan, joka kytkee datan ja päätöksenteon.
- Yritykset, järjestöt ja kansalaiset tuovat arjen näkökulman.

Joukkoinnostuminen – uinuva voima?

Innovaatioympäristö on täynnä yksittäisiä innostujia: kehittäjiä, yrittäjiä, opettajia, opiskelijoita ja viranhaltijoita, jotka syttyvät hetkessä uudelle. Haasteena on kuitenkin, että innostus harvoin laajenee yksilöstä yhteisöön. Kyse ei ole kyvykkyyden puutteesta, eikä ideoiden vähydestä, vaan *joukkoinnostumisen* puutteesta, joka syntyy, kun ihmiset kokevat olevansa osa suurempaa ja jakavat tavoitteen, joka merkitsee heille jotain.

Ilman innostusta ideat jäävät pöytälaatikkoon, kokeilut pysähtyvät ja kokonaisuudet säröytyvät. Kun innostus leviää, syntyy eteenpäin työntävä dynamiikka. Verkostot aktivoituvat, organisaatioiden rajat madaltuvat ja ihmiset alkavat työskennellä onnistumisen eteen. Joukkoinnostuminen on aliarvostettu voimavara. Se ei edellytä suuria investointeja, vaan merkityksellisiä tavoitteita, kohtaamisia, tilaa tarinoille ja mahdollisuutta kokea osallisuutta. Innovaatiolaakson rakentamisessa juuri tämä on mahdollisuus: luoda kehitystyölle sellainen imu ja yhteinen energia, että se tarttuu. Innostus ei ole pehmeä arvo. Se on alueen kilpailukykyä, kykyä liikkua nopeasti ja toimia yhdessä.

16 Yhteenveto

Kanta-Hämeessä on osaamista, alustoja, potentiaalia ja toimijoita, jotka muodostavat perustan Hämeen Innovaatiolaaksolle. Mahdollisuudet voidaan kiteyttää kolmeen teemaan, jotka muodostavat alueen innovaatiokehityksen kannalta tärkeimmän kokonaisuuden:

1. Yhteinen ekosysteemi ja suunta

Innovaatioympäristö on monipuolinen, mutta pirstaleinen. Alue tarvitsee yhteisen strategisen suunnan, selkeän roolijaon ja vahvemman orkestroinnin, joka kokoaa yritykset, kehittäjät, oppilaitokset, julkisen sektorin ja yhteisöt samaan tavoitteeseen.

Tämä tarkoittaa yhteisiä rakenteita ja toimintamalleja, koordinaatiota ja vastuunkantoa, avointa yhteistyötä ja yhteiskehittämistä, ja yhteistä vuosikelloa ja viestintää. Yhteinen suunta tekee Kanta-Hämeestä kokonaisuuden, joka kykenee toimimaan ennakoivasti tulevaisuutta rakentaen

2. Kokeilut, pilotit ja skaalautuminen

Kanta-Hämeellä on ainutlaatuinen mahdollisuus toimia kansallisena prototyyppialueena, jossa uudet ideat voidaan testata nopeasti ja skaalata liiketoiminnaksi. Potentiaali syntyy:

- Evon kehityksestä kokeilu- ja luontolaboratoriona,
- Bio- ja kiertotalouden, digitaalisuuden ja dual use - vahvuusalueista,
- Alueen tapahtumista ja kehittämisalustoista, ja
- yritysten pilotointi- ja testausvalmiuksista.

Näkyvistä kokeiluista ja skaalauspoluista kasvaa Hämeen malli, jossa ratkaisujen matka ideasta vaikuttavuuteen on poikkeuksellisen lyhyt.

3. Osaaminen, data ja rahoitusvalmius – kapasiteetin vahvistaminen

Jotta suunta ja kokeilut voivat toteutua, alue tarvitsee kyvykkyyss pohjan. Tämä tarkoittaa paikkaperustaista tietoa, ajantasaista analytiikkaa, EU-rahoitusvalmiuden ja hankekyvykkyyden vahvistamista, yhteistä innovaatioportaalia ja seurantamittareita, kv-menetelmien ja työkalujen hyödyntämistä, sekä jatkuvaa oppimista, opiskelijayhteistyötä ja osaamisen kiertoa. Kapasiteetin vahvistaminen on Hämeen Innovaatiolaakson perusta. Sen myötä ekosysteemi kasvaa ja kokeiluista syntyy pysyviä ratkaisuja.

Hämeen innovaatiolaaksossa:

- Kehittäjät löytävät toisensa nopeasti ja helposti.
- Tieto on löydettävissä, ymmärrettävää ja jaettavaa.
- Jokainen organisaatio voi olla osa kehittämistä, yritys, oppilaitos tai kyläyhdistys.
- Uudet toimintamallit testataan ensin Hämeessä ja skaalataan sieltä eteenpäin.

Liite 1: Termejä ja käsitteitä

Tämä liite kokoaa keskeiset käsitteet, joita Kanta-Hämeen innovaatio- ja kehittämistyötä kuvaavassa raportissa käytetään. Termit on määritelty soveltuvin osin eurooppalaisen innovaatio- ja tutkimuspolitiikan (EU, OECD, RIV, Horizon Europe) viitekehyksen mukaisesti.

- **Ekosysteemi.** Dynaaminen verkosto toimijoita, jotka kehittävät arvoa yhdessä. Ekosysteemi perustuu vuorovaikutukseen ja yhteiseen oppimiseen. Ekosysteemiin voi kuulua yrityksiä, tutkimuslaitoksia, julkisia organisaatioita, järjestöjä ja yksilöitä.
- **Häme Goes into Ecosystems** -hanke³³ (HGIE, 2023-2025) edistää kantahämäläisten osallistumista innovaatiotoiminnan ekosysteemeihin, joissa yritysten, tutkimus- ja oppilaitosten, alueen julkisten ja järjestötoimijoiden vahvuudet ja paras osaaminen hyödynnetään maakunnan yhteiseen kehittämiseen.
- **Innovaatio.** Uuden tai parannetun tuotteen, palvelun, prosessin tai toimintamallin käyttöönotto. Se voi olla tekninen, sosiaalinen, organisatorinen tai liiketoiminnallinen.
- **Innovaatiopolitiikka.** Julkisen sektorin toimet, joilla luodaan edellytyksiä innovaatioille. Se voi sisältää rahoitusta, sääntelyä, kokeiluohjelmia ja verkostojen tukemista.
- **Innovaatiotoiminta.** Prosessi, jossa uusia ideoita kehitetään ja otetaan käyttöön. Se sisältää tutkimusta, tuotekehitystä, kokeiluja, pilotointeja ja kaupallistamista. Alueellisessa kehittämisessä innovaatiotoiminta nähdään myös *sosiaalisena ja yhteisöllisenä toimintana*, ei vain yritysten T&K-toimintana.
- **Kaksoiskäyttöteknologia (Dual-Use Technology).** Teknologia, jota voidaan soveltaa sekä siviili- että puolustustarkoituksiin.
- **Kiertotalous.** Taloudellinen ja ekologinen malli, jossa materiaalien ja tuotteiden arvo säilytetään mahdollisimman pitkään. Kiertotalous tarkoittaa uudelleenkäyttöä, jakamista, kierrätystä ja ratkaisuja, jotka vähentävät luonnonvarojen kulutusta.
- **Klusteri.** Toimialaan tai arvoketjuun perustuva verkosto yrityksiä ja organisaatioita, jotka hyötyvät maantieteellisestä läheisyydestä ja yhteistyöstä. Klusterit voivat olla teollisia, alueellisia tai temaattisia (esim. kiertotalous, terveysteknologia).
- **Kokeiluympäristö (Living Lab / Testbed).** Alusta, jossa uusia ratkaisuja kehitetään, testataan ja arvioidaan todellisissa käyttöympäristöissä.
- **Missiolähtöinen kehittäminen.** EU:n ja kansallisen politiikan suuntaus, jossa innovaatiotoiminta keskittyy ratkaisemaan suuria yhteiskunnallisia haasteita, kuten

---

³³ <https://hameenliitto.fi/elinvoima-ja-kehittaminen/projektit/hame-goes-into-ecosystems/>

ilmastonmuutosta, väestön ikääntymistä tai luonnon monimuotoisuutta.

- **Paikkaperustaisuus (Place-Based Development).** Aluekehittämisen periaate, jonka mukaan jokaisella alueella on omat vahvuutensa, verkostonsa ja identiteettinsä.
- **Resilienssi.** Kyky sopeutua muutoksiin ja palautua kriiseistä. Resilienssi on kykyä uudistua jatkuvasti ja muuntaa haasteet oppimisen ja kasvun lähteiksi.
- **Serendipiteetti.** Onnekas sattuma, joka johtaa uuteen oivallukseen tai yhteistyöhön.
- **Skaalaus (Scaling Up).** Prosessi, jossa innovaatio otetaan käyttöön laajasti käyttöön.
- **Tiedolla johtaminen.** Päätöksenteko ja kehittämistyö, joka perustuu systemaattisesti kerättyyn ja analysoituun tietoon. Tavoitteena on lisätä vaikuttavuutta, läpinäkyvyyttä ja oppimista.
- **TKI / T&K / RDI (Research, Development and Innovation).** Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta.
- **Yhteiskehittäminen (Co-creation).** Prosessi, jossa eri toimijat (esim. käyttäjät, yritykset, tutkijat ja viranomaiset) kehittävät ratkaisuja yhdessä. Yhteiskehittäminen korostaa osallistumista, avoimuutta ja monialaista oppimista.
- **Yhteisöinnovaatio (Social / Community Innovation).** Uusi toimintamalli tai idea, joka parantaa yhteisön hyvinvointia, osallisuutta tai kestävyyttä. Yhteisöinnovaatiot syntyvät usein neljännen sektorin toiminnassa, kansalaisaktiivisissa, vapaaehtoistyössä tai ruohonjuuritason liikkeissä.

Liite 2: Hämeen innovaatioalustat

Startup yhteisö

Nimi	Paikkakunta	Yhteyshenkilö	Linkki
HAMK ES		David Hlabagana	https://hamkes.fi/
Hampton Bay	Hämeenlinna	Juho Jokinen, Janne Maksimainen	https://startupmeetup.org/

Asiantuntijaorganisaatio

Nimi	Paikkakunta	Yhteyshenkilö	Linkki
ProAgria	Forssa, Hattula, Hausjärvi, Hämeenlinna, Janakkala, Jokioinen, Loppi, Riihimäki, Ypäjä, valtakunnallinen	Tiina Heinonen / Proagria Etelä-Suomi	ProAgria
Vanajavesi-keskus	Hattula, Hausjärvi, Hämeenlinna, Janakkala, Loppi, Riihimäki, Tammela	Eeva Einola	https://www.vanajavesi.fi/

Ekosysteemi

Nimi	Paikkakunta	Yhteyshenkilö	Linkki
DEFINE	Riihimäki	Teemu Seppälä	https://www.definefinland.fi/
DEFINE Accelerator	Riihimäki	Teemu Seppälä	https://www.definefinland.fi/en/accelerator/

Ekoteollisuuspuisto

Nimi	Paikkakunta	Yhteyshenkilö	Linkki
EnviTech	Forssa	Riikka Riihimäki	https://www.fyk.fi/toimitilat-ja-sijoittuminen/envitech-area/
More Industrial Park	Hämeenlinna	Ari Räsänen	https://www.industrialparkmore.fi/
RiiCycle	Riihimäki	Samuel Koivisto RTOY Pia Engström Riihimäki	https://rtoy.fi/riicycle/

Julkinen sektori

Nimi	Paikkakunta	Yhteyshenkilö	Linkki
Etelä-Hämeen Työllisyyspalvelut	Forssa, Hausjärvi, Janakkala, Loppi, Riihimäki	Pekka Voutilainen Sami Pulliainen	https://www.ehta.palvelut.fi/

Häme ELY	Forssa, Hattula, Hausjärvi, Hämeenlinna, Janakkala, Jokioinen, Loppi, Riihimäki, Tammela	Tommi Muilu Vesa Jouppila Tuomo Kauha	https://www.ely-keskus.fi/hame
Häme EU Office	Forssa, Hattula, Hausjärvi, Humppila, Hämeenlinna, Janakkala, Jokioinen, Loppi, Riihimäki, Tammela, Ypäjä	Krista Taipale Anna Lounaskorpi	https://hameenliitto.fi/hame-eussa/kansainvalisyys/hame-eu-office/
Hämeen liitto	Forssa, Hattula, Hausjärvi, Humppila, Hämeenlinna, Janakkala, Jokioinen, Loppi, Riihimäki, Tammela, Ypäjä	Tomi Laine, Jyri Sarkkinen, Minna Takala, Sebastian Hovi, Häme innovaatiolaakso	https://hameenliitto.fi/
OmaHäme	Forssa, Hattula, Hausjärvi, Humppila, Hämeenlinna, Janakkala, Jokioinen, Loppi, Riihimäki, Tammela, Ypäjä		https://omahame.fi/
TyöHäme	Forssa, Hattula, Humppila, Hämeenlinna, Jokioinen, Tammela, Ypäjä	Mira Sillanpää Johanna Ryttilähti	https://www.tyohame.fi/
Finnvera	valtakunnallinen	Marjo Seppälä	https://www.finnvera.fi/

Kehitysyhtiö

Nimi	Paikkakunta	Yhteyshenkilö	Linkki
FYK - Forssan Yrityskehitys Oy	Forssa	Riikka Riihimäki	https://www.fyk.fi/
Janakkalan yrityskehitys Oy	Janakkala	Antti Aaltonen	https://www.janakkalanyrityskehitys.fi/
Linnan Kehitys Oy	Hämeenlinna	Riku Heino Miia Niitynpolku	https://www.linnan.fi/
RTOY Riihimäen tilat ja kehitys Oy	Riihimäki		https://rtoy.fi/tietoa-meista/

Koetila

Nimi	Paikkakunta	Yhteyshenkilö	Linkki
Elonkierto	Jokioinen	Miia Kuhanen	https://www.elonkierto.fi/

Ammattikorkeakoulu ja oppilaitokset

Nimi	Paikkakunta	Yhteyshenkilö	Linkki
HAMK Innovaatioyksikkö	Evo, Forssa, Hattula, Hämeenlinna, Lepaa, Mustiala, Riihimäki, Tammela, Visamäki	Annukka Pakarinen	https://www.hamk.fi/
HAMK SmartBio		Annukka Pakarinen	https://www.hamk.fi/tutkimus/smartbio/
HAMK SmartBuilt		Jukka Pulkkinen	SmartBuilt - HAMK
HAMK SmartEdu		Martti Majuri Liisa Postareff Milla Mäkinen	https://www.hamk.fi/tutkimus/smartedu/
HAMK Design Factory		Jari Jussila	https://www.hamk.fi/opiskelijalle/opintojensuunnittelu/design-factory/

Oppilaitos

Nimi	Paikkakunta	Yhteyshenkilö	Linkki
HAMI	Evo, Hattula, Hämeenlinna, Lepaa	Kirsi Sippola	https://hami.fi/
HYRIA	Riihimäki	Mikko Hieta	https://www.hyria.fi/

Kiipula	Hämeenlinna, Janakkala, valtakunnallinen	Petteri Ora	https://kiipula.fi/
KK Tavastia	Hämeenlinna, Janakkala	Artoo Ruhala	https://www.kktavastia.fi/
Lounais-Hämeen koulutuskuntayhtymä	Forssa	Minna Mäkinen	https://www.lhkk.fi/
Suomen Yrittäjäopisto	Hämeenlinna, valtakunnallinen	Ulla Haukijärvi	https://www.syo.fi/
SYKLI	Riihimäki, valtakunnallinen	Mia O'Niel	https://sykli.fi/
Ypäjän Hevosopisto	Ypäjä	Heli Kivimäki-Manner	https://hevosopisto.fi/

Tapahtuma

Nimi	Paikkakunta	Yhteyshenkilö	Linkki
FLASH	Hämeenlinna, Riihimäki	Tuomo Kauha & Team Finland Häme	https://www.hamk.fi/tapahtuma/flash-tuote-ja-palvelukehityksen-salamat-taivaalle/
FRUSH	Forssa, valtakunnallinen	Eva Salminen Anne Tasaranta	https://www.frush.fi/
Growth Loop	Hämeenlinna, valtakunnallinen	Jarkko Kurvinen	https://www.growthloop.fi/
Johtajatulet	Evo, Hämeenlinna, valtakunnallinen	Suomen Partiolaiset	https://johtajatulet.fi/
Erämessut	Riihimäki,	Ninni Manninen	https://eramesut.expomark.fi/
Kasva ja Kansainvälisty	Forssa, Hämeenlinna, Riihimäki	Tuomo Kauha ja Team Finland Häme	https://www.linnan.fi/yrityspalvelut/kansainvalitykselle/kasva-ja-kansainvalisty/
Kasvu Areena	Hämeenlinna, Lammi,	Jarkko Kurvinen	https://www.kasvuareena.fi/
LEPAA	Hattula, Lepaa,	Elina Vuori	https://lepaa.fi/

Yritysvalmennus

Nimi	Paikkakunta	Yhteyshenkilö	Linkki
Linnan Business Turnajaiset	Hämeenlinna	Ville Viholainen	https://www.linnan.fi/yrityspalvelut/linnan-business-turnajaiset/

Tutkimusinfrastrukturi, Tutkimuslaitos

Nimi	Paikkakunta	Yhteyshenkilö	Linkki
ScanForest	Evo, Hämeenlinna	Itä-Suomen Yliopisto	https://www.scanforest.fi/
LUKE - Haapastensyrjän tutkimusinfrastrukturi	Loppi	Kati Tuura	https://www.luke.fi/fi/tutkimus/tutkimusinfrastrukturi/haapastensyrjan-tutkimusinfrastrukturi
LUKE - Kasvituotannon tutkimusinfrastrukturi	Jokioinen	Marjo Segerstedt	https://www.luke.fi/fi/tutkimus/tutkimusinfrastrukturi/jokioisten-kasvituotannon-tutkimusinfrastrukturi
LUKE - Kotieläin tutkimuksen tutkimusinfrastrukturi	Jokioinen	Pia Kairenius	https://www.luke.fi/fi/tutkimus/tutkimusinfrastrukturi/jokioisten-kotielain-tutkimuksen-tutkimusinfrastrukturi
LUKE - LUKE Pilot Biopaja , Food Pilot, FeedPilot	Jokioinen	Erkki Vasara Titta Tapiola	https://www.luke.fi/fi/tutkimus/tutkimusinfrastrukturi/luke-pilot
Geologian tutkimuskeskus - Kairasydänarkisto	Loppi	Mikko Tuohimaa	https://www.gtk.fi/tutkimusinfrastrukturi/kairasydanarkisto/
LUKE - Luonnonvarakeskus	Jokioinen, Loppi	Erkki Vasara	https://www.luke.fi/fi
Puolustusvoimien tutkimuslaitos	Riihimäki		https://puolustusvoimat.fi/tutkimuslaitos
Lammin Biologinen Asema, Helsingin yliopisto	Hämeenlinna, Lammi	Janne Sundel Hanna Rosti	https://www.helsinki.fi/fi/tutkimusasemat/lammin-biologinen-asema

Verkosto

Nimi	Paikkakunta	Yhteyshenkilö	Linkki
Team Finland Häme	Forssa, Hattula, Hausjärvi, Humppila, Hämeenlinna, Janakkala, Jokioinen, Loppi, Riihimäki, Tammela, Ypäjä	Tuomo Kauha ja Team Finland Häme verkoston jäsenet	https://www.linnan.fi/yrityspalvelut/kansainvalitysvall-yritykselle/team-finland-hame-verkosto/
Yritysreaktori	Forssa, Hattula, Hausjärvi, Humppila, Hämeenlinna, Janakkala, Jokioinen, Loppi, Riihimäki, Tammela, Ypäjä	Johanna Rytilahti / TyöHäme ja Yritysreaktori verkoston jäsenet	https://www.tyohame.fi/yritykselle/yritysreaktori-yhteistyoverkosto/

Yhdistys

Nimi	Paikkakunta	Yhteyshenkilö	Linkki
Hämeen Virkistysalueyhdistys	Forssa, Hattula, Hausjärvi, Humppila, Hämeenlinna, Janakkala, Jokioinen, Loppi, Riihimäki, Tammela, Ypäjä	Kirsi Roos	https://hameenvirkistysalueyhdistys.fi/

Yritysjärjestö

Nimi	Paikkakunta	Yhteyshenkilö	Linkki
Hämeen kauppakamari	Forssa, Hattula, Humppila, Hämeenlinna, Janakkala, Jokioinen, Tammela, Ypäjä	Anne Vanhala Mirja Ojantausta	https://hamechamber.fi/
Hämeen uusyrityskeskus	Hattula, Hämeenlinna, Janakkala	Antti Mikkola Janne Korpela	https://www.hameenuusyrityskeskus.fi/
Hämeen Yrittäjät	Forssa, Hattula, Hausjärvi, Humppila, Hämeenlinna, Janakkala, Jokioinen, Loppi, Riihimäki, Tammela, Ypäjä	Marko Ahtiainen Pauliina Kostiaisen	https://www.yrittajat.fi/aluejarjestot/hameen-yrittajat/
MTK Häme	Forssa, Hattula, Hausjärvi, Humppila, Hämeenlinna, Janakkala, Loppi, Riihimäki, Tammela, Ypäjä	Päivi Rönni Kari Aikio	https://hame.mtk.fi/
Riihimäen Hyvinkään kauppakamari	Hausjärvi, Loppi, Riihimäki	Marja Heinimäki	https://rihykauppakamari.fi/
Teknologia-teollisuus Kanta-Häme	Forssa, Hattula, Hausjärvi, Humppila, Hämeenlinna, Janakkala, Jokioinen, Loppi, Riihimäki, Ypäjä	Leena Wartainen pj. Ville Availa	https://teknologiateollisuus.fi/jasenille/verkotot-ja-tyoryhmat/aluetoiminta/kanta-hame/
HELA	Forssa, Hattula, Hausjärvi, Humppila, Hämeenlinna, Janakkala, Jokioinen, Loppi, Riihimäki, Ypäjä	Merru Tuliara toimitusjohtaja	https://henkilostoala.fi/

Yrityskeskus

Nimi	Paikkakunta	Yhteyshenkilö	Linkki
Business Park Riihimäki	Riihimäki	Reima Ojanen	https://businessriihimaki.fi/
Crazy Town	Hämeenlinna	Toni Pienonen	https://crazytown.fi/
FYK Business Park	Forssa	Riikka Riihimäki	https://www.fyk.fi/
Parkki Business Park	Hämeenlinna	Riku Heino	https://www.hameenlinna.fi/tyo-ja-elinkeino/yrityspalvelut/parkki-business-park/

Hakemisto

6G Flagship; 32

Achieving Circularity; 14, 15

Adaptation to Climate Change; 82

Alueellinen innovaatio- ja kokeilutoiminta, AIKO; 60

Alueiden kestävän kasvun ja elinvoiman tuki, AKKE;
59

Apotti/Omamaari -järjestelmä; 60

Atmosphere and Climate Competence Center,
ACCC; 32

Baltic Sea Region Security; 50

Bill & Melinda Gates Foundation; 62

Biotalous; 71

Biotechnology and Food Innovation Network,
BeFINE; 78

C.P.E. Production; 72

Canada Foundation for Innovation, CFI; 23

Capacity building; 14

CAP-suunnitelma; 60

Centre for Sea and Maritime Studies; 49

CIBUS-hanke, Cutting food loss and waste in
Europe; 56

Circ-2-Zero; 15

Circ-2-Zero – Interreg Baltic Sea Region; 57

Critical Communications Finland; 49

DA-Group; 72

DAVE kiertotalouden ja resurssiviisauden pilotit; 15

Defence Innovation Network Finland, DEFINE; 42

Defence Mini-Omnibus; 40

Defense and Digital Resilience -ohjelma; 40

DEFINE Accelerator; 43

DEFINE-ekosysteemi; 78

Demingin sykli; 86

DIANA; 44, 62

DigiForest; 64

Digikyyti; 71

Digital Defence Ecosystem, DDE; 43

Digital Waters, DIWA; 32

Dual use; 39

eALLIANCE; 41

EDF; 25

Education for the Future, EDUCA; 32

EIP-innovaatioryhmät; 60

EnergyVaasa; 37

Envitech-kiertotalouspuisto; 72

Erasmus+; 26

ESR+; 56

EU Missions; 12

EU4Health; 58, 60, 63

EUDIS; 38

EUn puolustusrahasto, EDF; 39

Eureka; 21

Euroopan aluekehitysrachasto, EAKR; 54

Euroopan hybridiuhkien torjunnan osaamiskeskus,
Hybrid CoE; 48

Euroopan puolustusrahasto, EDF; 45

Euroopan sosiaalirachasto Plus, ESR+; 54

European Innovation Partnership; 60

European Network of Defence-Related Regions; 66

European Regions Research and Innovation
Network, ERRIN; 19

Eurostars; 21, 62

Evo tiedekansallispuisto; 82

FinnCERES; 32

Finnfund; 24

Finnish Advanced Mathematics for Sensing,
     Imaging and Modelling, FAME; 32
 Finnish Center for Artificial Intelligence, FCAI; 32
 Finnish Quantum Flagship, FQF; 32
 Finnpartnership; 24
 FLASH; 82
 FOREST21-projekti; 64
 Forssan ammatti-instituutti; 80
 Forssan Yrityskehitys Oy, FYK; 77
 Foxa Oy; 72
 Friesland; 17
 Frush; 78
 Future Highly Mobile Augmented Armoured System,
     FAMOUS; 45
 FutureECOS-hanke; 56

 GastroPajat; 55
 Gasum; 73
 GeneCellNano; 32
 Globalstars; 21

HAMK Design Factor; 79
 HevosHäme; 55
 Horisontti 2020 Eurooppa; 57
 Huoltovarmuuskeskus; 41
 Häme Climate Watch; 108
 Häme Climate Watch; 79
 Häme EU Office; 20
 Häme Goes into Ecosystems; 112
 Häme Goes into Ecosystems, HGiE; 10
 Hämeen ammattikorkeakoulu, HAMK; 77
 Hämeen FutureHub; 36
 Hämeen Innovaatiolaakso; 78
 Hämeen keskiaikafestivaali; 74
 Hämeen TKI-tilannekuva; 70
 Hämeenlinna Startup Meetup, Hampton Bay; 79

 iCAN; 32

 Iloranta Oy Metsäviilat; 74
 Industrial Research Assistance Program, NRC–
     IRAP; 23
 InFLAMES; 32
 INKA Innokaupungit; 36
 Innovaatioekosysteemipeli; 98
 Innovaatioekosysteemisopimus; 36
 Innovaatiopolitiikan kehys; 11
 Interreg; 56
 Interreg Central Baltic; 57
 Interreg Europe; 57
 INVEST; 32

 Janakkala; 75
 Jenny ja Antti Wihurin rahasto; 61
 Johtajatulet; 83
 Joint Research Centre, JRC; 17
 Jospak Oy; 72
 JRC; 79
 Julkishyödykkeet; 25

 Kaksoiskäyttöteknologiat; 39
Kanadan malli; 22
 Karotia Oy; 73
 Kasvumoottori; 33
 Kestävä ruokatalous; 71
 Kiertotalouden kansallistamishanke; 61
 KIRITYS; 15
 Klubihiödykkeet; 25
 Koneen Säätiö; 61
 Koulutuskuntayhtymä Tavastia; 80
 Kun toimeen tartutaan; 86

 Lakeland Finland; 57
 Lasten ja nuorten harrastamisen pilotit; 60
 Latitude59; 23
 LeikkiSet Oy; 73
LIFE-ohjelma; 58

Liikenne- ja viestintäministeriö; 60
 Linnan Business Turnajaiset; 75
 Lippulaivaohjelma; 31
 Living Lab; 84
 Luonnonvarakeskus, LUKE; 77
Luova Eurooppa -ohjelma; 58

 Maakuntakausi; 11
 MAALI-hanke; 61
 Maaseuturahoitus; 60
 Made in Häme; 27, 105
 Marie Skłodowska-Curie, MSCA; 26
 Mittelstand-yritykset; 35
 Mustiala; 71
 Mustialan Lighthouse-maatila; 70

 NATO Innovation Fund, NIF; 45, 62
 Nato Rapid Adoption Service, RAS; 44
 Naton Science and Technology Organization, STO;
 45
 NATO-rahoitus; 62
 Natural Sciences and Engineering Research
 Council of Canada, NSERC; 23
 New European Bauhaus, NEB; 12, 56
 New European Innovation Agenda, NEIA; 12
 NG Nordic Finland; 23
 Nordic Circular Hotspot; 27
 Nordic Culture Point; 62
 Nordic Innovation; 27
 Nordplus; 62
 Nordregio; 27

 OECD; 22
 Onnexi Oy; 74
 Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM); 60
 Osaamiskeskittymä; 31

 PADR; 25

 PARKKI Business Park; 79
 PESCO; 46
 PIA ry; 41
 Pirkanmaan turvallisuusklusteri; 48
 Pitch DefSec Finland; 43
 Pohjoismaiden neuvosto; 26
 Pohjoismainen ministerineuvosto; 26, 62
 POWER-hanke, Forssa; 47
 PREIN; 33
 Preparatory Action; 14, 18
 Preparatory Action on Defence Innovation, PREP; 38
 Puettu älykkyys; 71
 Puolustusvoimat; 41

 Quintuple helix; 98

 Radical Innovator; 100
 Rahalabra; 100
 Rahoitusagentti; 81
 Rakennerahastokausi; 11
 REACT-EU -elpymisrahoitus; 54
 ReArm Europe; 40
 Recovery and Resilience Facility, RRF; 82
 Regional Innovation Valleys, RIV; 16, 57
 Resilience Transformation Hub; 57
 Riihimäen Tilat ja Kehitys, RT Oy; 77
 RoboRiksu-hanke; 73
 Robotics Research Center; 48
 Robotiikkakampus; 73
 Robust Industri i Västernorrland, ROBIN; 27
 RUN InnoBoost; 19
 RUN-EU; 19, 79

 Sako Oy; 73
 Science for Peace and Security, SPS; 62
 SDG; 24
 Seamless and Secure Connectivity; 41
 Sienistä bisnestä Kanta-Hämeeseen, SiMaT; 55

Sisä-Suomen elinvoimakeskus; 76
 Sitra; 30, 61
 Smart & Sustainable Design; 71
 Smart Planning; 13, 108
 Smart Services; 71
 Smart Specialisation for Sustainability, S3; 13
 Sosiaali- ja terveysministeriö (STM); 60
 Suomen Akatemia; 61
 Suomi-rata; 60
 Suunta luontoon; 55

 Tamber Oy; 73
 Team Finland; 78
 Team Finland Häme; 76
 Tesi Oy; 45
 TKI-hankehakuvalmennus; 99
 TKI-tiekartta; 30
 Transforming Territories; 18
 TyöHäme-alue; 77

 UN Global Marketplace, UNGM; 24
 UNITE; 33, 64
 Unlocking Industrial 5G; 41
 Uudistuva ja osaava Suomi; 55

 Verkostohyödykkeet; 25
 Veturihojelma; 33
 Veturitallit; 79
 Wasa Innovation Center (WIC); 38
 Wearable intelligence; 71
 Wetsus vesiteknologiakeskus; 17
 Work-Integrated Learning, WIL; 22
 World Circular Economy Forum, WCEF; 20

 Yhdistyneet kansakunnat, YK; 24
 Ypäjä; 75
 Yritysreaktori; 77
 Yritystuet; 59

 Älykäs arki älykkäässä kaupungissa; 57

Hämeen Innovaatiolaakson maisemakatsaus

Miten alue voi uudistua ja kasvaa ominaispiirteitään vahvistaen?

Tämä kirja kuvaa, miten Kanta-Häme rakentaa tulevaisuuttaan eurooppalaisena Innovaatiolaaksona, jossa ihmiset, yritykset ja oppiminen kietoutuvat yhteen kokeilujen, luottamuksen ja yhteisöllisyyden kautta.

Teos tarjoaa mallin siitä, miten pienikin alue voi olla suuri toimija Euroopan innovaatioverkostoissa ja miten arjen kehittämisestä syntyy kestävä kilpailukykyä.

Tämä on kutsu uudistumiseen, jossa kokeilut, yhteistyö ja rohkeus korvaavat odottelun.

“Meillä on lupa kokeilla, innostua ja onnistua.”

“Innovaatiot eivät synny laboratorioissa, vaan luottamuksessa ja yhteisöissä.”

ISBN: 978-952-7057-18-6